

JAARVERSLAG 2013

PUBLIJKSGERICHT ◆

DUURZAAM ◆

BETROUWBAAR ◆

BETAALBAAR ◆

>> KIJK VOOR MEER INFORMATIE OP
JAARVERSLAG.ENEXIS.NL

ENEXIS

ENERGIE IN GOEDE BANEN

Deze pagina is bewust blanco gehouden.

INHOUDSOPGAVE

OVER ENEXIS

KERNGEGEVENS 2013	4
VOORWOORD RAAD VAN BESTUUR	6
VERSLAG VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN	8
VERSLAG VAN DE AANDEELHOUDERSCOMMISSIE	11
KERNCIJFERS 2013	12
STRATEGIE	15
OVER DIT VERSLAG	17

VERSLAG OVER 2013

OVERHEID EN FINANCIËLE WERELD	18
KLANT EN MARKT	21
ENERGIENETTEN	30
MENSEN EN ORGANISATIE	36
CO ₂ -FOOTPRINT	41
FINANCIËLE GANG VAN ZAKEN	44

GOVERNANCE

RISICOMANAGEMENT	46
CORPORATE GOVERNANCE	49

JAARREKENING

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2013	54
VENNOOTSCHAPPELIJKE JAARREKENING 2013	96
WINSTBESTEMMING	106
GECOMBINEERDE CONTROLEVERKLARING	107
GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM	109

MVO

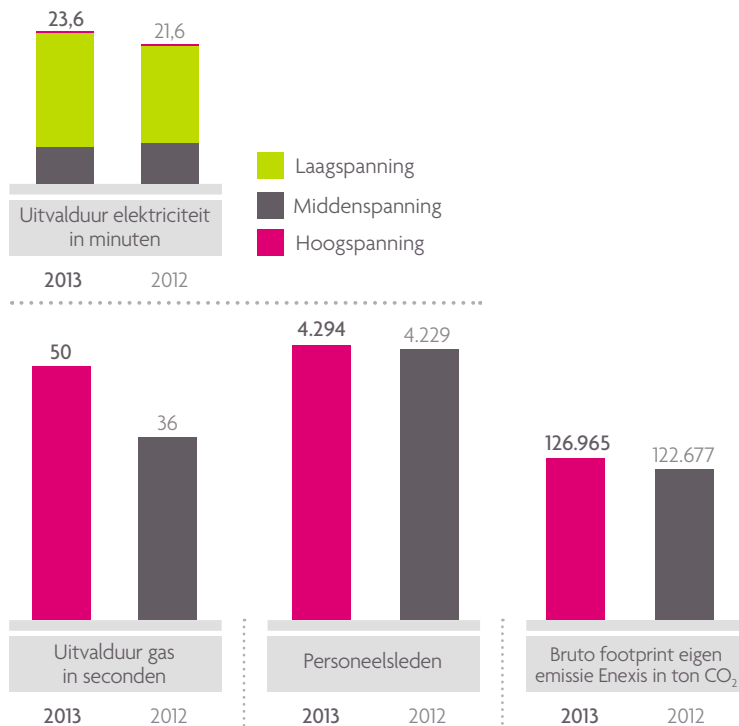
MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN	110
GRI-INDEX	117

ADDITIONELE INFORMATIE

PERSONALIA	122
BEGRIPPENLIJST	124
COLOFON	125

KERNGEGEVENS ENEXIS 2013

VERANDERING IN BEELD

De netto footprint is nul. De restemissie is gecompenseerd met Gold Standard certificaten.

KERNGEGEVENS

ELEKTRICITEITSNET ⚡

135.200 km
2.672.000 aansluitingen
34.900 GWh

GASNET 🔥

44.800 km
2.079.000 aansluitingen
6.510 Mm³

NETTO-OMZET

In miljoenen euro's

1.385,7

2012: 1.367,0

BRUTO-INVESTERINGEN

In miljoenen euro's

470,7

2012: 504,4

RESULTAAT NA BELASTINGEN

In miljoenen euro's

239,1

2012: 223,7

BALANSTOTAAL

In miljoenen euro's

6.264,9

2012: 7.023,5

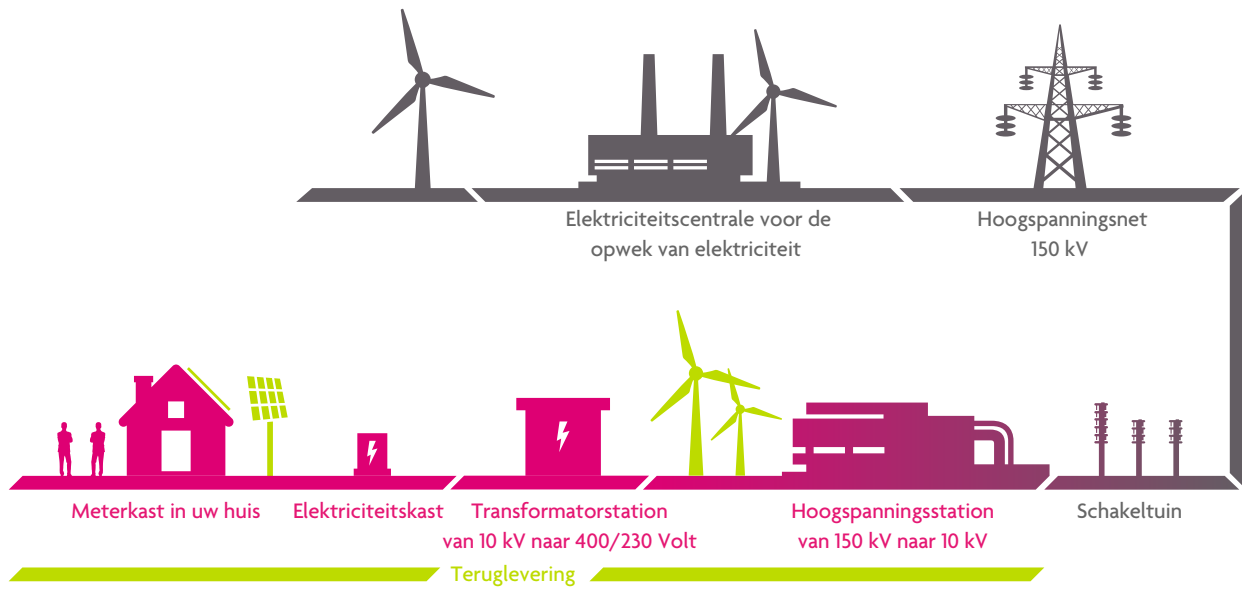
DART-RATE ENEXIS

Veiligheidsindex

0,54

2012: 0,49

ENEXIS IN DE KETEN

VOORWOORD VAN DE RAAD VAN BESTUUR

MAARTEN BLACQUIÈRE,
waarnemend voorzitter Raad van Bestuur/CFO

Enexis heeft met 2013 een druk jaar achter de rug. Gekenmerkt niet zozeer door in het oog lopende evenementen, maar eerder door de afronding van een aantal belangrijke projecten. En dat uiteraard naast de activiteiten die van een netbeheerder te verwachten zijn: de klanten voorzien van energie, veilig, betrouwbaar en betaalbaar. Een rol buiten de schijnwerpers. Maar de grote storing die in de eerste dagen van het jaar Enschede trof, maakte in een paar seconden weer eens duidelijk dat een betrouwbare energievoorziening een permanente topprioriteit is. En zo kijken we ook terug op dit jaar. Trots op wat we bereikt hebben, maar eens te meer vastbesloten om vooral de kwaliteit van onze kernactiviteiten te bewaken.

Kracht en evenwicht

Daarom maken we werk van een sterke organisatie, met alle kennis en ervaring in huis om de netten goed te onderhouden en constant te verbeteren. Tegelijk moeten we op tal van vlakken ook de balans in het oog houden. Onze netten inrichten voor alle eisen van nu, maar ook vooruitdenken over de behoeften en mogelijkheden van de toekomst. Koersen op betaalbaarheid, maar ook zorgen voor een gezond rendement voor onze aandeelhouders. Zo wordt onze dagelijkse praktijk bepaald door twee grootheden: kracht en evenwicht. Enerzijds een sterke organisatie met een gezonde financiële huishouding, anderzijds een evenwichtig beleid, waarin alle stakeholders optimaal bediend worden, nu en in de toekomst. Dat levert vaak dilemma's op. Zoals het afwegen van betaalbaarheid voor de klant tegen de eisen van vernieuwing in de netten. Of het investeren in infrastructuur om ophanden zijnde ontwikkelingen op gang te brengen zolang marktpartijen die rol nog niet op zich nemen.

Omgeving in beweging

Ons bedrijf, letterlijk met elke vezel met de maatschappij verbonden, is bij voortduring bezig zich in te stellen op alle veranderingen die zich voordoen. Een reactieve houding is daarbij niet aan de orde. Dat was ook een van de boodschappen die wij in onze stakeholderdialoog kregen. De sociale en politieke werkelijkheid vraagt om een actieve rol op de sociale platforms, inclusief de media, om in gesprek te blijven met onze klanten. De technologische ontwikkelingen, met een explosieve toename van door klanten opgewekte zonne-energie en een snelle opmars van elektrische auto's, vragen om een actieve rol in de ontwikkeling van de netten. En waar het gaat om duurzaamheid kunnen we alleen maar blij zijn dat we proactief onze taken hebben geïnventariseerd en omgezet in beleid. Ik beschouw het als kenmerkend voor onze opstelling in deze veranderende wereld dat wij ons hoofdkantoor verplaatst hebben naar een nieuw, energiezuinig gebouw naast het station van

's-Hertogenbosch dat geheel is ingericht volgens de eisen van de Enexis Manier van Werken. Met gepaste trots hebben wij het getoond aan Koning Willem-Alexander die ons de eer verschafte het gebouw op 29 januari 2014 officieel te openen.

Evenwicht in winst

Als we bezien wat 2013 heeft opgeleverd, naast een goede dienstverlening en een over het gehele jaar genomen goede betrouwbaarheid, dan is dat een financiële prestatie die evenwichtig ten goede komt aan de verschillende stakeholders. Te beginnen met de klanten: met een tariefverhoging van 2,2% brachten we hun rond de EUR 140 miljoen minder in rekening dan door de toezichthouder is toegestaan. Vervolgens maakten we op een geïnvesteerd vermogen van EUR 5,3 miljard een winst van een EUR 239 miljoen, waarvan de helft naar de aandeelhouders mag gaan en de andere helft wordt geïnvesteerd in de energienetten, het kostbare bezit van de maatschappij. Klanten, aandeelhouders en maatschappij profiteerden in gelijke mate van de inspanningen van Enexis over 2013. Dat is een mooi resultaat.

Projecten afgerond

Niet minder belangrijk dan de financiële cijfers zijn de projecten die we in het afgelopen jaar hebben gestart en afgesloten. Allereerst de laatste stap in de overgang op het Nieuwe Marktmodel. De voorbereiding vergde jaren en had een grote invloed op de organisatie. Twee nieuwe grote systemen, het Centraal Aansluitingenregister (C-AR) en het Afdrachtcontrolesysteem (ADC), zijn vlekkeloos in gebruik genomen. We hebben kunnen constateren dat de overgang naar het Nieuw Marktmodel weliswaar veel inspanning heeft gekost, maar voor Enexis geboekt kan worden als een succes. Van geheel andere aard was het gereedkomen van de volledige digitale kaart van onze netten, zodat alle betrokkenen voortaan een actueel beeld kunnen hebben van de kabels in het stuk grond waarin ze aan het werk gaan. Omdat graafschades verreweg de voornaamste oorzaak zijn van storingen, betekent dat een belangrijke winst voor de maatschappij. Een derde mijlpaal was het live gaan van de portal waarop klanten zelf eenvoudige voorzieningen kunnen aanvragen en regelen: een eerste stap op de weg waarop de klant steeds meer zelf de regie in handen kan nemen over zijn energievoorziening. En dat die wens er is, zien we terug in een stijging van de klanttevredenheid bij de gebruikers.

Belang ICT groeit

Een voortgaande ontwikkeling, goed zichtbaar in een groeiend budget, is de toenemende rol van ICT in onze activiteiten. Steeds meer activiteiten, van de administratieve systemen tot de automatisering in de netten, de ondersteuning van energiebesparing en een diversiteit aan communicatievoorzieningen, worden mogelijk gemaakt door ICT. Slimme netten, met slimme meters, distributieautomatisering en een uitgekiend geautomatiseerd energiebeheersysteem bepalen het gezicht van de toekomstige energievoorziening. En nu al is modern netbeheer zonder ICT ondenkbaar. ICT in de netten is geen noviteit meer maar een realiteit. Datzelfde geldt voor ICT in de communicatie met de klanten: we zouden tekortschieten als we onze zaken wat dat betreft niet op orde zouden hebben. Dat neemt niet weg dat we trots mogen zijn op wat we inmiddels, via websites en portals, bereikt hebben.

Duurzaamheid is overal

Wie nauwkeurig naar onze activiteiten en projecten kijkt, ziet op tal van plekken ontwikkelingen, die nog maar een paar jaar geleden apart genoteerd zouden zijn onder de noemer maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) of duurzaamheid. Inmiddels is duurzaamheid in hoge mate geïntegreerd in onze dagelijkse bezigheden. Dat neemt niet weg dat we voor een volledig duurzame operatie nog aanzienlijke opgaven voor de boeg hebben. We zijn dan ook intensief bezig met projecten die hetzij onze operatie duurzamer maken, hetzij onze klanten helpen bij dat streven. Dat laatste veelal in de vorm van energiebewustmaking, af en toe ondersteund door programmatuur en apparatuur. Enexis is in 2013 gestart met twee projecten die groepen ondersteunen die zelf actief willen worden: Buurkracht en Van zon krijg je energie, respectievelijk voor buurten en voor scholen. Het zijn voorbeelden, net als zo veel andere projecten en pilots, van onze intentie om op dit gebied een krachtige, ondersteunende rol te spelen. Ook op andere podia: we hebben hard meegeschreven aan het Actieplan Duurzame Energievoorziening van Netbeheer Nederland. Al deze activiteiten komen voort uit duidelijke keuzes in onze strategie en het ligt in de verwachting dat we die keuzes alleen maar verder zullen aanscherpen.

Afscheid van een voortrekker

Aan het einde van het verslagjaar namen we afscheid van onze CEO Han Fennema. Hij heeft de laatste jaren een duidelijke stempel op de strategie en het beleid van Enexis gedrukt en vooral op het gebied van betaalbaarheid en het belang van een klantgerichte, efficiënte organisatie zijn ideeën omgezet in praktijk. Wij zijn hem daar dankbaar voor en wensen hem veel succes op zijn nieuwe post bij Gasunie.

Samen op weg naar 2014

Hoeveel we in 2013 ook tot stand gebracht hebben, we zijn ons terdege bewust van de zaken die op korte termijn verbetering behoeven. Zo zullen we met het oog op de betaalbaarheid voor onze klanten nog harder moeten werken aan kostenbesparing door vereenvoudiging van onze werkwijzen. Daar hebben we in het afgelopen jaar de route voor uitgetekend en een belangrijke stap gezet met een organisatieverandering van de afdeling Infra Services. Een ander punt van zorg is de veiligheid. We hebben steeds grote nadruk gelegd op veilig werken en dat ondersteund met programma's, briefings en vaste werkoverlegpunten. Dat blijkt niet voldoende. De DART-rate, het jaarlijkse ongevals cijfer, is weer gestegen en dat is niet acceptabel. We hebben plannen ontwikkeld om in vier jaar de DART-rate te halveren en die worden nu uitgevoerd. Ik ben ervan overtuigd dat we erin zullen slagen om in 2014 niet alleen op deze punten maar over de volle breedte van onze activiteiten opnieuw belangrijke stappen te zetten.

Afsluitend wil ik hier graag nog eens expliciet mijn dank uitspreken aan de medewerkers van Enexis voor wat ze in 2013 tot stand gebracht hebben met hun inzet en vakmanschap. Ik dank de Ondernemingsraad voor de constructieve bijdragen in een snel veranderende omgeving en last but not least dank ik de Raad van Commissarissen en de Aandeelhouderscommissie voor hun steun.

Maarten Blacquièr,

waarnemend voorzitter Raad van Bestuur/CFO

VERSLAG VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

V.L.N.R. MEVROUW M.E.J.M. CAUBO,
MEVROUW W.M. VAN INGEN,
R. DE JONG, VICEVOORZITTER,
M.A.E. CALON, D.D.P. BOSSCHER, VOORZITTER

Aan de aandeelhouders

Met de aanbieding van het door de Raad van Bestuur van Enexis Holding N.V. opgestelde jaarverslag, waarin de jaarrekening over het boekjaar 2013 is opgenomen, spreekt de Raad van Commissarissen zijn tevredenheid uit over de resultaten en geleverde prestaties.

De jaarrekening is gecontroleerd en van een goedkeurende verklaring voorzien door Ernst & Young Accountants LLP. De goedkeurende verklaring is op pagina 107 opgenomen. De jaarrekening is terug te vinden op pagina 54 tot en met 109 van dit jaarverslag. De Raad van Commissarissen heeft de jaarrekening in zijn vergadering van 5 maart 2014 uitvoerig met de Raad van Bestuur en de accountant besproken en daarbij kennisgenomen van de bevindingen van de Auditcommissie. De winstbestemming die de Raad van Bestuur voorstelt, heeft onze instemming.

Wij stellen u voor om de jaarrekening met het daarin opgenomen voorstel tot winstverdeling, rekening houdend met wettelijke en statutaire bepalingen, in uw op 10 april 2014 te houden Algemene Vergadering van Aandeelhouders ongewijzigd vast te stellen.

Samenstelling Raad van Commissarissen

De samenstelling van de Raad van Commissarissen heeft in 2013 geen wijziging ondergaan en was als volgt:

- ◆ D.D.P. Bosscher, voorzitter (herbenoemd in 2012, aftredend in 2016)
- ◆ R. de Jong, vicevoorzitter (herbenoemd in 2012, aftredend in 2016¹)
- ◆ W.M. van Ingen (herbenoemd in 2012, aftredend in 2016¹)
- ◆ M.E.J.M. Caubo (aftredend in 2015)
- ◆ M.A.E. Calon (aftredend in 2016)

Persoonlijke informatie over de leden van de Raad van Commissarissen is opgenomen in de Personaliparagraaf van dit jaarverslag.

¹ Mevrouw Van Ingen heeft te kennen gegeven in 2014 tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voortijdig af treden. In deze vergadering zal de heer Moerland als commissaris worden voorgedragen.

Bijeenkomsten Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen kwam in 2013 vijfmaal in vergadering bijeen. Geen van de leden was frequent afwezig. Bij alle vergaderingen was de Raad van Bestuur aanwezig. De heer J.P. Eyde, manager Juridische en Algemene Zaken en secretaris van de vennootschap, fungeerde als secretaris van de Raad van Commissarissen.

Onafhankelijkheid commissarissen

Gedurende het hele jaar waren alle leden van de Raad van Commissarissen onafhankelijk van Enexis, zoals bedoeld in de Nederlandse Corporate Governance Code. De Raad van Commissarissen is van mening dat zijn samenstelling zodanig is, dat de leden ten opzichte van elkaar en de Raad van Bestuur onafhankelijk kunnen opereren.

Invulling toezicht

Tijdens de vergaderingen en in contacten met de Raad van Bestuur heeft de Raad van Commissarissen gesproken over de strategie van Enexis, de behaalde resultaten en de plannen voor de komende perioden, besluiten die de goedkeuring van de Raad van Commissarissen behoeft en alle overige relevante zaken die onder de aandacht werden gebracht, waaronder begrepen ontwikkelingen op regulatorisch gebied en veiligheid. In de vergadering van 9 december 2013 is het Bedrijfsplan 2014 vastgesteld.

Speciale aandachtsgebieden in de vergaderingen in 2013 betroffen (de voorbereidingen voor) het Strategisch Plan 2014-2018 en de noodzaak om de tegenvallende veiligheidsprestaties structureel te verbeteren en de daarvoor benodigde cultuuromslag te bewerkstelligen.

Eind november 2013 maakte de voorzitter van de Raad van Bestuur, de heer Han Fennema, bekend per 31 december 2013 Enexis te verlaten.

Wij danken hierbij de heer Fennema voor zijn inzet en de bijdrage die hij gedurende 3,5 jaar heeft verleend aan de realisatie van de strategische doelstellingen van Enexis op het gebied van betaalbaarheid, betrouwbaarheid en duurzaamheid alsmede de verdere positionering als een financieel solide onderneming. Het opvolgingsproces is inmiddels in gang gezet, waarbij gebruik wordt gemaakt van een externe adviseur.

De periodieke operationele en financiële resultaten en de werking van de risicobeheersings- en controlesystemen binnen Enexis werden uitgebreid besproken tijdens de vergaderingen van de Raad van Commissarissen. Daarbij adviseerde de Auditcommissie de Raad van Commissarissen over de technische aspecten en risico's.

De Raad van Commissarissen is daarnaast regelmatig geïnformeerd over belangrijke ontwikkelingen door experts op verschillende gebieden, waaronder de noodzaak van toegang tot de arbeidsmarkt en in het bijzonder tot vakbekwame medewerkers met een technische opleiding, bijvoorbeeld tijdens een bezoek aan het Enexis trainings- en opleidingscentrum in Eindhoven. Ook werd uitgebreid stilgestaan bij de gevolgen van de besluiten met betrekking tot de nieuwe reguleringsperiode, de herinrichting van Infra Services, het technisch bedrijf van Enexis, en de mogelijkheden tot ondersteuning van energiebesparing voor klanten.

Commissies

De Raad van Commissarissen heeft twee vaste commissies: de Auditcommissie en de Remuneratie- en Selectiecommissie.

Auditcommissie

De Auditcommissie houdt toezicht op de interne risicobeheersings- en controlesystemen, financiering en financiële informatieverstrekking. De commissie adviseert de Raad van Commissarissen hierover. Ook behoren de periodieke beoordeling van de externe accountant en de Chief Financial Officer (CFO) tot het takenpakket van de Auditcommissie. De Auditcommissie is sinds medio 2012 als volgt samengesteld:

- ◆ R. de Jong – voorzitter
- ◆ W.M. van Ingen
- ◆ M.A.E. Calon

De Auditcommissie heeft in 2013 vijf maal vergaderd. Bij al deze vergaderingen waren de CFO en de externe accountant aanwezig. De Auditcommissie heeft alle relevante financiële zaken die aan de Raad van Commissarissen werden voorgelegd, beoordeeld en besproken, daaronder begrepen rapporten van de interne en externe accountant, de jaarrekening, het halfjaarbericht en risicogerelateerde en financiële rapportages, waarbij voor de Auditcommissie de nadruk ligt op financieel-technische aspecten en waarderingsgrondslagen en -methodieken. Naast financiële zaken bespreekt de Auditcommissie het risicomanagement van de onderneming en staat ook ICT beleid en uitvoering op de agenda. Tevens heeft de evaluatie van de CFO en van de externe accountant plaatsgevonden.

Remuneratie- en Selectiecommissie

De Remuneratie- en Selectiecommissie stelt de selectiecriteria en benoemingsprocedures vast voor leden van de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur. Ze beoordeelt periodiek het functioneren van de individuele leden van de Raad van Commissarissen en de leden van de Raad van Bestuur en doet voorstellen voor het bezoldigingsbeleid voor de leden van de Raad van Bestuur. De commissie adviseert de Raad van Commissarissen hierover. De samenstelling van de Remuneratie- en Selectiecommissie heeft in 2013 geen wijziging ondergaan en was als volgt:

- ◆ D.D.P. Bosscher – voorzitter
- ◆ M.E.J.M. Caubo

De werkzaamheden van de Remuneratie- en Selectiecommissie in 2013 hebben zich voornamelijk gericht op de nadere invulling van de Wet Normering Topinkomens en de voorbereidingen in het kader van de opvolging van de per 1 januari 2014 vertrokken voorzitter van de Raad van Bestuur. Ook is een procedure gestart en succesvol afgerond met als doel een nieuwe commissaris voor te dragen in de vacature die ontstaat door het aftreden van mevrouw Van Ingen. Hierbij is gebruik gemaakt van een externe adviseur, waarbij het streven naar een evenwichtige samenstelling van de Raad van Commissarissen onderdeel was van het zoekproces. Echter is men er niet in geslaagd te voldoen aan het uitgangspunt van 30% vrouw. Daarnaast heeft men kennisgenomen van de succession planning van het management van de organisatie.

Evaluatie Raad van Commissarissen

In 2013 heeft wederom een interne evaluatie van de raad plaatsgevonden. Geconcludeerd kon worden dat de raad goed functioneert, enige punten voor verbetering werden aangedragen en de uitvoering ervan werd in gang gezet.

Waardering

De resultaten van de organisatie komen tot stand mede door de professionele en toegewijde inzet van de medewerkers. De Raad van Bestuur wenst de medewerkers hiervoor te bedanken. Een bijzonder compliment gaat daarbij uit naar diegenen die hebben bijgedragen aan de succesvolle wijze waarop het Nieuwe Marktmodel is geïmplementeerd en de voortvarende manier waarop de herinrichting van de Infra Services-organisatie ter hand is genomen.

De Raad van Commissarissen spreekt dan ook zijn waardering uit voor de behaalde resultaten, en dankt de Raad van Bestuur en de medewerkers voor de toewijding die is getoond in 2013.

Den Bosch, 5 maart 2014

Namens de Raad van Commissarissen

D.D.P. Bosscher,

Voorzitter

VERSLAG VAN DE AANDEELHOUDERSCOMMISSIE

2013 gaat wat betreft de Aandeelhouderscommissie de boeken in als een prima stap op de duidelijke weg die Enexis bewandelt. De uitvalduur was onverminderd laag en de kwaliteit van de dienstverlening hoog. Opnieuw hoefde Enexis niet de volledig toegestane tariefruimte te gebruiken om indrukwekkende prestaties te leveren. Daarvoor past een groot compliment vanuit de aandeelhouders. Tegelijk vormt 2013 op in ieder geval drie vlakken een overgangsjaar.

Dit was het laatste volledige jaar van het huidige Strategisch Plan. Daarom is al vroeg een gezamenlijk traject opgesteld tussen bedrijf en aandeelhouders, dat moet leiden tot de vaststelling van een nieuw Strategisch Plan 2014-2018 in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, waarin ook het jaarverslag dat u nu leest ter vaststelling voorligt. Enexis heeft dit proces op een bijzonder interactieve wijze vormgegeven, zodat de basis er ligt om de koers voor de komende vier jaar met elkaar te bepalen.

Het jaar 2013 was ook een overgangsjaar vanwege de nieuwe reguleringsperiode die in 2014 begint. Enexis staat voor de grote opgave om dezelfde prestaties te laten zien, nu de toezichthouder, de Autoriteit Consument en Markt de lat aanzienlijk hoger heeft gelegd. Met zoveel bevoegen en vakkundige mensen die werkzaam zijn door het hele verzorgingsgebied, moet dit mogelijk zijn.

En tot slot bereikte ons in november het nieuws dat de voorzitter van de Raad van Bestuur, de heer Han Fennema, per 31 december Enexis verlaat. De Aandeelhouderscommissie bedankt de heer Fennema voor de wijze waarop hij Enexis de afgelopen jaren een onderscheidende signatuur heeft gegeven. We wensen hem dan ook het allerbeste toe met zijn overstap naar Gasunie. Het wordt voor zijn opvolger een enorme uitdaging om het goede werk voort te zetten en uit te bouwen.

De Aandeelhouderscommissie heeft er alle vertrouwen in dat Enexis ook in 2014 weer gaat schitteren.

Bert Pauli,

Voorzitter Aandeelhouderscommissie

De Aandeelhouderscommissie was ultimo 2013 als volgt samengesteld:

- ◆ Provincie Noord-Brabant:
L.W.L. Pauli (lid Gedeputeerde Staten Noord-Brabant)
- ◆ Provincie Overijssel:
T.W. Rietkerk (lid Gedeputeerde Staten Overijssel)
- ◆ Provincie Limburg:
E.J. Koppe (lid Gedeputeerde Staten Limburg)
- ◆ Provincies Groningen, Flevoland en Drenthe:
J.W. Moorlag (lid Gedeputeerde Staten Groningen)
- ◆ VEGAL:
C.A.M. Hessels (burgemeester Echt-Susteren, voorzitter VEGAL)
- ◆ VEGANN:
W. Mulder (wethouder gemeente Hengelo, namens VEGANN)
- ◆ Brabantse gemeenten:
J.W.F. Hoskam (wethouder gemeente 's-Hertogenbosch)

KERNCIJFERS 2013

Financiële gegevens

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012 ⁴⁾	2011	2010	2009	
Resultaat						
Netto-omzet	1.385,7	1.367,0	1.314,6	1.204,2	1.358,1	
Kosten van omzet	229,8	235,7	239,1	218,7	223,4	
Bruto marge	1.155,9	1.131,3	1.075,5	985,5	1.134,7	
Overige bedrijfsopbrengsten	17,8	14,0	11,8	11,4	14,4	
Bedrijfslasten exclusief afschrijvingen en overige waardeverminderingen	452,4	465,4	412,9	398,7	516,7	
Afschrijvingen en overige waardeverminderingen	298,9	285,9	271,9	248,5	233,3	
Bedrijfsresultaat	422,4	394,0	402,5	349,7	399,1	
Resultaat deelnemingen	1,2	-10,4	-5,7	4,9	9,2	
EBIT	423,5	383,6	396,8	354,6	408,3	
Financiële baten en lasten	-109,0	-91,2	-88,5	-93,8	-72,5	
Resultaat voor belastingen	314,6	292,4	308,3	260,8	335,8	
Resultaat na belastingen	239,1	223,7	229,4	193,7	263,1	
Balans (voor winstbestemming)						
Netto werkkapitaal	-49,4	-109,3	-137,3	-86,3	0,2	
Vaste activa ¹⁾	5.865,1	5.683,9	5.477,9	5.059,2	4.893,6	
Geïnvesteed vermogen ³⁾	5.265,7	5.085,0	4.928,5	4.683,8	4.677,2	
Eigen vermogen	3.370,1	3.244,9	3.130,9	2.963,9	2.849,1	
Balanstotaal ¹⁾	6.264,9	7.023,5	6.358,7	5.911,5	5.677,0	
Ratio's						
Solvabiliteit ¹⁾	%	53,8	46,2	49,2	50,1	50,2
ROIC ³⁾	%	8,0	7,5	8,0	7,6	8,7
Return on equity	%	7,1	6,9	7,3	6,5	9,2
Kasstroom						
Kasstroom uit operationele activiteiten	487,0	540,7	604,9	550,2	615,9	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten ²⁾	133,9	-786,3	-514,9	-333,2	-90,1	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-614,7	218,3	-61,1	-79,0	-335,6	
Kasstroom ²⁾	6,1	-27,3	28,9	138,0	190,2	

- Vanaf 2012 worden de materiële vaste activa in uitvoering en de daarop betrekking hebbende vooruit ontvangen bijdragen niet meer gesaldeerd met het corresponderende actief, maar bruto verantwoord. Dit resulteert in een toename van zowel de materiële vaste activa als de vooruitontvangen bijdragen van derden. De 2011-cijfers zijn hiervoor aangepast.
- Vanaf 2012 heeft Enexis de kortlopende rentedragende leningen u/g en de uitgezette deposito's separaat als overige financiële vaste activa (kortlopend) gerubriceerd op de balans. De 2011-cijfers zijn hiervoor aangepast.
- De definitie voor geïnvesteed vermogen is aangepast. In de nieuwe definitie zijn de vooruitontvangen bijdragen geëlimineerd van het geïnvesteed vermogen. De vergelijkende cijfers zijn hiervoor aangepast.
- Als gevolg van de retrospectieve toepassing van de gewijzigde IFRS-standaard IAS19 en IFRS-standaard IAS 32 zijn de vergelijkende cijfers aangepast. Voor nadere uiteenzetting wordt verwezen naar de toelichtingen op hoofdstuk 2.2 van de jaarrekening.

Klanttevredenheid

	2013	2012	2011	2010	2009
Kleinverbruik	8,1	7,9	7,9	7,9	7,7
Grootverbruik	7,4	7,3	7,2	7,2	7,2
Totaal	7,8	7,6	7,6	7,6	7,5

De netten

	2013	2012	2011	2010	2009
Trajectlengtes (x 1.000 km)					
Elektriciteitsnet	135,2	134,2	133,3	132,3	131,0
Laagspanning	90,8	90,0	89,4	88,8	88,0
Middenspanning	44,3	44,1	43,8	43,5	42,9
Tussenspanning	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Gasnet	44,8	44,8	44,6	41,3	41,1
Lage druk	35,8	35,8	35,6	32,8	32,7
Hoge druk	9,0	9,0	9,0	8,4	8,4
Stations (x 1.000)					
E-stations	52,9	52,7	52,5	52,1	51,8
G-stations	24,6	24,6	24,7	24,1 ¹⁾	24,3
Aantal aansluitingen (x 1.000)					
Elektriciteit	2.672	2.662	2.648	2.631	2.610
Gas	2.079	2.074	2.068	1.908	1.899
Getransporteerde hoeveelheden					
Elektriciteit (GWh) ³⁾	34.900	35.043	35.079	34.858	33.305
Gas (Mm ³) ²⁾	6.510	6.350	5.788	6.959	6.003
Waarvan biogas ³⁾	34,0	21,1	10,9	8,0	7,5
Productkwaliteit					
Uitvalduur elektriciteit (in minuten)	23,6	21,6	18,9	25,1	20,0
Hoogspanning	0,1	0,1	1,1	3,8	0,4
Middenspanning	17,8	15,2	11,9	15,2	14,6
Laagspanning	5,7	6,3	5,9	6,2	5,0
Uitvalduur gas (in seconden)	50	36	69	43	25

- Met ingang van 2010 zijn gasstations die buiten bedrijf zijn niet in de telling meegenomen.
- De getransporteerde hoeveelheid gas is door Gasunie niet aan te geven wegens opgetreden meetproblemen. Gasunie bekijkt de mogelijkheden om dit op te lossen. Op dit moment zie het ernaar uit dat de mogelijke afwijking 1,6% is.
- De getransporteerde hoeveelheid elektriciteit betreft een schatting op basis van de cijfers van november en de getransporteerde hoeveelheid biogas betreft een schatting op basis van de cijfers van oktober.

Personeel en duurzaam

	2013	2012	2011	2010	2009
Personeel					
Personeelsleden ultimo jaar	4.294	4.229	4.101	4.061	3.791
Fte's ultimo jaar (eigen personeel)	4.141	4.072 ¹⁾	3.797 ¹⁾	3.718	3.490
Vrouwen in personeelsbestand (%)	17,2	17,7	17,7	19,1	16,1
Ziekteverzuim (%)	3,8	4,0	4,8	3,9	4,4
Aantal cursisten Training & Opleiding incl. examen	22.589	17.784	14.223	12.378	9.628
Aantal cursisten Training & Opleiding excl. examen	17.200	11.101	14.019	-	-
Score medewerkersbetrokkenheid (%)	81	80	80	-	81
DART-rate Enexis ²⁾	0,54	0,49	0,53	0,55	0,55
DART-rate derden	1,32	0,85	1,09	1,05	1,74
Duurzaam wagenpark					
100% elektrische personenauto's	48	48	29	17	10
Personenauto's op biogas/aardgas	31	30	11	3	3
Personenauto's elektrisch met range-extender	5	-	-	-	-
Hoeveelheid afval (in ton)					
Hergebruikt afval	11.673	9.673	8.265	6.163	4.135
Verbrand afval	1.189	1.426	1.336	1.362	1.409
Gestort afval	513	315	430	308	95
Totaal	13.375	11.414	10.031	7.833	5.640
Waarvan gevaarlijk afval (%)	1,3	3,6	5,8	7,5	6,0

1. Fte's op basis van de contractuele werkweek en de hierop gebaseerde deeltijdfactoren. Tot 31 december 2011 werd het aantal fte's bepaald op basis van een gestandaardiseerde werkweek. Op basis van herdefiniëring is het aantal fte's ultimo 2011 3.926.

2. DART-rate: de DART-rate staat voor het aantal ongevallen met als gevolg verzuim of aangepast werk per 200.000 gewerkte uren.

STRATEGIE

Een betrouwbare, veilige energievoorziening is een van de hoekstenen van een moderne samenleving en vertegenwoordigt dan ook een groot maatschappelijk belang. Enexis is zich als beheerder van energienetten in een monopoliepositie terdege bewust van zijn rol en de taken die daaruit voortvloeien. Strategie en beleid van de onderneming zijn dan ook gericht op een optimale uitvoering van die taken nu en in de toekomst.

Kernpunten in dit beleid zijn:

- ◆ Betrouwbaarheid, zowel van de infrastructuur als van de organisatie.
- ◆ Betaalbaarheid als plicht tegenover klanten die wat betreft netbeheerder geen keuze hebben.
- ◆ Duurzaamheid als instrument voor het realiseren van de energietransitie en als logische opgave voor een modern, maatschappelijk relevant bedrijf.
- ◆ Publieksgerichtheid, waarbij de organisatie werk maakt van een optimale dienstverlening aan de klanten.

Enexis heeft als financieel en organisatorisch sterk bedrijf de mogelijkheden om dit beleid uit te voeren en daarbij de belangen van de verschillende stakeholders en de daarmee verbonden wenselijkheden en mogelijkheden op een verstandige manier tegen elkaar af te wegen.

Luisteren naar stakeholders

De strategie is vastgesteld voor de jaren 2010-2014 en is jaarlijks getoetst aan de actuele ontwikkelingen en vooruitzichten en indien nodig bijgesteld. Uiteraard is daarbij gebruik gemaakt van alle gegevens en ontwikkelingen die in samenhang de omgeving van Enexis bepalen. Bij de voorbereidingen voor het opstellen van de strategie voor de periode daarna is Enexis bovendien concreet in gesprek gegaan met 64 stakeholders. In die gesprekken is elke stakeholder gevraagd naar de ontwikkelingen die hij op het moment herkent, welke effecten dat op het netbeheer zou kunnen hebben en wat de sterktes en zwaktes van Enexis zijn. Het resultaat was een rijke oogst aan inzichten, zowel in de ontwikkelingen als in het profiel van Enexis. De stakeholders zijn redelijk unaniem waar het gaat om de eerste kerntaak van Enexis: het borgen van een kwalitatief goede, betrouwbare energievoorziening, nu maar ook in de toekomst. In dat verband zien zij Enexis ook als de partij bij uitstek om het Energieakkoord met de overheid uit te voeren en te bevorderen. Over de rol van Enexis in gebieden die wat verder van de kernactiviteiten liggen, zijn de meningen sterker verdeeld. De taak van Enexis om de energietransitie te faciliteren is niet omstreden, wel zijn er voor- en tegenstanders van een ruimere opvatting van Enexis' rol als aanjager van nieuwe ontwikkelingen.

Als sterke punten werden onder meer genoemd de betrouwbaarheid van het net, de kwaliteit van het asset management, de sterke financiële positie en de lage tarieven. Als zwakke punten kwamen een logge organisatie, een beperkte deling van informatie en een onduidelijke profilering voorbij.

Het beeld van Enexis en de rol die het bedrijf volgens de stakeholders zou moeten spelen, is niet eenduidig. Niettemin bevatten de antwoorden genoeg gelijklopende stellingen, om de strategische lijn van Enexis voor de komende jaren van een goed fundament te voorzien. In het voorjaar van 2014 besloot Enexis en de aandeelhouders over de inhoud van het nieuwe strategisch plan. Op 10 april 2014 wordt het vervolgens voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Het onderstaande geeft de visie, missie en doelstellingen weer, zoals die in de jaren 2010-2014 zijn gehanteerd.

Visie

De maatschappij wordt zich steeds sterker bewust van haar afhankelijkheid van energie en de consequenties van energieverbruik voor de economie, de leefbaarheid en het klimaat. Daardoor zullen klanten en andere stakeholders steeds kritischer worden ten aanzien van de prestaties en het gedrag van energie(distributie)partners en hun vermogen om slagvaardig te reageren op technologische ontwikkelingen en veranderende marktomstandigheden.

Missie

Enexis stelt alles in het werk om zijn klanten te voorzien van een duurzame, betrouwbare en betaalbare energiedistributie.

Doelstellingen

Enexis plaatst zijn doelstellingen tegen de achtergrond van zijn ambitie een vooraanstaande netbeheerder te zijn. Die ambitie is vertaald naar doelstellingen voor de verschillende stakeholders.

Maatschappij

- ◆ Enexis speelt een vooraanstaande rol in het faciliteren van de energietransitie.
- ◆ De betrouwbaarheid en veiligheid worden gehandhaafd op het huidige hoge niveau.
- ◆ Het kostenniveau is lager dan bij de andere netbeheerders.

Individuele klant

- ◆ Een beheerste tariefontwikkeling. De gemiddelde tariefstijging ligt in lijn met het niveau van de prijsindexatie.
- ◆ De klanttevredenheid ligt boven de 7,5.

Medewerker

- ◆ Enexis heeft een positie in de top 25 van aantrekkelijke werkgevers in Nederland.

Aandeelhouder

- ◆ Provincies zijn actief betrokken bij Enexis en waarderen het bedrijf met een 8 ten aanzien van betrouwbaarheid, duurzaamheid en publieksgerichtheid.
- ◆ Aandeelhouders kunnen rekenen op het rendement zoals dat door de Energiekamer gehanteerd wordt bij de tariefvaststelling.

Strategie Enexis

OVER DIT VERSLAG

Jaarverslag nu alleen online

Dit is het eerste jaarverslag van Enexis dat uitsluitend online wordt gepubliceerd. Dat betekent minder kosten en minder papier, wat goed past in ons streven naar betaalbaarheid en duurzaamheid. Bovendien past het in de manier waarop vandaag de dag veel informatie, vooral financiële, wordt verwerkt: veelal digitaal. Zo kan iedereen snel de gewenste informatie vinden en desgewenst via links doorklikken naar nog andere bronnen. Ook is het verslag gemakkelijk te downloaden als pdf.

Duurzaamheid geïntegreerd

Duurzaamheid is een onlosmakelijk aspect van onze prestaties. Daarom rapporteren we in het jaarverslag ook – volgens de GRI 3.1-richtlijn – over onze prestaties op dat gebied. Het gehele verslag, dus ook de duurzaamheidsprestaties, valt onder de accountantscontrole. Voor het overzicht hebben we de belangrijkste duurzaamheidsonderwerpen bij elkaar gezet, met onder meer een uitvoerige toelichting op de rapportage en een lijst met de punten van de GRI-index en verwijzingen naar de relevante bronnen in de tekst.

Reacties

We streven er naar om jaar na jaar onze verslaglegging te verbeteren. Daarbij is de inbreng van kritische lezers steeds een welkome steun. Hebt u ideeën voor verbetering? Mail dan naar investor.relations@enexis.nl.

HET BESTE VAN TWEE WERELDEN

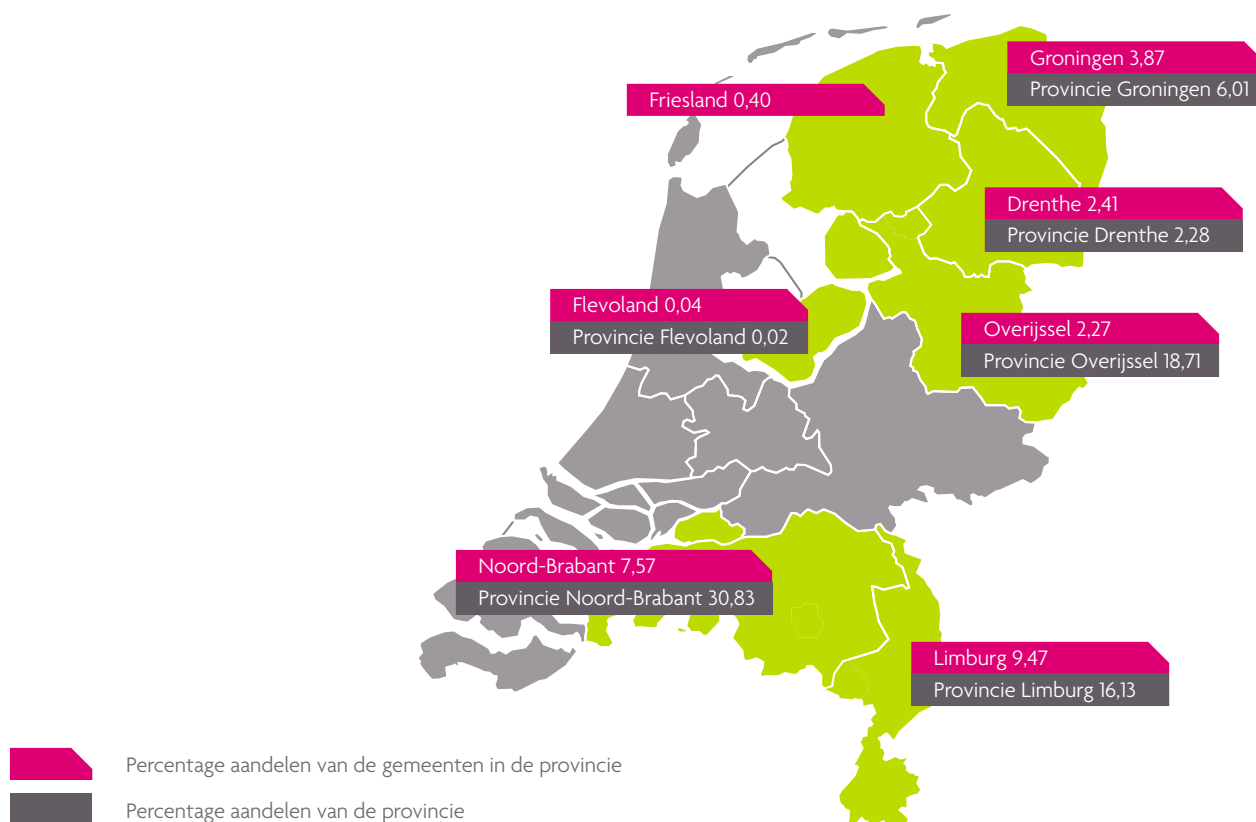
Geen puur commercieel bedrijf, geen overheid. Wel wettelijk strak gereguleerd en opererend als een financieel gezonde onderneming die optimale prestaties levert voor klanten en aandeelhouders en optreedt als hoeder van het regionale energiesysteem. Dat is de positie van Enexis als regionale netbeheerder. Na vijf jaar zelfstandigheid is Enexis een krachtig bedrijf, dat zorgvuldig het evenwicht bewaart tussen uiteenlopende belangen: van klanten, van overheid, van aandeelhouders en van de maatschappelijke omgeving. Enexis wil zorgen voor een betrouwbare, veilige en tegelijk betaalbare energiedistributie. Dat zijn opdrachten die niet noodzakelijkerwijs in elkaars verlengde liggen. Betrouwbaarheid en veiligheid vragen forse investeringen. Betaalbaarheid vraagt om slimme keuzes. Betaalbaarheid voor vandaag impliceert een slank budget, betrouwbaarheid in de toekomst betekent investeren in verstandig onderhoud. Die afwegingen zijn herkenbaar in het beleid van Enexis en in de uitvoering daarvan.

Historie

Enexis dateert als zelfstandig bedrijf uit 2009, toen het werd gesplitst vanuit het energiebedrijf Essent. Die splitsing werd voorgeschreven door de in 2006 aangenomen Wet Onafhankelijk Netbeheer (Splitsingswet) die een strikte scheiding regelt tussen netbeheerders en leveranciers en producenten. Enexis B.V. is de netbeheerder binnen Enexis Holding N.V.

Aandelen Enexis

Percentage aandelen van de provincies en de gemeenten in de provincies.

Regulering en tarieven

Enexis is als netbeheerder onderworpen aan regulering vanuit twee wetten: de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet en de daarop gebaseerde regels en voorschriften voor de activiteiten van de netbeheerder. Het toezicht op de naleving daarvan berust bij de Autoriteit Consument en Markt (ACM). De regulering van de netbeheerder omvat onder meer bepalingen over het eigenaarschap, voorschriften voor het handhaven van bepaalde financiële ratio's en beperkingen aan de hoogte van het tarief.

Tariefverhoging opnieuw beperkt

De tariefregulering geeft de netbeheerders een incentive om zo efficiënt mogelijk te werken. Elke drie jaar bepaalt de ACM de benchmark, gebaseerd op het gemiddelde van alle netbeheerders, aan de hand waarvan de tariefmaxima worden vastgesteld. De netbeheerder stelt binnen die grens de daadwerkelijke tarieven vast. Enexis streeft ernaar, in lijn met zijn strategisch uitgangspunt van betaalbaarheid, eventuele tariefstijgingen zo beperkt mogelijk te houden. In 2012 en 2013 is Enexis als enige netbeheerder bij de jaarlijkse tariefverhoging ruim onder de maximumtarieven gebleven. Daardoor is voor ruim EUR 200 miljoen aan omzetruimte ongebruikt gebleven. Voor de periode 2014-2016 heeft de ACM in het algemeen de maximumtarieven aanzienlijk naar beneden bijgesteld, gemotiveerd met onder meer de gedaalde rentes op Nederlandse staatsobligaties. Met een tariefverhoging van 0,7% in 2014, gebaseerd op het maximumbedrag voor transportkosten en een bedrag onder het maximum voor de meterkosten, maakt Enexis ook in 2014

niet volledig gebruik van de door de ACM geboden tariefruimte. Op basis van dit tarievenbeleid verwachten wij voor 2014, bij een licht stijgende omzet, een vergelijkbaar rendement te kunnen realiseren. Dit betreft een inschatting van Enexis van toekomstige resultaten, de werkelijke uitkomst kan afwijken.

Financieel beleid

Het doel van het financieel beleid van Enexis is te voorzien in voldoende financiering door tijdige, voortdurende en adequate toegang tot de internationale kapitaal- en geldmarkten en het optimaliseren van Enexis' fundingstructuur, kosten en risico's. Het beleid wordt uitgevoerd binnen de regels van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet en het Besluit financieel beheer netbeheerders.

Dividendbeleid

Voor de periode 2011 tot en met 2013 is statutair bepaald dat maximaal 50% van de winst, na belastingen, beschikbaar is voor verdeling. Bij de bepaling van het dividend wordt, voor zover van toepassing, een correctie gemaakt voor materiële non-cash boekwinsten.

Credit rating

In het kader van haar financiering heeft Enexis credit ratings bij twee ratingbureaus, Standard & Poor's (S&P) en Moody's. De doelstelling van Enexis ten aanzien van haar rating is gericht op het behoud van een sterke A rating. Deze rating ligt boven de normen voor kredietwaardigheid zoals beschreven in het Besluit financieel beheer netbeheerders. De rating van Moody's was eind 2013 Aa3, met

stabiele vooruitzichten. S&P verhoogde in 2013 de rating naar AA- met stabiele vooruitzichten. De afwaardering door S&P van de credit rating van Nederland van AAA naar AA+ met stabiele vooruitzichten heeft geen impact gehad op de rating van Enexis.

Herfinanciering aandeelhoudersleningen

Bij de verzelfstandiging zetten de aandeelhouders een bruglening van Essent om in aandeelhoudersleningen met verschillende looptijden met een totale waarde van EUR 1,8 miljard. Om de aflossing daarvan te financieren, heeft Enexis zich in 2012 tot de openbare kapitaalmarkt gewend met een tweetal obligatieleningen van, in totaal, EUR 800 miljoen. Die zijn met succes geplaatst. Ze zijn uitgegeven onder een Euro Medium Term Note (EMTN)-programma van in totaal EUR 3 miljard en staan genoteerd op de NYSE Euronext in Amsterdam. Het EMTN-programma is niet alleen bestemd voor de herfinanciering van aandeelhoudersleningen, maar ook bedoeld om op termijn extra kapitaal aan te trekken voor het uitvoeren van de benodigde investeringen in de netwerken. In 2012 en 2013 zijn twee aandeelhoudersleningen middels de opgenomen obligatieleningen, één jaar voor einde looptijd, vervroegd afgelost.

Actief in Energieakkoord

In september 2013 sloten veertig partijen, waaronder de overheid, een Energieakkoord voor duurzame groei. Netbeheer Nederland, de koepel van de netbeheerders in Nederland, was een van de ondertekenaars. Netbeheer Nederland heeft zelf zijn rol in de energievoorziening van de toekomst uitvoerig geschetst in een Actieplan Duurzame Energievoorziening. Het actieplan, een 'work in progress' waaraan Enexis sterk heeft bijgedragen, voorziet in een overzicht van alles wat nodig is om ook in 2030 een duurzaam, betrouwbaar energiesysteem te hebben.

Het Energieakkoord geeft een duidelijke richting aan voor de energietransitie in Nederland en vormt zo een stevige onderbouwing voor de plannen en investeringen van de netbeheerders. Met name de ruimte die gegeven wordt aan experimenten met – en investeringen in – energiebesparing sluit goed aan bij de rol die duurzaamheid direct en indirect speelt in de toekomst van de energievoorziening. De verduurzaming van de netten in het kader van de energietransitie en het energiebewust maken van de bevolking krijgen hierdoor naar verwachting extra impulsen.

Green Deals

Ook door deelname aan een aantal 'Green Deals' met onder andere de overheid committeert Enexis zich nadrukkelijk aan de in het Energieakkoord nagestreefde 'vergroening' van de energieopwekking. Naast de al in 2012 overeengekomen Green Deals tekende Enexis in november 2013 mee met de Green Deal 'Smart Energy Cities'. Daarbij gaat het om de realisatie van zes tot tien nieuwe energieconcepten met een totale omvang van 100.000 gebouwen. Zo ontstaat een schaalgrootte die het voor bedrijven interessant maakt om nieuwe producten en diensten te ontwikkelen die voldoen aan de wensen van de klant. Netbeheerders kunnen daarin een bijdrage leveren via intelligent netbeheer met als einddoel energiebesparing, reductie van de netbelasting en een groter comfort voor de klant in zijn dagelijkse energiegebruik.

Enexis ondersteunt ook een andere Green Deal, over de ontwikkeling van een 'Fair Meter', die zal bestaan uit duurzame en optimaal herbruikbare grondstoffen en onderdelen. Enexis voert inmiddels besprekingen om deze mogelijk te maken.

REGIE VOOR DE KLANT

Als monopolist en enig beheerder van energienetten in zijn verzorgingsgebied heeft Enexis een grote verantwoordelijkheid. Niet alleen om te zorgen voor een veilige en betrouwbare energievoorziening, maar ook om zijn klanten de zekerheid te geven dat ze kunnen rekenen op een uitstekende dienstverlening. Dat laatste is niet eenvoudig, want directe klantcontacten zijn verhoudingsgewijs schaars. De meeste klantcontacten betreffen de primaire processen, zoals meteropname, het realiseren of wijzigen van een aansluiting, het plaatsen van een slimme meter of het oplossen van een storing. Enexis heeft er groot belang bij dat al deze contactmomenten goed verlopen en positief beoordeeld worden door de klant. Met name bij de storingsafhandeling is de afgelopen jaren veel verbeterd, hoofdzakelijk door goede communicatie, onder meer via sms en een speciale storingsapp.

In het verslagjaar is de afdeling die verantwoordelijk is voor het werk aan het net gereorganiseerd. Dat heeft naar verwachting een positief effect op de door de klant ervaren kwaliteit van de werkzaamheden. Ook in de eerste lijn van de klantrelatie worden continu verbeteringen aangebracht. Enexis zorgt er bovendien voor dat de klanten daarbij

het medium van hun keuze kunnen gebruiken. Een overwegend hoog klanttevredenheidscijfer geeft een indicatie voor de positieve resultaten van de inspanningen van Enexis op dit gebied. De doelstelling was een gemiddeld rapportcijfer boven de 7,5, uiteindelijk kwam de gemiddelde klanttevredenheid uit op 7,8.

Klanttevredenheid

	2013	2012	2011	2010	2009
Kleinverbruik	8,1	7,9	7,9	7,9	7,7
Grootverbruik	7,4	7,3	7,2	7,2	7,2
Totaal	7,8	7,6	7,6	7,6	7,5

Het Nieuwe Marktmodel ingevoerd

Nadat de minister van Economische Zaken met een Koninklijk Besluit de invoeringsdatum verschoven had naar 1 augustus 2013, is op die datum het Nieuwe Marktmodel voor de energiesector ingevoerd. Dat betekende de afronding van een jarenlange periode van voorbereiding, waarin de migratie van de eigen aansluitgegevens naar een Centraal Aansluitingenregister (C-AR) is uitgevoerd. Een goed functionerend C-AR was een voorwaarde voor de goede uitvoering van een belangrijk aspect van het Nieuwe Marktmodel, het Verplichte Leveranciersmodel. Volgens dat model verloopt de facturatie van de netwerkkosten bij alle kleinverbruikers via de energieleveranciers. Dat houdt in dat de netbeheerder voortaan zijn kosten factureert bij de leverancier. Dit proces wordt gefaciliteerd door een Afdrachtcontrolesysteem (ADC) dat op basis van de gegevens in het C-AR en de door de leverancier gefactureerde bedragen de verplichting van elke leverancier aan Enexis vaststelt. Ook de overstap op dit systeem vergde een zorgvuldige voorbereiding. Het ADC heeft vanaf de start in augustus goed gewerkt.

Door het vervallen van de facturatie aan de kleinverbruikklanten verloren 137 Enexis-medewerkers hun werk. Zij werden begeleid naar een nieuwe werkplek. Eind 2013 hadden nagenoeg alle medewerkers een nieuwe werkring gevonden. Negen mensen worden nog begeleid.

De klant aan het woord

In de afgelopen jaren heeft Enexis met verschillende onderzoeken de behoeften van zijn klanten gepeild. Dat heeft een scherp beeld opgeleverd van de veranderende factoren die de klantenwensen steeds meer bepalen. Zo is de klant, mede door de opkomst van internet en sociale media, gewend geraakt aan directe communicatie, snelle informatie en korte doorlooptijden in de processen. Hoewel de klant in het algemeen vraagt om volledige ontzorging, is er tegelijk een grote behoefte om zelf de regie in handen te houden, bijvoorbeeld bij het maken van afspraken. Enexis speelt daarop in met snellere klantenprocessen, ondersteund door internetdiensten en in het algemeen een dienstverlening die nauw aansluit bij de behoeften van de klant.

Klantsegmentatie

Om in te kunnen spelen op de behoeften van verschillende klantgroepen, is Enexis overgegaan op het onderscheiden van elf klantsegmenten. Per klantsegment is een klantsegmentplan opgesteld. Daarmee is het gemakkelijker om specifiek in te spelen op de wensen en verlangens van verschillende klanten.

Klantcontacten verbeterd

De kwaliteit van de eerstelijns klantencontacten is vaak bepalend voor het verloop van de verdere relatie van de klant met Enexis. Daarom werkt Enexis stelselmatig aan verbetering van de kwaliteit, zowel door training van de gespreksvaardigheden als door een betere bereikbaarheid en snellere reacties als er meerdere afdelingen bij betrokken zijn. Ook in 2013 is daarbij weer vooruitgang geboekt. En bij een omvang van bijna 400.000 telefoongesprekken en 37.000 e-mails heeft elke structurele verbetering een grote impact. Sinds juli 2013 wordt naast de algemene kwaliteit van het klantcontact ook de kwaliteit van het klantcontact op het niveau van de individuele medewerker gemeten. Zo kan Enexis gericht werken aan verbetering. Belangrijk in de eerste lijn zijn ook de medewerkers die bij de klant aan huis komen, zoals monteurs en meteropnemers. De laatsten hebben expliciet een taak als ambassadeurs van Enexis. Ze zijn voorbereid op de meest gangbare vragen, hebben informatiemateriaal bij zich en kunnen meer gecompliceerde vragen op een snelle manier doorgeleiden.

Kwaliteit

Enexis laat op regelmatige basis de klanttevredenheid meten, zowel aselekt, dat wil zeggen in een steekproef onder alle klanten over de totale dienstverlening, als specifiek bij klanten die bepaalde processen ('events') hebben doorlopen. De resultaten worden uitgedrukt in een rapportcijfer. Niet alle onderdelen worden elk kwartaal getest.

Dienstverlening

De kwaliteit van de dienstverlening wordt gemeten aan de hand van acht servicenormen, gebaseerd op de kwaliteitscriteria uit de Netwerkkode. Enexis stelt een prestatieniveau van 96% als ondergrens. Vanwege de verhoogde managementaandacht en aanscherping van werkinstructies zijn in 2013 de serviceprestaties voor de huishoudelijke en zakelijke markt veelal boven de gestelde norm uitgekomen. Uitzondering hierop is de serviceafspraken 4, hetgeen zijn oorzaak vindt in de uniformeringsslag van de rapportages in 2012, en in de wijze waarop activiteiten aan leveranciers van Enexis zijn uitbesteed. In de loop van 2014 worden de contracten met leveranciers aanbesteed en aangepast overeenkomstig de geldende serviceafspraken.

Serviceprestaties huishoudelijke en zakelijke markt

In procenten	2013	2012	2011	2010	2009
1 Bij storing monteur binnen 2 uur ter plaatse	98	99	98	98	98
2a Afhandeling van correspondentie binnen 10 werkdagen	100	99	100	99	95
2b Afhandeling van offertes binnen 10 werkdagen	96	93	98	98	98
3 Afspraken met de klant gemaakt in tijdsblokken van 2 uur	97	97	98	99	98
4 Werkzaamheden worden binnen 3 dagen uitgevoerd ¹⁾	86	81	97	99	97
5 Onderhoudsafspraken worden 5 dagen van tevoren gemaakt	97	89	99	99	99
6 Bij werkzaamheden met onderbreking van de energie-levering wordt 3 dagen van tevoren gewaarschuwd	98	96	99	98	98
7 Offerte aangeboden binnen 10 dagen na ontvangst aanvraag	99	99	99	99	96
8 Op klantvragen over energieonderbreking wordt binnen 10 werkdagen gereageerd	100	100	100	100	100

1. De afwijkende cijfers representeren geen verminderde serviceprestatie, maar zijn het gevolg van een aanscherping van de definities in combinatie met een uniformeringsslag van de rapportages in 2012.

Factuur

De kwaliteit van de factuur wordt gemeten aan de hand van normen van de Energiekamer. Voor zes normen voor tijdigheid van de facturatie eist de Energiekamer een minimumscore van 98%.

Op dit punt scoort Enexis consequent hoger. De kwaliteit van de factuur is gemeten tot de invoering van het Nieuwe Marktmodel op 1 augustus 2013.

Kwaliteit van de factuur

In procenten	2013 ¹⁾	2012	2011	2010	2009
In- en uithuizing elektriciteit					
Tijdigheid voorschotnota bij inhuizing	99,9	100,0	99,6	92,7 ²⁾	99,1
Tijdigheid eindafrekening bij uithuizing	99,9	100,0	99,9	98,4	99,9
In- en uithuizing gas					
Tijdigheid voorschotnota bij inhuizing	99,9	100,0	99,6	86,4 ²⁾	99,2
Tijdigheid eindafrekening bij uithuizing	99,9	99,9	99,9	98,4	99,9
Tijdigheid jaarafrekening elektriciteit	100,0	100,0	99,9	99,7	99,7
Tijdigheid jaarafrekening gas	100,0	100,0	99,9	99,9	99,9

1. In 2013 gemeten t/m september i.v.m. invoering Nieuwe Marktmodel.

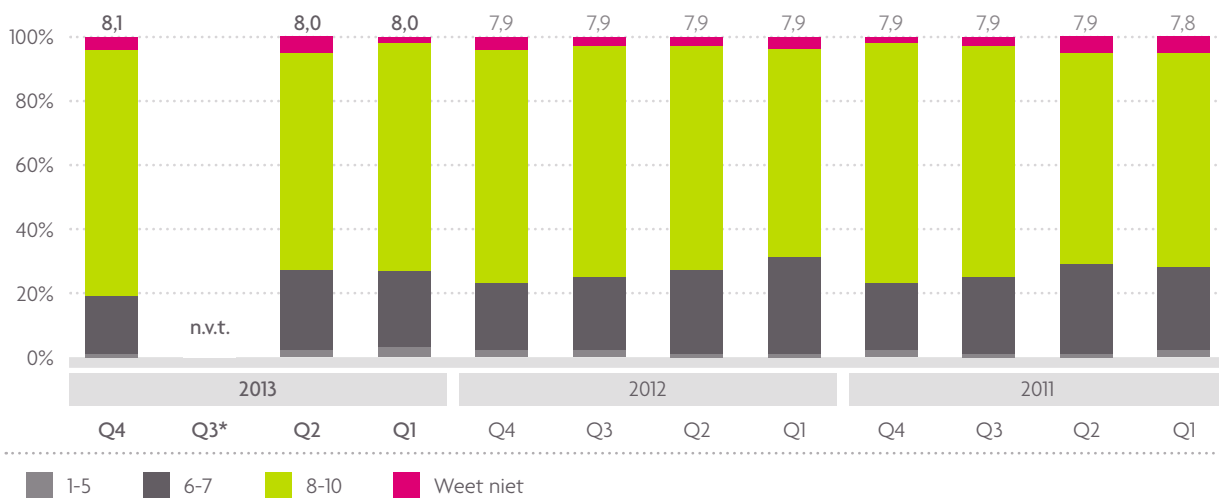
2. In 2010 laat dit getal een tijdelijke terugval zien die is terug te voeren op de invoering van een nieuw klantinformatiesysteem.

Totale dienstverlening

De tevredenheid van consumenten en kleinzakelijke klanten van Enexis is stabiel en hoog. Ondanks het feit dat de scores in 2013 hoger lijken te liggen dan in 2012 is er geen significante afwijking gemeten. Wel kan gezegd worden dat Q4 2013 significant hoger scoort dan Q4 2012. Dit komt waarschijnlijk doordat in het vierde kwartaal van 2013 meer klanten vinden dat Enexis zorgt voor een

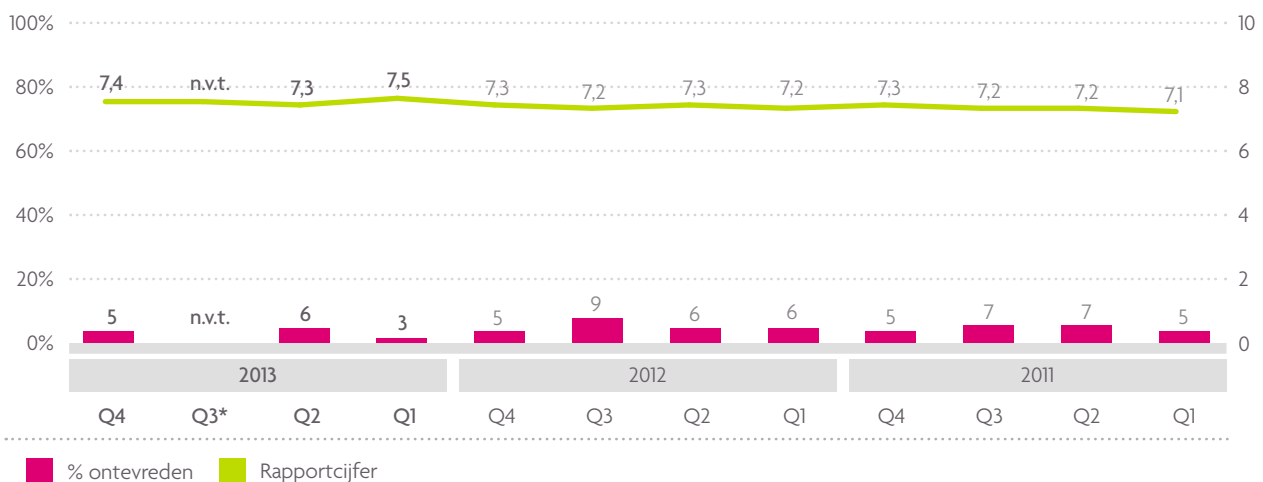
betrouwbare levering en dat men minder storingen ervaart in vergelijking met het vierde kwartaal van 2012. Afgezien van de score in Q1 vertonen ook de scores van grootzakelijke klanten een stabiel beeld ten opzichte van 2012. De tevredenheid van grootzakelijke klanten is over het geheel genomen in 2013 groter dan in voorgaande jaren.

Gemiddelde rapportcijfer totale dienstverlening door consumenten en kleinzakelijke klanten

* Deze meting wordt vanaf het 3e kwartaal 2013 halfjaarlijks verricht.

Gemiddelde rapportcijfer totale dienstverlening door grootzakelijke klanten

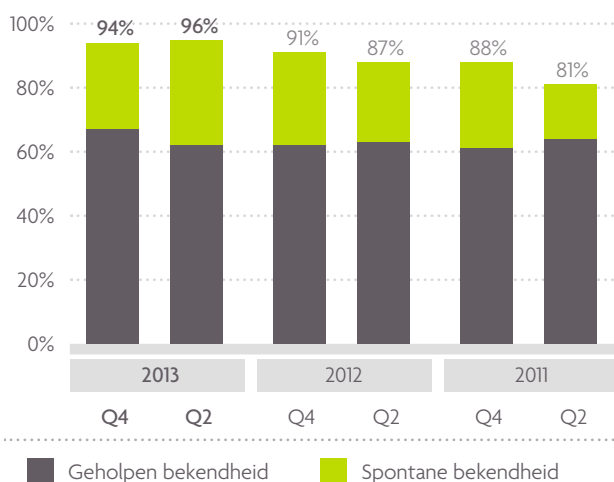
* Deze meting wordt vanaf het 3e kwartaal 2013 halfjaarlijks verricht.

Naamsbekendheid

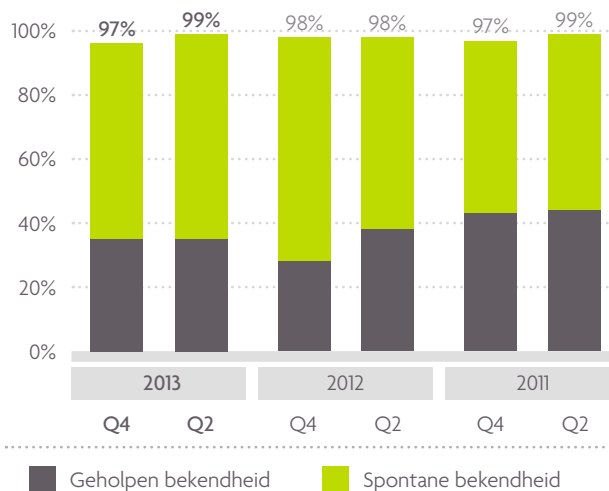
De naamsbekendheid onder consumenten en kleinzakelijke klanten vertoont ten opzichte van 2012 een stijging. In het vierde kwartaal van 2012 werd een naamsbekendheid behaald van 91%. In het vierde kwartaal van 2013 was dat 94%. Over heel 2012 lag de naamsbekendheid

op 89%, over 2013 was dat 94%. De naamsbekendheid bij grootzakelijke klanten laat een vergelijkbaar beeld als in 2012 zien; hier fluctueert de naamsbekendheid iets onder de 100%.

Naamsbekendheid Enexis onder consumenten en kleinzakelijke klanten

Naamsbekendheid Enexis onder grootzakelijke klanten

Tevredenheid over processen

Klantenservice Kleinverbruik zat begin 2012 in de lift. Door omstandigheden moest een methodische wijziging plaatsvinden in 2012 en 2013, waardoor de scores ook in 2013 over Q3 en Q4 niet vergeleken kunnen worden met Q1 en Q2 van dat jaar. De scores van Q3 en Q4 zijn in lijn met de scores van vóór de methodewijziging in 2012. De Meteropname buitendienst (meteropnemers) scoort net als in 2012 over heel 2013 stabiel en hoog. De laatste twee jaar fluctueerden de scores van dit proces altijd tussen de 7,8 en 8,0. Naar verwachting zal dit proces ook in 2014 hoog en stabiel blijven scoren. Accountmanagement is een proces waarvan de tevredenheid zowel in 2011 als in 2012 fluctueerde rond de 8. Ook in 2013 is dat het geval. Deze stabiele en hoge score laat ook het proces Meteropname zien, en er wordt verwacht dat die in 2014

gehandhaafd blijft. Standaard Aansluitingen is een proces waar nog groeipotentie in zit; gemiddeld genomen scoort dit proces over 2013 een 6,9. In 2012 betrof het een 6,6 en in 2011 een 6,5. In 2013 heeft dit proces op een aantal vlakken een positieve ontwikkeling doorgemaakt. Dit is voornamelijk veroorzaakt door de Enexis Intake Portal die de klanttevredenheid over het gehele proces positief beïnvloedt. Terugkijkend naar eerdere meetjaren kan gezegd worden dat er sprake is van een positieve trend in klanttevredenheid. Storingen is een proces dat net als Accountmanagement en Meteropname in 2013 rond de 8 fluctueert, net als voorgaande jaren. Ook dit proces blijft goede scores behalen. Uitrol Slimme Meters is een proces waar mooie scores behaald worden. De scores in 2013 zijn hoger dan de scores over 2012.

Beoordeling dienstverlening bij processen van Enexis

	Q4 2013	Q3 2013	Q2 2013	Q1 2013
Klantenservice Kleinverbruik ¹⁾	7,1	7,0	7,6	7,4
Meteropname buitendienst	7,9	nvt	7,9	8,0
Accountmanagement	7,9	nvt	8,1	7,9
Standaard aansluitingen	7,0	6,9	6,8	6,7
Storingen	7,9	nvt	8,1	8,0
Uitrol Slimme Meters (extern)	7,5	7,7	7,7	7,5

1. Bij het Klant Tevredenheid Onderzoek van Klantenservice Kleinverbruik is in 2013 tussentijds een methodische wijziging geweest. De scores van Q3 en Q4 mogen niet worden vergeleken met de rest van 2013.

Klachtenafhandeling

Klachten verdienen in elke onderneming grote aandacht. Het zijn waardevolle signalen voor verbetering van het product en ze bieden de gelegenheid om de klantencontacten te versterken en daarmee de klanttevredenheid te verbeteren. Enexis heeft in 2013 gewerkt aan verbetering van de procedures en van de specifieke telefonische

vaardigheden van de klachtbehandelaars. De tevredenheid over de afhandeling van klachten wordt sterk bepaald door zaken als toonzetting en doorlooptijd, maar ook door duidelijkheid in wat de klant mag verwachten. Daarom zijn de online klachtenformulieren geheel vernieuwd zodat ze beter aangeven wat klanten in de procedure kunnen verwachten.

Portals voor de klant

In het kader van de verbetering van de klantrelaties is het internet als medium al enige tijd in beeld. Zo worden consumenten via www.energieveilig.nl door de gezamenlijke netbeheerders bewust gemaakt van de risico's van elektriciteit en gas. In de zakelijke markt is al ervaring opgedaan met portals, waar klanten zelf informatie kunnen halen en een aantal eenvoudige acties kunnen uitvoeren. Uitgaande van het beeld van een zelfstandige klant, die graag zelf de regie voert, is het vanzelfsprekend dat Enexis probeert die zo veel mogelijk te faciliteren met internetdiensten. Een van de processen waarbij de afstemming tussen klant en Enexis nauw luistert, is het wijzigen van aansluitingen. De bestaande procedure, inclusief het maken van een afspraak voor de uitvoering, was betrekkelijk gecompliceerd en legde daardoor een flinke druk op de klanttevredenheid. Daarom was dit proces zeer geschikt om opgenomen te worden in een nieuwe aanpak via een website (portal) 'Mijn Enexis'. Daar speelt de klant zelf een belangrijke rol, onder meer bij het plannen en het maken van afspraken met de monteur. Enexis heeft de intentie dat in de nabije toekomst meer van dit soort relatief eenvoudige werkzaamheden via de portal kunnen worden geregeld. De portal ging in mei van het verslagjaar van start. Opvallend is dat klanten die actief zijn via de portal, zich in het algemeen meer tevreden tonen over het functioneren van Enexis dan anderen. Bij de start kreeg het proces 'verlagen en verzwaren van aansluitingen' het rapportcijfer 6,6; aan het eind van het jaar was dat 7,7. Het succes van de Enexis-portal is wellicht een goede indicatie voor het succes van een gepland Landelijk Intake Portal (LIP), waarover de meeste beheerders van de ondergrondse infrastructuur in het verslagjaar overeenstemming bereikten. Via het LIP, functionerend onder de naam 'mijnaansluiting.nl', kunnen klanten van deze bedrijven in de toekomst overal in Nederland zelf aansluitingen aanvragen en wijzigen. Het gehele proces speelt zich af via de portal, die verbonden is met één systeem (de digitale rotonde), waarin alle betrokkenen digitaal gegevens en berichten uitwisselen en waar nodig onderling afstemmen. Verwacht wordt dat bij deze aanpak de doorlooptijden flink kunnen worden verkort. Tegelijkertijd zullen klanttevredenheid en efficiency aanmerkelijk toenemen. Volgens plan zal de portal medio 2014 van start gaan.

Speciale aandacht voor openbare verlichting

Openbare verlichting is niet alleen belangrijk voor de veiligheid van burgers maar is ook een belangrijke kostenpost voor gemeenten en provincies. In 2013 is gestart met een verbeterprogramma, waarbij beleid, techniek, datakwaliteit en klanttevredenheid op het gebied van openbare verlichting onder de loep zijn genomen. De eerste positieve resultaten van het programma waren eind 2013 al zichtbaar: door een verbeterd proces worden storingen sneller opgelost en is er meer uniformiteit in de landelijke uitvoering van de technische processen. In 2014 blijft de openbare verlichting een belangrijk speerpunt. Dan komt ook een nieuwe, verbeterde portal beschikbaar, die naar verwachting zal bijdragen aan een grotere klanttevredenheid.

Omwisseling gasmeters

Tot 1 januari 2009 betaalden klanten transportkosten per afgenomen hoeveelheid gas. Na die datum is het zogeheten capaciteitstarief ingevoerd, dat bepaald wordt door de doorlaatwaarde van de meter. Het bleek dat een aantal klanten zich niet bewust was van de consequenties van het feit dat zij betaalden voor een meter met een hogere doorlaatwaarde. Naar aanleiding van een uitzending van het consumentenprogramma Radar kreeg Enexis in het voorjaar van 2013 vele aanvragen voor gasmeters met een kleinere doorlaatwaarde. Uiteindelijk heeft Enexis in 2013 in totaal bijna 3.000 meters vervangen.

Slimme meter op weg naar grootschalige aanbidding

2013 was het tweede jaar van de kleinschalige aanbidding van slimme meters. In die periode zijn alle meters die aan vervanging toe waren, vervangen door een slimme meter. Daarnaast zijn enkele meterwisselprojecten uitgevoerd in de aanloop naar de grootschalige aanbidding (GSA). Enexis plaatste in de periode van de kleinschalige aanbidding tot en met eind 2013 op 252.000 adressen slimme meters. In deze eerste twee jaar is een schat van ervaring opgedaan, niet alleen op technisch gebied maar ook wat betreft de klantencontacten. Een van de leerpunten is dat een goede begeleiding van het gehele klantproces cruciaal is. Zelfs als de plaatsing probleemloos verloopt, houdt de klant behoefte aan uitleg over de werking van de meter. Ook vraagt hij om voorlichting over de mogelijkheden om met behulp van de meter meer inzicht te krijgen in het energieverbruik en de mogelijkheden om energie te besparen. Eind 2013 kwam een informatiepakket gereed, dat voortaan na elke plaatsing wordt toegestuurd. Vanaf begin 2014 wordt het aantal te plaatsen slimme meters geleidelijk aan opgevoerd. In 2014 zal Enexis de slimme meter op 200.000 adressen aanbieden. In 2020 zal Enexis bij alle 2,75 miljoen adressen van het verzorgingsgebied een slimme meter hebben aangeboden. Eind 2013 heeft Enexis besloten om per 2016 Power Line Communication (PLC) meters aan te bieden. PLC kan worden gezien als Europese telecomstandaard voor de slimme meter. Binnen PLC kiest Enexis voor G3-PLC, aangezien deze techniek een internationale, open ITU-standaard is.

Enexis participeert samen met Natuur & Milieu en collega-netbeheerder Liander in het project Goeie Peer, dat de deelnemers spelenderwijs stimuleert om energie te besparen. Het project, in 2013 nog een pilot met een selectie uit de klantenkring, geeft direct inzicht in het verbruik en stelt een beloning in het vooruitzicht wanneer er daadwerkelijk bespaard wordt. Al enige tijd experimenteert Enexis bovendien met een apparaat dat aangesloten kan worden op de slimme meter en zo de meterdata ter beschikking stelt van de klant. Enexis wil met dit apparaat een open platform bieden aan markt-partijen als energieleveranciers en app-ontwikkelaars om daarop applicaties en producten te ontwikkelen. Bovendien biedt het een uitstekende gelegenheid om met de klanten in gesprek te komen over energiebesparing en een optimaal gebruik van de slimme meter. In 2013 is een nieuwe versie van dit apparaat, de Ectual, ontwikkeld en in een pilot van 125 klanten positief beoordeeld. In 2014 breidt Enexis daarom de pilot uit, ditmaal met een groep van 2.000 klanten.

Aantal geplaatste slimme meters

	2013	2012	2011	2010
Elektriciteitsmeters	128.795	90.105	32.851	2.774
Gasmeters	96.291	63.533	21.684	2.048
Totaal	225.086	153.638	54.535	4.822

Verklaring naleving van de gedragscode voor slimme meters

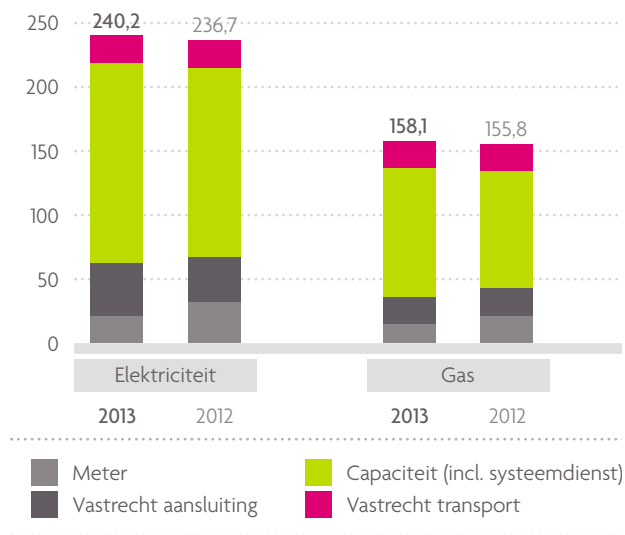
Enexis maakt voor het goed kunnen uitvoeren van haar diensten gebruik van meetgegevens die zijn verkregen uit kleinverbruikmeetinrichtingen die op afstand uitleesbaar zijn. In aanvulling op de Wet Bescherming Persoonsgegevens hebben netbeheerders in de Nederlandse energiebranche een gedragscode opgesteld ten aanzien van het gebruik, het vastleggen, het uitwisselen en het bewaren van gegevens die zijn verkregen uit een kleinverbruikmeetinrichting die op afstand uitleesbaar is. Het College Bescherming Persoonsgegevens heeft deze gedragscode "Verwerking van persoonsgegevens door netbeheerders in het kader van installatie en beheer van slimme meters bij kleinverbruikers" goedgekeurd met als datum van inwerkingtreding 19 mei 2012. Hierbij verklaart Enexis zich gedurende 2013 te hebben gehouden aan het gestelde in de regels en verplichtingen, genoemd in deze gedragscode.

Tariefontwikkeling opnieuw beperkt

De tarieven van netbeheerders worden door de netbeheerder zelf vastgesteld, maar omdat zij monopolist zijn bepaalt de toezichthouder, de Autoriteit Consument en Markt (ACM), een maximum. In 2013 heeft Enexis, op basis van het streven naar betaalbaarheid, voor het tweede achtereenvolgende jaar de tariefverhoging beperkt tot 2,2%. Dat was in het verslagjaar ongeveer het gemiddelde niveau van de inflatie. Daarmee heeft Enexis in totaal EUR 137 miljoen aan omzetruimte ongebruikt gelaten. Voor 2014 heeft de toezichthouder aangegeven dat de tarieven fors kunnen dalen en heeft hij de maxima op dat uitgangspunt aangepast. Enexis heeft besloten de verhoging van de tarieven voor 2014 opnieuw te beperken, tot 0,7%. Binnen die verhoging is het aandeel transportkosten op het maximum gebracht, maar zijn de meterkosten opnieuw onder het door de toezichthouder aangegeven maximum gebleven.

Gemiddelde nota voor huishoudelijk gebruik

(kosten op jaarbasis in euro's, incl. 21% btw; tarieven 2012 hierop aangepast)

Nota 2013 per netbeheerder voor een gemiddeld huishouden

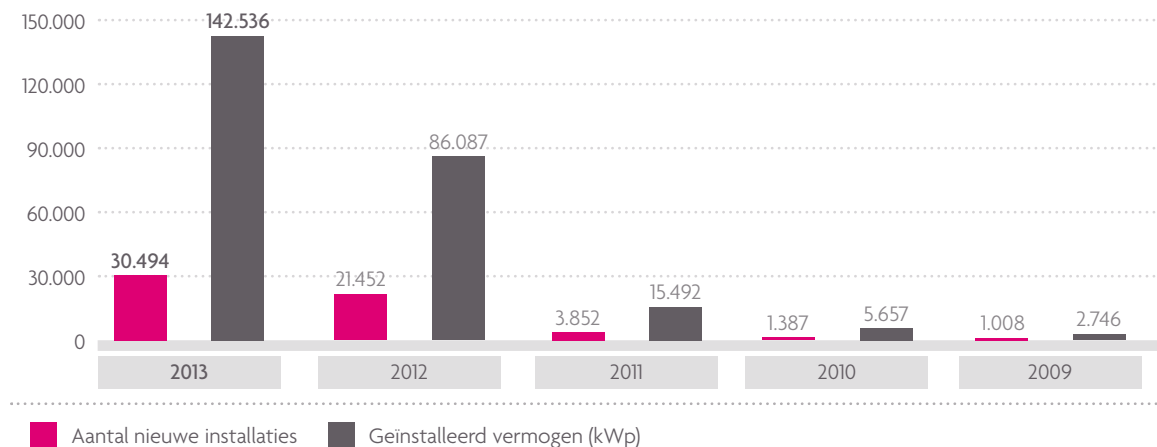
(kosten op jaarbasis in euro's, incl. BTW)	Elektriciteit	Gas	Totaal
Enexis	240	158	398
Westland	283	145	428
Endinet (NRE)	261	172	433
Liander	257	176	434
Stedin	261	175	436
Delta	283	174	457
Cogas	301	175	476
Rendo	292	198	490

Zelf energie produceren

Steeds meer mensen gaan over tot het zelf produceren van energie. Het aantal producerende installaties in het gebied van Enexis steeg dan ook sterk, van circa 28.500 installaties op 1 januari 2013 tot circa 59.000 aan het eind van het jaar. Mede dankzij de sterke prijsdaling van zonnepanelen bestaat de toename hoofdzakelijk uit zonne-energie.

Enexis is zeer actief bij het ondersteunen van klanten die overwegen zelf energie te gaan produceren. Met de website www.zelfenergieproduceren.nl wil Enexis een onafhankelijk platform creëren dat energiebewuste consumenten transparantie biedt in een nog ondoorzichtige markt van installateurs, energieleveranciers, handelaren en producten. Klanten worden uitvoerig geïnformeerd over diverse manieren van zelf energie produceren en kunnen participeren in discussies op het forum van de website.

Geregistreerde productie-installaties van kleinverbruikers

In 2013 kregen medewerkers van Enexis de gelegenheid via een speciaal 'PV-privé-programma' ook zelf te investeren in zonnepanelen op het eigen dak. Het programma was een groot succes: bijna 400 medewerkers kozen ervoor en installeerden zonnepanelen met een totaal vermogen van 1,17 MWp. Het totale aantal medewerkers met zonnepanelen is groter; een aantal had ze al geïnstalleerd of liet buiten de actie om panelen aanbrengen.

Ook in het EcoNexis Huis in Zwolle, ingericht met installaties en systemen voor energiebesparing en verduurzaming, is het zelf opwekken van energie een belangrijk onderwerp. Daar geeft Enexis voorlichting over nut en mogelijkheden van duurzame, lokale energie,

waarbij ook het verschijnsel slimme netten aan de orde komt. De installaties die in het EcoNexis Huis getoond worden, zijn alle normaal verkrijgbaar, maar worden in het algemeen nog niet breed toegepast. De voorlichting is mede gericht op het onderwijs. In 2013 trok dit demonstratieproject bijna 2.500 bezoekers.

Naast de zelf energie producerende consumenten zijn er in het verzorgingsgebied van Enexis in 2013 ruim 1.200 zakelijke decentrale energieproductie-installaties, die energie terugleveren aan het middenspanningsnet, zoals warmtekrachtkoppelingen of biogasinstallaties.

Fudura: kennis en ervaring voor de markt

Fudura bundelt sinds 2012 de diensten die buiten de regulering vallen en kernversterkend op de markt aangeboden worden aan afnemers in de industriële sector. Een deel van het werkpakket van Fudura bestaat uit kennisintensieve diensten, die dicht bij de kernactiviteiten van Enexis liggen. Deze diensten zijn ondersteunend aan de innovatie die in het kader van de energietransitie moet plaatsvinden. Daaronder valt bijvoorbeeld de realisatie van infrastructuur voor biogas en de invoeding van groengas en de advisering op het gebied van nieuwe energie en energiebesparing. Fudura is gecertificeerd volgens ISO 9001, en CO₂-prestatieladder niveau 3.

Meetdiensten verbreed

Bemetering neemt in het dienstenpakket een belangrijke plaats in. Fudura heeft op die markt een goede positie, maar die is niet onbedreigd. Vooral in het tweede halfjaar van 2013 hebben zich veel nieuwe aanbieders gemeld met als gevolg een prijsdruk. Een nieuw aspect in de meetdiensten is de uitbreiding naar warmtemeters, op het moment dat deze in het kader van de nieuwe wet 'Stroom' moeten voldoen aan dezelfde normen als elektriciteits- en gasmeters. Enexis onderzoekt wat op dat terrein de mogelijkheden zijn.

Particuliere infrastructuur

Een interessante nieuwe markt waarop Fudura zich beweegt, is die van administratief netbeheerder voor Gesloten Distributiesystemen, de eigen energienetten van bedrijven en bedrijvencentra. Het aanwijzen van een netbeheerder voor die netten is een wettelijke verplichting en Fudura kan die rol op basis van expertise en onafhankelijkheid uitstekend vervullen. In deze markt is het aantal aanbieders relatief klein, omdat de toetredingsdrempel hoog is. In het algemeen gaat het om elektriciteits- en gasinfrastructuur, maar steeds vaker wordt ook water aan het pakket toegevoegd.

Groen licht voor biogas

Enexis, en na augustus 2012 Fudura, is al vele jaren betrokken bij het transport van biogas. Biogas, afkomstig uit vergistingsinstallaties, is een goede duurzame brandstof maar is door een te laag methaangehalte niet zonder opwaardering geschikt voor de normale gasnetten. Fudura is betrokken bij de ontwikkeling van speciale biogasinfrastructuur die producenten en afnemers in de industriële sector met elkaar verbindt. Ook is het bedrijf actief met de ontwikkeling van installaties voor de opwaardering van biogas tot groengas. De afgelopen jaren, ook 2013, hebben stagnatie laten zien in de ontwikkeling van biogas-infrastructuur, hoofdzakelijk als gevolg van een onduidelijke situatie rond subsidies. Een aantal lopende opdrachten werd daarom tijdelijk stopgezet. Een daarvan, de groengashub Wijster – door Fudura samen met afvalverwerker Attero ontwikkeld – heeft eind 2013 alsnog het groene licht gekregen. In de loop van 2014 wordt dit project opgeleverd. Voor twee andere opdrachten, BioNOF en Sallandhub, worden de mogelijkheden nog onderzocht.

Buurkracht

Fudura is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van het project 'Buurkracht', dat Enexis in augustus 2013 in gang zette. Het project ondersteunt bewonerscollectieven (kosteloos) bij het samen vinden en uitwerken van mogelijkheden voor energiebesparing. Daarbij gaat het in de regel vooral om isolatiemaatregelen en de plaatsing van zonnepanelen. Het is een activiteit van Enexis die past in zijn beleid om klanten zich bewust te laten worden van de noodzaak, maar ook de mogelijkheden van energiebesparing.

Buurkracht kan worden ingezet door bestaande collectieven, maar Fudura gaat ook actief naar buurten om te helpen bij de vorming van nieuwe collectieven. De bijdrage van Fudura bestaat vooral uit het beschikbaar stellen van de benodigde kennis en ervaring op technisch gebied, waaronder ook de zorgvuldige selectie van leveranciers en installateurs. Daarnaast krijgen deelnemers gratis een slimme meter van Enexis. Na de start zijn inmiddels 15 buurten met Buurkracht aan de slag gegaan.

Zonne-energie op school

Om kinderen al op de basisschool vertrouwd te maken met zonne-energie is Enexis in 2013 gestart met het scholenproject 'Van zon krijg je energie'. Hoofddoel is de leerlingen al vroeg kennis te laten maken met deze voor hun toekomst zo belangrijke duurzame vorm van energieopwekking. Tegelijk is het een kans om ze te interesseren voor techniek. Enexis realiseert zich dat leerlingen van de basisschool over tien jaar de technici zijn die het bedrijf dan hard nodig heeft.

In het kader van het project ontvangen de scholen een uitvoerig lespakket, gekoppeld aan een website zodat de leraren interactief les kunnen geven. Tot het pakket behoren ook een slimme meter en een display, waarop de leerlingen kunnen zien hoeveel energie wordt opgewekt. Het is de bedoeling dat de scholen zelf de voor het project benodigde zonnepanelen installeren. Die kunnen geleased worden, maar ook aangeschaft, bijvoorbeeld via crowdfunding of sponsoring. Fudura verleent steun met kennis en inkoopkracht. Medewerkers van Enexis begeleiden de scholen. Eind 2013 deden vijf scholen mee met het project, maar de belangstelling in het werkgebied van Enexis is groot.

Laatste jaar Enexis Unplugged

Het pilotproject Enexis Unplugged, opgezet om bedrijven te stimuleren slimme oplossingen voor energiebesparing te ontwikkelen, heeft in 2013 een aantal interessante inzendingen opgeleverd. Enkele daarvan heeft Fudura ondersteund, hoofdzakelijk met advies, om de marktintroductie te vergemakkelijken. Omdat Fudura scherper focust op zijn kerntaken en dit project daar relatief ver van afstaat, zal Enexis Unplugged na de pilotfase niet worden voortgezet.

BETROUWBAAR EN BETAALBAAR

Enexis heeft de verantwoordelijkheid voor 180.000 kilometer transport- en distributienetten en ruim 77.000 bovengrondse schakel- en gasreducerstations. Ze maakten ooit deel uit van tientallen verschillende netten, uit verschillende perioden en uitgevoerd in een scala aan materialen. Nu vormen ze samen een robuust energienet, één van de beste van Nederland. Een veilig net, dat garant staat voor een betrouwbare energievoorziening voor meer dan 2,6 miljoen klanten, dankzij continu investeren in vervanging, vernieuwing en innovatie. In 2013 was daarmee een bedrag gemoeid van circa EUR 357 miljoen.

Afgewogen onderhoud

Netwerken verouderen, dat is een gegeven. Ook de sterkste componenten verliezen in de loop van de jaren hun oorspronkelijke kwaliteit. Met dat als uitgangspunt is het de opdracht van een netbeheerder vast te stellen welke componenten preventief vervangen en vernieuwd moeten worden om het gewenste niveau van betrouwbaarheid en veiligheid te handhaven. Dat is ook zijn expertise. Het is een gecompliceerde activiteit, omdat voortdurend de wenselijkheid van de vervanging en vernieuwing moet worden afgewogen tegen de investering. Want omdat Enexis behalve voor veiligheid en betrouwbaarheid ook overtuigd kiest voor betaalbaarheid, moet van elke euro exact bepaald worden waar die de meeste waarde toevoegt. Enexis gebruikt daarvoor een Risk Based Asset Management-benadering, waarbij globaal gesproken de risico's van uitval en ongevallen de prioriteit van vervanging bepalen. Vooral de laatste jaren zijn de hulpmiddelen voor de prognoses sterk verbeterd. Zo zijn de data van ligging en conditie van leidingen, inclusief aansluitleidingen, volledig gedigitaliseerd en zorgen analyses van storingen en incidenten van de afgelopen 25 jaar voor een steeds scherper beeld van de kwaliteit en veiligheid van de componenten.

Brosse leidingen

Een deel van het gasnet is uitgevoerd in relatief brosse materialen, grijs gietijzer en asbestcement. Ze zijn gevoelig voor verzakking en voor graafschades en kunnen bij beschadiging een veiligheidsrisico opleveren. Bovendien zorgen ze voor relatief hoge netverliezen en CO₂-emissies. Daarom is besloten deze leidingen versneld te vervangen. In 2013 werd een totale lengte van bijna 172 kilometer gasleiding vervangen: ruim 33 kilometer asbestcementen leiding en ruim 139 kilometer van de 1.360 kilometer gasleidingen van grijs gietijzer. Daarbij werd bijna 15% meer grijs gietijzer vervangen dan gepland. Enexis gaat in de komende jaren door met het versneld vervangen van brosse leidingen.

Investerings

Inmiddels is duidelijk dat de crisis langer voortduurt dan verwacht. Dat is direct merkbaar in de verder slinkende omvang van de klantgedreven investeringen, zoals de aansluitingen en netverzwaringen ten behoeve van nieuwbouwwoningen en industrie. Daarentegen plant Enexis conform het Strategisch Asset Management Plan elk jaar een groter volume van vervangingsinvesteringen. De investeringen kwamen in totaal uit op EUR 357 miljoen.

Investerings in netten

bedragen in miljoenen euro's	Bruto-investering				
	2013	2012	2011	2010	2009
Elektriciteit					
Standaardaansluitingen	22,1	25,6	29,9	31,0	36,9
Maatwerkaansluitingen	22,2	22,9	22,0	20,9	24,7
Netuitbreidingen	94,7	122,8	132,1	140,8	133,9
Reconstructies	27,2	29,6	30,4	23,4	23,7
Vervangingen	40,4	33,9	26,0	22,9	15,4
Overig	11,1	17,7	7,0	7,9	5,0
Totaal Elektriciteit	217,7	252,5	247,4	246,9	239,6
Gas					
Standaardaansluitingen	7,6	9,0	10,6	9,9	12,8
Maatwerkaansluitingen	2,0	2,1	2,6	2,4	2,7
Netuitbreidingen	16,4	15,2	9,8	12,2	14,4
Reconstructies	17,0	18,7	16,0	14,5	14,8
Vervangingen	94,5	83,3	75,0	58,1	33,9
Overig	1,3	1,6	1,1	1,5	1,5
Totaal Gas	138,8	129,9	115,1	98,6	80,1
Totaal Elektriciteit en Gas	356,5	382,4	362,5	345,5	319,7

Gepland werkpakket per regio in 2014

Naast investeringen, verricht Enexis ook werkzaamheden voor onderhoud, vervanging, uitbreiding en innovatie van de netten. Zo blijven ze betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar en kunnen klanten op ons blijven rekenen.

Werkpakket 2014 per provincie

bedragen in miljoenen euro's	Werkpakket 2014 totaal	Werkpakket elektriciteitsnetwerk	Werkpakket gasnetwerk	Werkpakket slimme meters
Provincie				
Drenthe	60	34	14	2
Friesland	28	7	18	3
Groningen	85	53	27	5
Limburg	125	73	45	7
Noord-Brabant	200	128	59	13
Overijssel	115	79	29	7
Totaal	603	374	192	37

Onderstaand volgen per provincie de belangrijkste geplande activiteiten voor 2014.

Provincie Drenthe

- ◆ Tweede transportkabel aanleggen van 10 kilometer tussen Beilen en het verdeelstation in Hoogersmilde om de bedrijfszekerheid te handhaven en de groeiende vraag naar elektriciteit op te vangen.
- ◆ De elektriciteitsaansluiting van een grasdrogerij verzoeken, zodat deze meer capaciteit kan afnemen.
- ◆ Op 13.000 adressen slimme meters plaatsen.
- ◆ 26 kilometer gasleidingen vervangen.
- ◆ 2.600 gasaansluitleidingen bij klanten vervangen.
- ◆ Een middenspanningsinstallatie in het hoogspanningsstation Meppel uitbreiden.

Provincie Friesland

- ◆ Een nieuw elektriciteitshoofdstation voor de nieuwe wijk Zuidlanden in Leeuwarden.
- ◆ Op 11.000 adressen slimme meters plaatsen.
- ◆ 12 kilometer gasleidingen vervangen, waarvan 4 kilometer tussen Oosterwolde en Donkerbroek en 3 kilometer tussen Peperga en Noordwolde.
- ◆ 3.700 aansluitleidingen vervangen bij klanten (gasleiding tussen huis en hoofdgasleiding).

Provincie Groningen

- ◆ Versterking van het netwerk in de stad Groningen, onder meer met een extra elektriciteitstransportkabel van 4,5 kilometer tussen de Bornholmstraat en Beijum.
- ◆ Schakelinstallaties in Bedum en Eemshaven geschikt maken voor afstandsbediening. Daardoor snellere lokalisering en oplossing van storingen (distributieautomatisering).
- ◆ Starten met distributieautomatisering in een kwart van het elektriciteitsnet van de stad Groningen. Extra schakelaars in de stations zodat er minder klanten zonder stroom zitten bij een storing.
- ◆ Op 18.000 adressen slimme meters plaatsen.
- ◆ 4.000 aansluitleidingen bij klanten vervangen (gasleiding tussen huis en hoofdgasleiding).
- ◆ 49 kilometer gasleidingen vervangen.
- ◆ Het hoogspanningsstation in Weiwerd (Delfzijl) uitbreiden om grote windmolenparken aan te kunnen sluiten.
- ◆ Verdeelstations in de stad Groningen in Beijum, Papiermolenlaan, Sleedoornpad en Lewenburg vervangen en vernieuwen.

Provincie Limburg

- ◆ Schakelinstallaties geschikt maken voor bediening op afstand in Born, Treebeek, Gennep en Schoonbron om storingen sneller op te sporen en te verhelpen.
- ◆ Transportverdeelstations Wittevrouwenveld (Maastricht) en Merum (Roermond) vervangen.
- ◆ Kabels en leidingen verleggen in Nuth, Brunssum, Landgraaf, Heerlen, Kerkrade en Bocholtz voor de herinrichting van de Buitenring Parkstad Limburg.
- ◆ 125 kilometer gasleidingen vervangen.
- ◆ 50 middenspanningschakelinstallaties vervangen.
- ◆ Op 37.000 adressen slimme meters plaatsen.
- ◆ 6.800 gasaansluitleidingen bij klanten vervangen.
- ◆ Transportverdeelstations vervangen in Roermond en Maasgouw.

Provincie Noord-Brabant

- ◆ 100 kilometer gasleidingen vervangen in de gemeenten Tilburg, 's-Hertogenbosch en Breda (voornamelijk grijs gietgijzer en asbestcement).
- ◆ Start van de bouw van een nieuw hoogspanningsstation in Boxtel in samenwerking met Tennet.
- ◆ Het elektriciteitsnetwerk in de polder Noordwaard (Biesbosch, gemeente Werkendam) verwijderen en herplaatsen om ruimte te maken voor de rivier.
- ◆ Afronden van de bouw van een hoogspanningsstation in Dinteloord voor het tuinbouwgebied en de fabriek van Suiker Unie. Bouw van een regelstation om een windmolenpark aan te sluiten.
- ◆ In opdracht van de provincie kabels en leidingen verleggen bij de wegwerkzaamheden van de N261.
- ◆ Een windmolenpark nabij Etten-Leur aansluiten op ons elektriciteitsnetwerk.
- ◆ Op 75.000 adressen slimme meters plaatsen.
- ◆ 9.100 gasaansluitleidingen plaatsen bij klanten.
- ◆ Een middenspanningsinstallatie uitbreiden in het hoogspanningsstation Hapert.
- ◆ 20 koppelingen vervangen in het 4 bar-hogedrukgasnet in Breda.

Provincie Overijssel

- ◆ Een hoogspanningstransformator in Zwartsluis vervangen.
- ◆ Middenspanningsinstallaties uitbreiden op de hoofdverdeelstations in Deventer, Almelo en Haaksbergen. Als de vraag naar elektriciteit toeneemt, kunnen hier extra kabels worden aangesloten.

- ◆ 56 kilometer elektriciteitskabel en 15 kilometer gasleiding verleggen bij verschillende wegvernieuwingsprojecten.
- ◆ Op 27.000 adressen slimme meters plaatsen.
- ◆ 48 kilometer gasleidingen vervangen.
- ◆ 6.700 gasaansluitleidingen bij klanten vervangen.

Storingen

Ook in goed onderhouden netten zijn storingen niet helemaal te vermijden. Daar zijn verschillende oorzaken voor: defecte componenten, grondverzakking, extreme weersomstandigheden en schade door graafwerkzaamheden. Vooral de laatste is hardnekkig en dominant, reden waarom Enexis veel aandacht besteedt aan het bijhouden van de ondergrondse situatie en zich in het Landelijk Overleg Kabels en Leidingen inzet voor een reeks acties die dit soort schade aan infrastructuur de komende jaren met 30% moet reduceren. De storing die op 5 januari na een felle brand in een transformatorstation in Enschede een kleine 24.000 adressen trof, geldt als een van de zwaarste uit de geschiedenis van Enexis. De meeste adressen konden nog dezelfde dag weer worden aangesloten, maar monteurs zijn nog tot diep in de nacht bezig geweest om ook de laatste getroffen aansluitingen weer van stroom te voorzien, deels via noodstroomaggregaten. De exacte oorzaak van de brand is door de verwoesting in het transformatorstation niet meer te achterhalen. De storing maakte door zijn omvang en duur veel indruk en kreeg grote aandacht in de media. Daarbij werd ook voor een breed publiek duidelijk dat de organisatie toonde slagvaardig op te kunnen treden en, gegeven de forse schade, relatief snel een deel van de getroffen huishoudens en bedrijven weer van energie te kunnen voorzien. Had de storing in Enschede zich niet voorgedaan, dan was 2013 een gunstig jaar geweest wat betreft de Jaarlijkse Uitvalduur (JUD). Geen van de overige storingen in het verslagjaar was er in omvang en aantal getroffen adressen mee vergelijkbaar.

Elektriciteit

- ◆ Op 17 januari was in Uden een defecte vermogensschakelaar verantwoordelijk voor een storing die 23.500 adressen trof, die vervolgens gemiddeld 13 uur zonder stroom zaten.
- ◆ Een maand later viel bij ruim 7.000 adressen ook twee uur lang de stroom uit door een defect gevolgd door een automatische uitschakeling.
- ◆ Op 14 maart zorgde een defect in een transformatorstation in Sebaldeburen dat 6.600 adressen gemiddeld 4 uur zonder stroom kwamen te zitten.
- ◆ In Groningen vloog op 10 september een middenspanningsinstallatie in brand, gevolgd door een stroomstoring van anderhalf uur die 13.500 adressen trof.

Gas

- ◆ Op 24 juli raakte in Cadier en Keer de waterleiding defect, waarna ook een belendende gasbuis het begaf en volstroomde met water. De 41 getroffen huishoudens zaten 115 uur zonder gas.
- ◆ Op 2 september brak in Kerkrade een gasleiding door een te zware belasting. Daardoor zaten 40 adressen 53 uur zonder gas.

Digitale kaart gereed

In het eerste kwartaal van 2013 werd de laatste hand gelegd aan de volledige digitale kaart van de gasnetten en van de laag- en middenspanningsnetten. Inmiddels zijn ook alle huisaansluittekeningen gedigitaliseerd en logisch gekoppeld aan de hoofdinfrastructuur. De kaart wordt nauwkeurig bijgehouden om steeds de meest actuele situatie te kunnen produceren. De kaart is voor uiteenlopende toepassingen dan ook van groot belang. Hij wordt gebruikt voor netoptimalisatieberekeningen en bij het berekenen van compensatievergoedingen en is onmisbaar bij storingen en graafwerkzaamheden. In principe kan nu elke grondroerder (een bedrijf dat mechanisch graafwerk verricht) online de ligging van de netten van Enexis raadplegen. Landelijk zou deze toekomstgerichte stap van Enexis navolging moeten krijgen, zodat de grondroeders overal volledig digitaal en binnen seconden de ligging van netten kunnen verkennen. Voorts wordt in het eerste kwartaal van 2014 gestart met de afstemming van de openbare verlichting (OVL) gegevens met de gemeenten en OVL-providers. In het vierde kwartaal van 2014 zal de verwerking in de geografische informatie-systemen worden afgerond, en de afstemming met de gemeenten zal in het tweede kwartaal van 2015 worden afgerond. Het borgingsproces zal in het vierde kwartaal van 2014 worden ingeregeld.

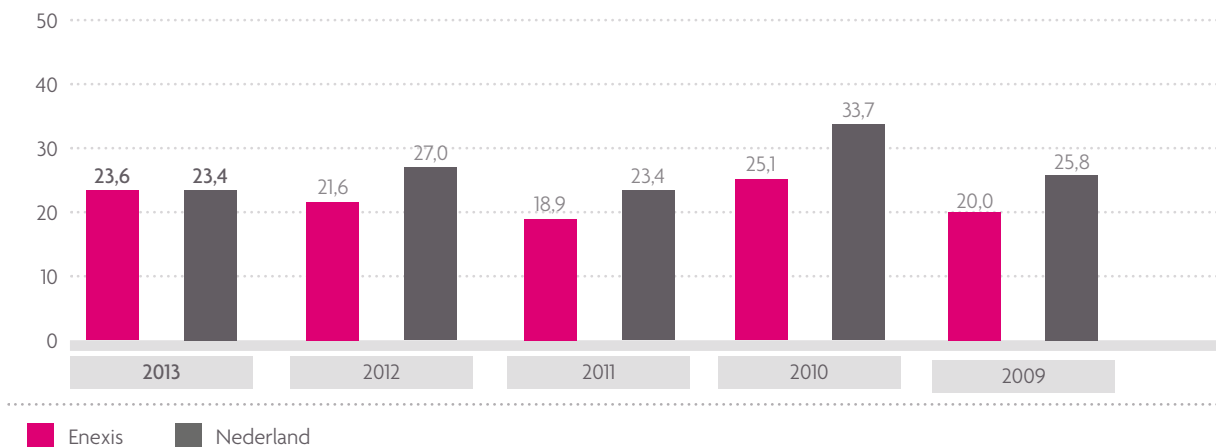
Betrouwbaarheid in cijfers

De betrouwbaarheid van de energienetten wordt uitgedrukt in de Jaarlijkse Uitvalduur (JUD), die de gemiddelde tijd aangeeft die een klant gedurende een jaar geen energie heeft gekregen.

Voor het elektriciteitsnetwerk van Enexis was dat in 2013 23,6 minuten. Het landelijk gemiddelde was 23,4 minuten. De storing in Enschede, met een impact van 4,5 minuten, is verantwoordelijk voor de relatief hoge score over het hele jaar.

Jaarlijkse uitvalduur per e-aansluiting ten gevolge van HS-, MS- en LS-storingen 2009-2013

(in minuten per aansluiting)

Bij de gasnetten kwam de uitvalduur op 50 seconden per aansluiting, tegenover een landelijk gemiddelde van 61 seconden.

Onderstaande grafiek laat zien dat er wat betreft uitvalduur nog verschillen zijn tussen regio's. Die zijn de afgelopen jaren kleiner

geworden door de extra investeringen van Enexis in de gebieden waar dit qua betrouwbaarheid de meeste winst oplevert. Concreet heeft dit bijvoorbeeld voor de provincie Groningen een verbetering van de JUD in de afgelopen vijf jaren opgeleverd.

Uitvalduur elektriciteit/gas per regio in het verzorgingsgebied van Enexis in 2013

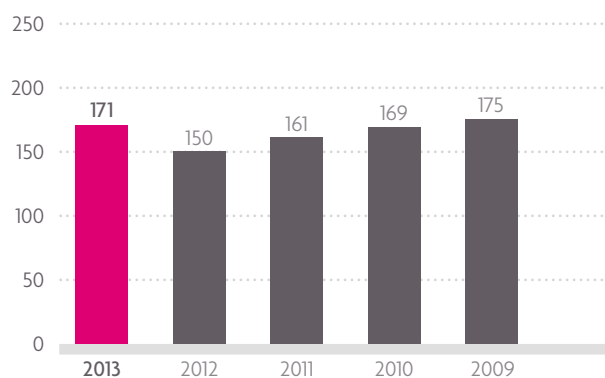
	Elektriciteit (in minuten) ¹⁾	Gas (in seconden)
Friesland	17,4	77
Groningen/Drenthe	31,9	69
Limburg	12,1	47
Overijssel/Flevoland	40,6	61
Noord Brabant-O	17,4	45
Noord Brabant-W	16,1	18
Totaal	23,5	50

1. Cijfer is exclusief Hoogspanning.

Veiligheid in het gasnet

Behalve voor de betrouwbaarheid wordt voor de gasnetten ook een maat gehanteerd voor de veiligheid. Dat is de Veiligheidsindicator Gasnetten (VIG). Deze legt een statistische relatie tussen gemeten gaslekken en de kans dat die tot incidenten en/of ongevallen leiden. Die bewerking levert een getal op, dat als indicatie voor de kwaliteit en veiligheid fungeert, met dien verstande dat kwaliteit en veiligheid hoger zijn naarmate de VIG-score lager is. De VIG-score over 2013 wordt pas berekend aan het einde van het eerste kwartaal van 2014. Meer inzicht geeft de VIG-score in procenten ten opzichte van het gemiddelde van de netbeheerders in Nederland.

VIG-score

De definitieve score van de VIG wordt eind eerste kwartaal 2014 berekend.

Minder graafwerk

Het openleggen van wegen en straten zorgt voor een forse overlast voor de bewoners. In 2013 heeft Enexis op verschillende fronten stappen gezet om die hinder te verkleinen.

Op 31 mei 2013 tekenden de gemeente Tilburg, het regionale waterbedrijf Brabant Water en Enexis een samenwerkingsverband. Daarin spraken ze af om voortaan gezamenlijk te opereren bij activiteiten in de infrastructuur bij de langetermijnplanning van ondergrondse projecten in de gemeente Tilburg. Daarmee kan veel dubbel werk en dubbele overlast voorkomen worden. Deze vergaande overeenkomst moet als voorbeeld dienen voor meer van dit soort overeenkomsten overal in het werkgebied van Enexis. Voor het aanleggen van nieuwe infrastructuur in nieuwbouwggebieden werken de verschillende nutsbedrijven in de Stichting Synfra en NONed reeds jaren intensief samen.

Met hetzelfde doel, vermindering van graafwerk, is Enexis een serie pilots gestart om de bruikbaarheid na te gaan van methoden om zonder het openleggen van straten en wegen ('sleufloos') toch de gasinfrastructuur onder de grond te vernieuwen. Deze methoden, zoals 'pipe bursting' en 'relining', kunnen de overlast voor omwonenden aanzienlijk beperken.

Slimme netten krijgen vorm

Het begrip 'slimme netten', smart grids, heeft bij Enexis in de afgelopen jaren een snelle evolutie ondergaan. Van visie naar praktijk, van concepten naar pilots als 'Jouw Energie Moment' en – zoals in het geval van distributieautomatisering – van plan naar uitvoering. Rode draad is de veranderende functie van het netwerk in een omgeving waarin energie niet alleen wordt afgenomen maar ook – pieksgewijs en onbestuurbaar – wordt teruggeleverd en waarin toenemende elektrificatie (onder andere elektrisch rijden en warmtepompen) hoge prestaties vraagt van het elektriciteitsnet. Via smart grids wordt getracht de energiestromen zo te schakelen en op elkaar af te stemmen dat verzwaringen van het net vermeden kunnen worden. Om helder te maken hoe de verschillende initiatieven zich tot elkaar verhouden en welke rol ze moeten spelen binnen de planvorming van Enexis, is een 'Road Map Smart Grids' opgesteld. Daarin zijn zo'n 30 bouwstenen voor het smart grid dat Enexis voor ogen staat, beschreven en in samenhang met elkaar uitgezet in de tijd.

Distributieautomatisering

Bij distributieautomatisering worden de middenspanningsnetten verdeeld in kleinere eenheden die op afstand aan- en afgeschakeld kunnen worden. Bij een storing kunnen de eenheden die niet getroffen zijn, vanuit een centraal regelcentrum op afstand weer ingeschakeld worden. Intussen is voor de storingsploeg ook direct duidelijk waar de storing zich bevindt, zodat hij sneller kan beginnen met het oplossen van de storing. Essentieel bij distributieautomatisering is een geavanceerde ICT in combinatie met een groot aantal op afstand bedienbare units. De uitrol van distributieautomatisering is een omvangrijk en langdurig traject dat pas rond 2020 geheel kan worden afgerond. De winst zal, in termen van betrouwbaarheid, geleidelijk gestalte krijgen en de teruggang door veroudering deels compenseren.

Pilots goed op weg

De twee smart grid-pilots die Enexis heeft ontwikkeld, in Zwolle en Breda, zijn eind 2012 van start gegaan. Samen met de pilot van een grote buurtbatterij in Etten-Leur zijn de smart grid-pilots de komende jaren voorwerp van onderzoek. Bijzonder is verder dat met name het gedrag van de deelnemers bepalend is voor het succes van deze proeven. In beide smart grid-pilots kunnen deelnemers het tijdstip waarop de wasmachine moet draaien optimaal afstemmen op de productie van hun zonnepanelen. Ook wordt in deze pilots geëxperimenteerd met dynamische tarieven voor zowel het gebruik van het net als de levering van energie. Als netbeheerder wil Enexis graag weten of de klant op langere termijn rekening houdt met de beschikbaarheid van lokale energie en met variabele prijzen. Aan de pilots doen in totaal 239 huishoudens mee.

Het project Power Matching City II in Hoogkerk, waar Enexis participeert in een door KEMA gecoördineerde groep bedrijven, is in 2013 met 50 deelnemers de tweede fase ingegaan. Dit is een meer centraal gestuurd project, waar de optimale sturing voor een lagere energieprijis door het energiebedrijf wordt verzorgd. Ook hier wordt geëxperimenteerd met dynamische prijzen voor energie en warmte en met methoden om pieken in de belasting van het net op te heffen door slim schakelen van vraag en aanbod. Het optimaliseren voor de klant is in deze pilot als het ware uitbesteed aan het energiebedrijf.

Een nieuwe pilot is in 2013 ontwikkeld om te onderzoeken hoe een netbeheerder kan samenwerken met een van de energiecoöperaties die de laatste tijd sterk in opkomst zijn.

Laadinfrastructuur

Een belangrijk aspect van de smart grids vormt de laadinfrastructuur voor elektrische auto's. In dat kader heeft Enexis in 2011 en 2012 onder meer een systeem van 'smart charging' meeontwikkeld. Dit open source IT-systeem voorziet in een protocol waarmee gebruiker, leverancier en netbeheerder kunnen communiceren om het laden op een intelligente manier te laten verlopen. Zo worden pieken vermeden, terwijl gebruikers toch kunnen rekenen op voldoende lading.

Enexis participeert sinds 2009 bovendien in de stichting e-laad, die zorgt voor het plaatsen en onderhouden van publieke laadpalen voor elektrisch vervoer. Per september 2012 beëindigde de stichting de intake voor nieuwe palen. Met de laatste 600 palen kwam het totaal aantal publieke laadpunten einde 2013 op 2.821.

Het beleid van het ministerie van EZ is nadrukkelijk gericht op het stimuleren van commerciële partijen om te investeren in de oplaadinfrastructuur voor elektrisch vervoer. Er waren in 2013 echter nog geen marktpartijen die het initiatief van de netbeheerders willen overnemen.

Wel heeft één grote publieke partij, de provincie Brabant, besloten om het initiatief van de netbeheerders voor voldoende publieke oplaadpunten te continueren door samen met Enexis fasegewijs de publieke laadinfrastructuur uit te breiden met 600 laadpunten.

ENEXIS MANIER VAN WERKEN

Enexis is een relatief jong bedrijf met een belangrijke taak in de maatschappij. Dat wil het in de praktijk van het dagelijks werk bewijzen en uitstralen, maar ook intern vastleggen. Om dat mogelijk te maken, zijn de gewenste aspecten van houding en gedrag aangegeven in de Enexis Manier van Werken. Daarbij ligt de nadruk op factoren als vakmanschap, eigen verantwoordelijkheid, eigen initiatief, duidelijkheid en vertrouwen. Belangrijk is ook de opvatting over leidinggeven: medewerkers doen hun werk als vakmensen, staf en leidinggevenden moeten dat faciliteren.

Bij de implementatie heeft deze aanpak in de afgelopen jaren een flinke impact gehad op de organisatie. Niet alleen betekende deze een forse aanscherping van ieders rol en taak, maar ook in veel gevallen dat individuele medewerkers nieuwe vaardigheden moesten ontwikkelen en aanleren om hun taken goed te kunnen uitvoeren. Sturing op output vraagt voor medewerker en leidinggevende in dezelfde mate aanpassingen. Met name in leidinggevende functies bleek dat een andere stijl van leidinggeven noodzakelijk was, meer dan tot dusver gebruikelijk gericht op faciliteren en coachen. In 2013, drie jaar na de start, raakt de Enexis Manier van Werken steeds meer ingebed in de normale manier van werken. Bij de laatste cultuurmeting, in november 2013, werd dat beeld bevestigd, bij een respons van 79%.

Veilig werken

Ruim 2000 medewerkers van Enexis werken continu aan herstel, onderhoud en vernieuwing van de netten. Dat brengt ze in dagelijks contact met de risico's die gas en elektriciteit met zich meebrengen. Als goed opgeleide vakmensen weten ze hoe ze daarmee om moeten gaan, zeker omdat de werkzaamheden zich afspelen binnen de kaders van strikte normen en voorschriften. Die combinatie van vakmanschap en discipline beperkt in hoge mate de risico's.

Desondanks doen zich toch nog incidenten voor, al dan niet gepaard met letsel, die terug te voeren zijn op onveilig werken. Elementen als routine, haast en ijver om de klant snel van dienst te zijn, spelen daarbij een rol. In het besef dat elk ongeluk en bijna-ongeluk ook ernstiger, zelfs fatale, gevolgen had kunnen hebben, wordt er in de organisatie stelselmatig gewerkt aan het versterken van het veiligheidsbewustzijn. Zo worden incidenten met hun oorzaken en aanleidingen regelmatig besproken en zijn de veiligheidsaspecten van de verschillende werkzaamheden in het werkoverleg en de briefings vaste punten van overleg. Dat heeft in de afgelopen jaren de DART-rate, het getal waarmee de impact van ongelukken op het bedrijf wordt aangegeven, geleidelijk doen dalen.

Onderzoek halverwege het verslagjaar naar mogelijkheden om die daling te versnellen, toonde echter dat voor structurele verbetering diepgaandere maatregelen nodig waren. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt gespreid: méér aandacht van de top van het bedrijf, meer en beter onderzoek naar oorzaken van incidenten en meer risicobesef bij de medewerkers. Eind 2013 is een actieplan ontwikkeld, specifiek gericht op gedragsbeïnvloeding, om een sterker veiligheidsbewustzijn te creëren en de discipline te versterken. Daarbij zal leiderschap een belangrijke rol spelen. De doelstelling van het actieplan is in vier jaar tijd de DART-rate te halveren.

Over geheel 2013 is de DART-rate echter hoger dan in het voorgaande jaar, zowel bij het eigen personeel als bij de medewerkers van de ingeschakelde aannemers. De doelstelling, een DART-rate van

0,41 voor Enexis en 0,91 voor derden, werd niet gehaald. Enexis streeft naar nul ongevallen en heeft voor 2014 een DART-rate van minder dan 0,43 voor Enexis, en 0,91 voor derden tot doel gesteld.

VGWM-resultaten, DART-rate en ongevallen

	2013	2012	2011	2010	2009
Dodelijk ongeluk	-	-	-	1	-
DART-rate Enexis	0,54	0,49	0,53	0,55	0,55
DART-rate derden	1,32	0,85	1,09	1,05	1,74
Werkplekbezoeken (intern) ¹⁾	120%	110%	114%	129%	112%
OGB-meldingen (intern) ²⁾	817	747	819	864	828
Ontruimingsoefeningen ¹⁾	82%	95%	95%	96%	94%

1. Percentage ten opzichte van de planning.
2. Ongewenste gebeurtenissen.

Awards

Om te onderstrepen dat veiligheid en gezondheid een zeer hoge prioriteit hebben, reikt Enexis jaarlijks twee prijzen uit voor projecten die de bevordering van veiligheid en gezondheid tot doel hebben. De Herman Levelink HSE-award wordt jaarlijks uitgereikt aan een project van Enexis-medewerkers dat zich richt op veiligheid en gezondheid. Winnaar werd in 2013 de regio West-Brabant, met zijn veiligheidsaanpak rond het werk in sleuven en bij het leggen van kabels, die vorm kreeg in een interactieve toolbox.

Enexis reikt ook een jaarlijkse prijs uit aan de aannemer die het beste presteert op het gebied van veiligheid, gezondheid en milieu. Dat is de Enexis Contractor Safety Award. Voor 2013 ging de award naar Baas B.V. uit Capelle aan den IJssel.

Gezondheid in beeld

Om vast te stellen wat de gemiddelde conditie van de Enexis-medewerkers is en om na te gaan in hoeverre werkplek en werkomstandigheden daarop invloed hebben, laat Enexis periodiek geneeskundig onderzoek uitvoeren.

Asbest

Speciale aandacht is in 2013 besteed aan het voorkomen van blootstelling aan asbest. Bij de aanleg van gas- en elektriciteitsnetten is in het verleden frequent gebruikgemaakt van asbest- en asbesthoudende materialen, onder meer om transformatorbehuizingen brandveilig te maken. Het is daarom van belang om te weten waar asbestrisico kan optreden. In het verslagjaar zijn flinke stappen gezet bij het in kaart brengen daarvan. Voor deze plaatsen gelden speciale werkinstructies en waar mogelijk wordt asbest, dat gevaar kan opleveren, veilig verwijderd.

Persoonscertificaat BEI/VIAG

Monteurs die werkzaamheden verrichten aan energienetten moeten in het bezit zijn van een zogenaamde 'Aanwijzing'. Die vormt het bewijs dat ze kunnen werken volgens gedetailleerde voorschriften die zijn beschreven in twee documenten: Bedrijfsvoering Elektrische Installaties (BEI) en de Veiligheidsinstructies Aardgas (VIAG), aangevuld met zogeheten 'veiligheidsinstructies'. Per 1 januari 2014 moet

elke monteur in het bezit zijn van een persoonscertificaat BEI/VIAG, verstrekt na een examen. Eind 2013 waren alle betrokken Enexis-monteurs in het bezit van het persoonscertificaat.

In de loop van 2013 zijn de voorschriften voor het BEI/VIAG-certificaat nog enigszins aangescherpt en de tekst ervan is herschreven om ze begrijpelijker te maken. Deze versie zal vanaf april 2014 worden gebruikt.

Audits voor VCA en NTA

Het Veiligheids- en Gezondheidsbeheersysteem dat Enexis hanteert, is gecertificeerd met het VCA-certificaat. Voor verlenging van het certificaat, dat drie jaar geldig is, vindt elk jaar een audit plaats. Dat geldt ook voor de kwaliteitscertificering NTA 8120, die sinds 2012 voor de gehele Enexis-organisatie geldt. Beide audits hadden in 2013 een positieve uitkomst. Naast de certificaten VCA en NTA 8120 beschikt Enexis over een PAS-55-certificaat en een certificaat volgens NEN-EN-ISO 9001.

Veranderende organisatie

De Enexis-organisatie heeft in 2013 een aantal belangrijke veranderingen ondergaan, deels op het niveau van het management, deels in de uitvoering, om de organisatie te actualiseren en de efficiency te vergroten. Het directieteam is op een aantal plaatsen gewijzigd, mede met het doel door roulatie de kennis over de processen breder in het bedrijf te verankeren.

In 2013 heeft een omvangrijke reorganisatie van de afdeling Infra Services (IS) plaatsgevonden. Hoofddoelen van deze reorganisatie waren:

- ◆ Een scherpere aansturing van de productie.
- ◆ Meer landelijk uniforme werkprocessen, door een centrale regie op procesinrichting en -uitvoering.
- ◆ Het realiseren van kleinere teams waardoor meer management-aandacht mogelijk is.
- ◆ Betere inzet van schaarse resources, onder andere door een centrale planning van de werkzaamheden.
- ◆ En vooral ook een organisatie-inrichting waarmee de ontwikkeling naar het gewenste gedrag en leiderschap binnen IS beter te bereiken is (de Enexis Manier van Werken).

De nieuwe organisatiestructuur van IS is op 1 december van het verslagjaar van start gegaan. Vanaf 2014 werkt IS vanuit de nieuwe organisatie aan de realisatie van de genoemde hoofddoelen en ambities. Sterke nadruk ligt daarbij op veiligheid, klantgerichtheid, efficiëntie en uniformiteit en op investeren in vakmanschap en efficiënte ondersteunende ICT. Bijzondere aandacht is er voor ontwikkeling van het gewenste gedrag en het gewenste leiderschap.

X-werken

Nauw verbonden met de Enexis Manier van Werken is een modernere visie op de werkplek van de medewerkers. Daarbij is voltijdse dagelijkse aanwezigheid in kantoren niet langer de norm. Enexis kiest onder de naam X-werken voor een sterk ontwikkelde vorm van het Nieuwe Werken. Daarbij bepaalt de medewerker zelf, in overleg met de leidinggevenden, wanneer en waar gewerkt wordt, bijvoorbeeld vanuit huis of in een van de kantoren op een flexibele werkplek. Vaste werktijden worden vervangen door vaste afspraken over het te leveren resultaat.

In 2012 en 2013 heeft het X-werken een nieuwe dimensie gekregen met de ingebruikname van zes nieuwe kantoren, waaronder het hoofdkantoor in 's-Hertogenbosch. In de kantoren is vergaand rekening gehouden met een andere manier van werken, meer gericht

op ontmoeting en samenwerken dan op individueel procesmatig werk. Ze faciliteren dit met multifunctionele ontmoetingslocaties en flexibele werkplekken.

Personeelontwikkeling

De medewerkers van Enexis, 45% administratief en 55% technisch, zijn wat betreft leeftijdsopbouw sterk vertegenwoordigd in de leeftijdsgroep van 55-65 jaar. Dat betekent dat binnen afzienbare tijd een aanzienlijk aantal van hen het bedrijf zal verlaten door pensionering. Met name de opvolging van de technici vormt een uitdaging, vooral om de bezetting voor cruciale werkzaamheden als de storingswachtendienst op de juiste sterkte te houden. Het is een punt van zorg dat de beschikbaarheid van goed opgeleid technisch personeel niet vanzelfsprekend is. Veel minder dan vroeger kiezen jongeren voor een loopbaan in de techniek. Enexis houdt in zijn strategische personeelsplanning uitdrukkelijk rekening met deze problemen. Tegelijk wordt bijzonder veel aandacht besteed aan de werving en opleiding van het personeel dat het meest nodig is. Daarbij profiteert Enexis tijdelijk van de ruimere beschikbaarheid van technisch personeel op de arbeidsmarkt als gevolg van de economische crisis, versterkt door de als concurrerend bekendstaande werkomstandigheden. Dat neemt niet weg dat Enexis nu al, en zeker wanneer na de crisis de economie aantrekt, fors moet concurreren om de juiste technische krachten binnen te krijgen.

Personeelontwikkeling 2013

(excl. stagiairs en werkervaringsplaatsen)

	Man	Vrouw	Ultimo 2013	CAO
Fte's (eigen personeel)	3.529	612	4.141	
Aantal	3.557	737	4.294	99,7%

Leeftijdscategorie, leeftijdsopbouw 2013

Leeftijdscategorie	Man	Vrouw	Eindtotaal
0 t/m 19 jaar	15	-	15
20 t/m 24 jaar	94	6	100
25 t/m 29 jaar	238	36	274
30 t/m 34 jaar	279	68	347
35 t/m 39 jaar	265	76	341
40 t/m 44 jaar	347	95	442
45 t/m 49 jaar	464	179	643
50 t/m 54 jaar	598	149	747
55 t/m 59 jaar	718	80	798
60 jaar en ouder	539	48	587
Eindtotaal	3.557	737	4.294
Percentage	82,8%	17,2%	100%

Functieprofiel	Man	Vrouw	Totaal
Administratief personeel	1.182	640	1.822
Leidinggevend personeel	266	48	314
Technisch personeel	2.109	49	2.158
Totaal	3.557	737	4.294

Duurzame inzetbaarheid

Met een groot aantal oudere werknemers en een oplopende pensioendatum wordt het zorgen voor een aangepaste werkplek voor wie het werk te zwaar wordt een aparte opgave. In het strategisch personeelsplan van Enexis wordt extra aandacht aan deze groep besteed.

In feite is daarbij sprake van een reactie op veranderingen en dan nog voor een beperkte groep. Enexis streeft echter naar een veel meer proactieve aanpak, waarbij ieder van de medewerkers, ongeacht leeftijd of persoonlijke situatie, zich zodanig ontwikkelt dat hij of zij steeds is voorbereid op veranderingen. Dat heeft deels te maken met opleidingen, maar op dat vlak kan Enexis al beschikken over een goed ontwikkeld systeem. Een nog niet goed verkend gebied is de ontwikkeling van het vermogen van medewerkers om zelf optimale condities te scheppen voor de huidige en mogelijk toekomstige werkplekken en -omstandigheden. Daarbij gaat het ook om persoonlijkheid, welbevinden en gezondheid. Duidelijk is dat de rol van de leidinggevende, als stimulator, zeer belangrijk is. Maar essentieel voor het welslagen is het besef bij de medewerker zelf verantwoordelijkheid te dragen, niet alleen voor een optimale prestatie in de huidige werksituatie, maar ook voor een brede, flexibele inzetbaarheid in de toekomst.

Succesvolle werving

Wervingsactiviteiten zijn een continue activiteit van Enexis. Daarbij worden alle beschikbare media ingezet, inclusief internet en de sociale media. Het succes van die inzet uit zich in een voldoende

toestroom van gekwalificeerde medewerkers, maar ook in de waardering van de organisaties die zich met werving bezighouden. De speciale website www.werkenbijenexis.nl blijkt een bijzonder positieve invloed te hebben op de respons, maar trekt ook de aandacht van de kenners. Voor de site ontving Enexis in 2013 net als in 2012 de DigitaalWerven-Award voor de 'Beste digitale sollicitatie-ervaring'. Daarnaast won Enexis eind 2013 ook de Mobile Recruitment Award voor de beste aanwezigheid als werkgever op de social media. Minstens zo belangrijk voor het imago bij getalenteerde sollicitanten was de vierde plaats in de editie 2013 van de NRC Carrière toplijst van beste werkgevers. Onder de bedrijven met de beste arbeidsvoorwaarden neemt Enexis op die lijst zelfs de derde plaats in.

Opleiding en training

Medewerkers van Enexis worden continu gestimuleerd om zich zowel persoonlijk als professioneel verder te ontwikkelen. Binnen de Enexis Manier van Werken is dat ook eigenlijk een vanzelfsprekendheid. Zeker de coachende manier van leidinggeven en het sturen op resultaat vragen om gerichte cursussen op verschillende niveaus.

In het algemeen kiest de medewerker een eigen leerpad, uitgaande van de eigen belangstelling, maar ook van de professionele eisen die in het kader van de carrière gesteld (gaan) worden. Alle opleidingsmogelijkheden zijn ondergebracht in het Enexis Leerplein. Daar zijn zowel klassikale cursussen beschikbaar als een ruime keus uit e-learningpakketten. In de praktijk wordt gewerkt met een combinatie van beide.

Enexis training en opleiding

	2013
Dagen klassikale trainingen (incl. examens)	4.139
Dagen klassikale trainingen (excl. examens)	2.397
Gemiddeld aantal opleidingsuren	36
Aantal cursisten klassikale trainingen (incl. examens)	22.589
Aantal cursisten klassikale trainingen (excl. examens)	17.200
Aantal cursisten e-learning	8.213
Deelnemers leiderschapscollege (in dagen)	451
Deelnemers vakschool	26
Aantal cursisten examens	5.472

Vakscholen

Met het oog op de blijvende behoefte aan technisch personeel trachtte Enexis de instroom op mbo-niveau, die nu hapert, op gang te krijgen met twee eigen geaccrediteerde vakscholen in Eindhoven en Emmen. Daar krijgen de leerlingen een gedegen vakopleiding, vanaf 2013 ook op MBO-4-niveau. De opleiding combineert theorie en praktijk en de leerlingen krijgen de gelegenheid praktische vaardigheden op te doen onder begeleiding van ervaren monteurs. Na de opleiding hebben ze direct uitzicht op een baan bij Enexis. Naast deze reguliere opleiding leidt Enexis ook monteurs uit andere vakgebieden in een versnelde cursus op tot monteur voor gas en elektriciteit. In het verslagjaar heeft Enexis een nieuwe vakschool ingericht in Hoogeveen, die de vakschool in Emmen zal vervangen.

Medezeggenschap

Via de Ondernemingsraad (OR) kunnen medewerkers van Enexis invloed uitoefenen op het beleid van het bedrijf. Naast de Ondernemingsraad kent Enexis bedrijfszonderde commissies voor Infra Services, Klantrelaties en Stafafdelingen. Bovendien zijn er vier vaste commissies: Financiën, Sociaal Beleid & Organisatie, Veiligheid, Gezondheid, Welzijn en Milieu (VGWM) en het Dagelijks Bestuur van de OR.

In 2013 is de Ondernemingsraad intensief betrokken geweest bij verschillende adviestrajecten, onder meer bij de afdeling Klantrelaties in verband met het Nieuwe Marktmodel en het Centraal Aansluitingenregister, bij een organisatiewijziging van de afdeling ICT en bij de reorganisatie van de afdeling Infra Services.

Vernieuwd overleg

De veranderende maatschappij en de weg die Enexis is ingeslagen in het kader van de Enexis Manier van Werken hebben ook invloed op het karakter van het overleg tussen Ondernemingsraad en bestuurder. Meer eigen verantwoordelijkheid van de medewerkers en meer mogelijkheden om zelf vorm te geven aan arbeidsvoorwaarden en opleidingspaden leiden tot individualisering van de medewerkers, waar de OR specifiek gericht is op collectieve belangen.

De in 2012 ingezette heroriëntatie op karakter, vorm en inhoud van het overleg is daarom in 2013 voortgezet en heeft gaandeweg duidelijker contouren gekregen. Met het oog op de verkiezingen voor de Ondernemingsraad medio 2014 is het huidige

medezeggenschapsmodel geëvalueerd, waarna gekeken is naar de mogelijkheden om medezeggenschap bij Enexis vanaf de nieuwe zittingsperiode anders te organiseren. Voor zowel de Ondernemingsraad als de organisatie staat de Enexis Manier van Werken daarbij centraal. Dat impliceert onder meer verbreding van de vertegenwoordiging, borging van de besluitvorming op het niveau waar het impact heeft, verhoging van de toegevoegde waarde en verdere ontwikkeling van de medezeggenschap binnen Enexis. De eerste contouren zijn inmiddels in goed overleg vertaald naar een structuur in de vorm van een 'omgekeerde piramide'. De principes van de Enexis Manier van Werken zorgen ervoor dat de focus ligt op het bewerkstelligen van directe participatie van medewerkers vanuit hun eigen expertise en een volwassen arbeidsrelatie.

CO₂-FOOTPRINT

De complete kringloop in beeld

Enexis houdt bij de berekening van de CO₂-footprint rekening met de complete kringloop van de grondstoffen en producten die het bedrijf gebruikt. Dat begint bijvoorbeeld bij de productie van de componenten, zoals elektriciteitskabels, gasleidingen en transformatoren. Ook het gebruik van de componenten levert vervolgens emissies op, aangeduid met 'eigen emissies van Enexis'. Met ingang van 2013 wordt hiervoor een nieuw rekenmodel gebruikt dat door de netbeheerders gezamenlijk is ontwikkeld. Aan het einde van hun levensduur worden componenten als afval verwerkt. Daarbij kan ook CO₂ vrijkomen, maar om dat tegen te gaan, worden de componenten niet verbrand of gestort, maar zo veel mogelijk gerecycled. Zo blijven de grondstoffen bovendien beschikbaar voor een tweede gebruik. Door rekenmodellen te ontwikkelen in samenwerking met producenten en afvalverwerkers kan Enexis over de hele keten heen de factoren, die verbruik en emissies sturen, monitoren. Met dat inzicht kunnen vervolgens steeds verbeteringen worden aangebracht.

Doelstelling: geen emissies

Net als in 2012 baseert Enexis zijn klimaatbeleid op de 'trias energetica'. Dat betekent:

- ◆ Energieverbruik en daarmee emissies reduceren.
- ◆ Duurzame alternatieve brandstoffen gebruiken.
- ◆ Energie uit fossiele bronnen maximaal efficiënt inzetten.

Om het energieverbruik te verminderen, heeft Enexis onder meer geïnvesteerd in de bouw van drie volledig energieneutrale kantoren, die in 2013 in gebruik zijn genomen. In de overige panden zijn energemaatregelen doorgevoerd. Een continue inspanning is het treffen van maatregelen om netverliezen te verlagen, zowel in het elektriciteits- als in het gasnet. En ten slotte zijn, dankzij een grondige wijziging van het afvalwerkingsbeleid, het energieverbruik en de emissies sterk verminderd, bij een maximaal behoud van de gebruikte grondstoffen. Op zoek naar duurzame energiebronnen benut Enexis Nederlandse windenergie en Scandinavische waterkrachtenergie, respectievelijk voor het elektriciteitsverbruik in de kantoren en voor de verliezen in het elektriciteitsnet. Op het laagste niveau van de trias energetica zet Enexis de gebruikte fossiele energie zo efficiënt mogelijk in, maar om de CO₂-emissies geheel tot nul te reduceren, wordt deze energie gecompenseerd door de aankoop van Gold Standard-certificaten.

Effect van besparingsmaatregelen

De getroffen energiebesparingsmaatregelen in de gebouwen hebben hun effect niet gemist. Het elektriciteitsverbruik is met 3% omlaaggegaan. Per saldo ging het gasverbruik echter iets omhoog als gevolg van de koude winter aan het begin van 2013. Het daadwerkelijke effect van de drie nieuwe energieneutrale gebouwen wordt pas zichtbaar in 2014, wanneer deze een vol jaar in gebruik zullen zijn. De emissies ten gevolge van mobiliteit zijn vrijwel gelijk gebleven, ondanks een toename van het personeelsbestand en enkele grote veranderprojecten. De lekkage uit het gasnetwerk is afgenomen, ondanks een toename van de lengte van het totale netwerk. Dat komt vooral door de grootschalige vervanging van oude leidingen van brosse materialen door moderne kunststof leidingen.

Eigen emissie

	CO ₂ -uitstoot (in ton CO ₂ -equivalent)		
	2013	2012	2011
Net- en lekverlies			
Lekkages gasnetwerk	106.825	107.909	105.846
Lengte leidingnet 44.820 km			
Gaslekkage 7,3 mln m ³ aardgas			
Netverlies elektriciteitstransport ^{1) 5)}	-	-	13.018
1,554 mln kWh elektriciteit			
Lekkage SF ₆ uit schakelapparatuur	88	114	209
Lekkage 3,7 kg			
Mobiliteit			
Lease- en dienstauto's ⁵⁾	12.652	12.107	10.905
Personenauto's 2,6 mln liter brandstof			
Bedrijfswagens 2,2 mln liter brandstof			
Vrachtwagens 0,2 mln liter brandstof			
Elektrische lease-auto's ^{2) 5)}	275		
0,6 mln km			
Woon-werkverkeer ³⁾	2.747		
14,8 mln km			
Dienstreizen	1.529		
8,2 mln km			
Treinreizen ⁵⁾	67		
2,2 mln km			
Vliegereizen	71		
0,7 mln km			
Taxireizen (Taxi + treintaxi) ⁵⁾	16		
0,0 mln km			
Verbruik gebouwen			
Aardgasverbruik gebouwen	2.693	2.547	2.783
1,5 mln m ³ aardgas			
Groen elektriciteitsverbruik gebouwen ⁴⁾	-	-	4.162
7,8 mln kWh groene elektriciteit			
Totaal eigen emissie Enexis	126.965	122.677	136.923
Compensatie met Gold Standard-certificaten	126.965	122.677	-
Netto eigen emissie Enexis	-	-	136.923

- Enexis heeft het netverlies groen ingekocht via Garanties van Oorsprong van waterkrachtcentrales in Scandinavië. De vermeden emissie hierdoor was t.o.v. de gemiddelde handelsmix 713.286 ton CO₂. Ten opzichte van de specifiek ingekochte mix was de vermeden emissie 692.913 ton CO₂.
- Voor elektrische auto's is uitgegaan van de landelijke handelsmix. In de praktijk is de emissie veel lager, omdat veelal groene stroom geladen wordt bij Enexisgebouwen of laadpalen van stichting e-laad.
- Tot en met 2012 heeft Enexis de emissie van reizen van medewerkers met eigen vervoer/openbaar vervoer gesommeerd gerapporteerd als ketenemissie.
- In de gebouwen gebruikt Enexis sinds 2012 100% Nederlandse windenergie. De vermeden emissie hierdoor was t.o.v. de gemiddelde handelsmix 3.662 ton CO₂.
- Data nov/dec. bepaald op basis van extrapolatie periode jan. t/m okt. 2013.

Ketenemissie

	CO ₂ -uitstoot (in ton CO ₂ -equivalent)		
	2013	2012	2011
Mobiliteit: reizen medewerkers met eigen vervoer en openbaar vervoer ¹⁾	-	5.154	5.841
Productie van netwerkcomponenten door leveranciers ²⁾	39.121	47.725	
2.409 km kabel			
1.247 km gasleiding			
500 transformatoren			
1.688 installaties en stations			
Verwerking van bedrijfsafval			
Emissie bij verwerking	6.590	5.290	
Vermeden emissie in de keten als gevolg van recycling door Enexis	5.450	4.280	

1. Per 2013 rapporteert Enexis mobiliteit in de eigen emissie.
2. Data. dec bepaald op basis van extrapolatie periode jan. t/m nov. 2013.

Netwerkspecifieke indicator

De CO₂-uitstoot van Enexis is sterk afhankelijk van de hoeveelheid werk die wordt uitgevoerd. In tijden van grote economische bedrijvigheid wordt meer gebouwd, resulterend in meer netwerkuitbreidingen. Ook verbruikt de gemiddelde klant meer energie, waardoor meer netverlies optreedt. Daarom is naast de absolute waarde van de footprint ook de relatieve waarde relevant. Gekozen is voor de hoeveelheid CO₂-uitstoot in de eigen operaties per klant. In 2013 was deze 26,7 kg CO₂ per klant. In 2012 was de waarde 27,0 kg CO₂ per klant, in 2011 30,3 kg CO₂ per klant¹.

¹ Waarde 2011 en 2012 herberekend op basis van methodiek footprint 2013, waarbij reizen van medewerkers met eigen vervoer en openbaar vervoer zijn verschoven naar 'Eigen emissie'.

FINANCIËLE GANG VAN ZAKEN

Nettowinst

Enexis heeft in 2013 een nettowinst gerealiseerd van EUR 239 miljoen. Dit is een stijging van EUR 16 miljoen ten opzichte van het resultaat over 2012¹ (EUR 223 miljoen). Deze resultaten zijn bereikt bij een tariefverhoging van slechts 2,2%, wederom ruim onder het maximaal toegestane niveau van de toezichthouder Autoriteit Consument & Markt. Zo laat Enexis ook in 2013 weer zien veel aandacht te hebben voor een betaalbare energievoorziening.

Netto-omzet, kosten van inkoop en brutomarge

In 2013 heeft Enexis een netto-omzet behaald van EUR 1.386 miljoen, een stijging van 1,4% ten opzichte van 2012 (EUR 1.367 miljoen). Deze stijging van EUR 19 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt door een omzetstijging van circa EUR 29 miljoen als het gevolg van tariefstijgingen en een afname van EUR 10 miljoen als gevolg van een hercalculatie van de omzet in voorgaande verslagjaren. Zo zijn er in 2013 coulancregelingen voor huishoudens met een te grote gasmeter getroffen met een drukkend effect op de omzet.

De brutomarge inclusief overige opbrengsten is met EUR 29 miljoen gestegen en komt over 2013 uit op EUR 1.174 miljoen (2012: EUR 1.145 miljoen). Naast de omzetstijging dragen de lagere inkoopkosten bij aan een hogere brutomarge. Deze lagere inkoopkosten worden voor een belangrijk deel veroorzaakt door lagere inkooprijzen voor de netverliezen onder druk van dalende energieprijzen.

Bedrijfskosten

De bedrijfskosten zijn ten opzichte van 2012¹ gelijk gebleven en bedragen EUR 752 miljoen.

Deze ontwikkeling is het resultaat van EUR 36 miljoen kostenstijgingen, die bijna geheel gecompenseerd worden door EUR 36 miljoen aan structurele besparingen met name als gevolg van een continue focus op kostenbeheersing en meevallers met een meer incidenteel karakter.

De kostenstijging van EUR 36 miljoen kan worden verdeeld in een drietal onderdelen:

- ◆ Extra werkzaamheden en nieuwe activiteiten voor EUR 13 miljoen, waaronder het project Buurkracht, de aanbidding van slimme meters en het vervolg van ICT-verbeterprogramma's.
- ◆ Inflatie van verschillende kostencomponenten en hogere personeelskosten als gevolg van cao-stijgingen en hogere pensioenlasten voor een totaal van EUR 10 miljoen.
- ◆ Stijgende afschrijvingslasten voor een bedrag van EUR 13 miljoen als gevolg van oplopende investeringen in de netten van de afgelopen jaren die tot doel hebben het huidige betrouwbaarheidsniveau te handhaven.

De kostenverlagende effecten van in totaal EUR 36 miljoen bestaan uit:

- ◆ EUR 20 miljoen structurele besparingen; vooral als gevolg van het continu sturen op efficiency, succesvolle implementatie van procesverbeteringen en het realiseren van baten van afgeronde projecten.
- ◆ Per saldo een effect van EUR 16 miljoen als gevolg van dotaties en/of vrijval van voorzieningen in 2013 versus 2012. Hieronder vallen tevens de gevolgen van de retrospectieve aanpassingen als gevolg van IAS 19R voor een bedrag van EUR 7 miljoen.

1. Als gevolg van de IAS 19R zijn de vergelijkende cijfers over 2012 aangepast.

Resultaat deelnemingen en financiële baten en lasten

In 2013 is een resultaat op deelnemingen van EUR 1 miljoen gerealiseerd (2012: EUR -10 miljoen). Het resultaat in 2012 werd sterk negatief beïnvloed door een neerwaartse aanpassing van de boekwaarde van een deelneming als gevolg van de lagere verwachte resultaten op lange termijn.

Het saldo van de financiële baten en lasten is in 2013 uitgekomen op een last van EUR 109 miljoen, EUR 18 miljoen hoger dan de lasten in 2012 (EUR 91 miljoen). De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door de boeterente die is betaald als gevolg van het vervroegd aflossen van het tweede deel van de aandeelhoudersleningen (Tranche B). Verder is in 2013 de verschuldigde heffingsrente inzake vennootschapsbelasting over de afgelopen jaren afgerekend.

Financiering en balans

Het eigen vermogen is met ruim EUR 123 miljoen toegenomen van EUR 3.245 miljoen naar EUR 3.368 miljoen, met name door de toevoeging van de nettowinst van het boekjaar en het in 2013

uitgekeerde dividend over 2012. De totale balans is met EUR 729 miljoen verkort als gevolg van de terugbetaling van een aandeelhouderslening en de invoering van het Nieuwe Marktmodel.

Met ingang van 1 augustus 2013 is het nieuwe marktmodel ingevoerd met het verplichte leveranciersmodel. Dit heeft voor Enexis geleid tot een balansverkorting van ca. EUR 370 miljoen doordat op dat moment de uitstaande voorschotten (depots) van de leveranciers zijn verrekend met de nog te ontvangen bedragen van deze leveranciers.

Op 30 september 2013 heeft Enexis Tranche B (EUR 500 miljoen) van de aandeelhoudersleningen vervroegd afgelost. Dit is gefinancierd met een reeds in november 2012 aangetrokken obligatielening van hetzelfde bedrag, een looptijd van acht jaar tegen een rentepercentage van 1,875%. Hiermee heeft Enexis de gemiddelde looptijd van haar financieringsportefeuille verlengd en de rentelasten voor de komende jaren kunnen verlagen.

ONDERNEMINGSBREED RISICOMANAGEMENT

Periodiek worden de bedrijfsrisico's van Enexis opnieuw geëvalueerd, inclusief een beoordeling van de impact ervan. Hieronder staan de belangrijkste risico's en de beheersingsmaatregelen beschreven.

Veiligheid

Het risico op ongevallen is sterk verweven met onze primaire processen. Beheersing van het aantal ongevallen heeft dan ook structureel veel aandacht binnen Enexis. Intensivering van het onderhoud aan verouderde delen van het netwerk levert een verhoogde kans op ongevallen op. Enexis werkt consequent aan versterking van het veiligheidsbewustzijn van de medewerkers en dat van zijn aannemers. Veiligheid krijgt veel aandacht bij leiderschap, training vakmanschap, workshops, audits en inspecties en periodieke medische keuringen. In 2013 zijn de organisatie en de werkwijze HSE geëvalueerd en bijgesteld. Enexis streeft naar nul ongevallen met een ambitie om het aantal ongevallen, dat verzuim tot gevolg heeft, de komende vier jaar te halveren.

Wet- en regelgeving

Er is een toenemende druk van toezichthouders op 100% compliance. Risico's op het terrein van de Elektriciteitswet, de Gaswet en afgeleide regelgeving worden bewaakt door onze afdeling Regulering. Enexis voert zowel individueel als in sectorverband intensief overleg met zowel ministerie als ACM. Daarnaast onderkennen we risico's die verbonden zijn aan de privacy-, EU-aanbestedings- en fiscale wet- en regelgeving.

Klantgericht handelen

Klanten worden kritischer en stellen steeds hogere eisen aan onze dienstverlening. Het risico dat we niet aan de verwachtingen van klanten kunnen voldoen, neemt daardoor toe. In 2013, maar ook in voorgaande jaren, zijn er veel initiatieven gestart om de klantgerichtheid van onze dienstverlening nog verder te verbeteren. We versterken daarom onze klantfocus door opleiding, training en coaching en door klantgerichte communicatie en portals. Ook in onze nieuwe organisatie van de afdeling Infra Services is er meer nadruk op klantgemak en klantbeleving.

De continuïteit van de interne (IT-ondersteunde) processen

Enexis beschikt over een uitgebreide, complexe IT-omgeving die veel aandacht vraagt om risico's op het gebied van beveiliging en continuïteit te beheersen. Met het oog op de kwaliteit van de dienstverlening en de (interne) klantgerichtheid is in 2013 een reorganisatie van de afdeling ICT afgerond. De resultaten worden naar verwachting vanaf 2014 zichtbaar.

Gekwalificeerd personeel

De komende jaren gaat een groot aantal personeelsleden met pensioen. Vooral de uitstroom van monteurs en uitvoerders kan op termijn leiden tot een structureel tekort aan ervaren technische vakkrachten. Door efficiëntere werkprocessen zal Enexis minder personeel nodig hebben, maar het werk zal ook toenemen, waardoor er toch een grote vervangingsbehoefte bestaat. Om toekomstige knelpunten te voorkomen wordt er extra aandacht besteed aan strategische personeelsplanning. Enexis moet verder vooruitkijken en om zo een secure inschatting te kunnen maken van het werkaanbod. Ook is Enexis actief op de arbeidsmarkt. De actuele situatie is iets gunstiger: de door de crisis ruimere arbeidsmarkt en de stapsgewijze verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd verruimen de periode waarin de maatregelen van Enexis effect kunnen krijgen.

Uitvalduur

Veroudering van het net vergroot het risico op een toename van het aantal storingsminuten. Daarnaast zal de energietransitie een steeds groter effect hebben op ons netwerk. Het zo goed mogelijk definiëren en uitvoeren van onze onderhouds- en vervangingsmaatregelen is een permanente activiteit van de afdelingen Asset Management en Infra Services, waarbij steeds tijdig op verwachte ontwikkelingen wordt ingespeeld. In de uitvoering is een middellangetermijnprogramma gedefinieerd, waarvan de uitvoering in 2013 is gestart en dat eindigt in 2015. De eerste resultaten van het programma zijn al zichtbaar.

Veroudering en security slimme meters

Door de grootschalige aanbidding van slimme meters neemt het risico op operationele problemen toe, ook omdat deze meters meer storingsgevoelig zijn dan de traditionele meters. Door een goede implementatiestrategie en zorgvuldige voorbereiding van de aanbidding wordt dit risico zoveel mogelijk gereduceerd. Tevens bestaat er een risico dat bepaalde typen meters sneller verouderen dan voorzien, bijvoorbeeld door nieuwe ontwikkelingen op het gebied van security. Er is veel aandacht voor security, zowel landelijk als binnen Enexis. Er zijn normenkaders opgesteld en er worden penetratietesten uitgevoerd.

Onvolledige inning en afdracht vorderingen

Door invoering van het Nieuwe Marktmodel zijn de leveranciers verantwoordelijk voor het innen van vergoedingen bij onze kleinverbruikersklanten. Voor de netbeheerders is daardoor een extra risico ontstaan op tijdig en volledig ontvangen van de afdrachten. Er wordt strak gestuurd op tijdige inning. Tevens wordt m.b.v. expertgroepen gezocht naar de juiste middelen om dit risico verder te beheersen.

Integriteit en normbesef

Enexis is een integere en solide organisatie. In de Enexis Manier van Werken is sturen op vertrouwen en integriteit een belangrijk uitgangspunt. Enexis besteedt daar op continue basis aandacht aan.

‘IN-CONTROL’-VERKLARING

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor de opzet en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem van Enexis. Dit systeem heeft als doel het bewaken van de realisatie van strategische en operationele doelstellingen, de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving en het naleven van de wet- en regelgeving.

Het interne risicobeheersings- en controlesysteem van Enexis is verankerd in het Risico & Control Raamwerk. Hierbij dient te worden opgemerkt dat het raamwerk geen absolute zekerheid kan geven ten aanzien van het realiseren van de ondernemingsdoelstellingen, of dat materiële fouten, verliezen, fraude of overtreding van wet- en regelgeving niet zullen voorkomen in de processen en de financiële verslaggeving. Het raamwerk wordt regelmatig geëvalueerd en doorontwikkeld.

De Raad van Bestuur heeft de opzet en werking van het Enexis Risico & Control Raamwerk gedurende 2013 geëvalueerd, mede op basis van de business control-informatie, de ‘Letters of Representation’, de rapportages van de Interne Accountantsdienst en de managementletter van de externe accountant.

Ondanks het feit dat in 2013 verbeteringen zijn doorgevoerd op het gebied van de interne beheersing zal informatiebeveiliging ook in 2014 aandacht vragen.

Met inachtneming van bovenstaande is de Raad van Bestuur van mening dat het interne risicobeheersings- en controlesysteem van Enexis ten aanzien van beheersingsdoelstellingen op het gebied van financiële verslaggeving in 2013 naar behoren heeft gewerkt en dat het een redelijke mate van zekerheid geeft dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat.

Op grond van bovenstaande zijn wij van mening dat wij hiermee voldoen aan de best practice-bepalingen II.1.3, II.1.4 en II.1.5 van de Corporate Governance Code. Het hiervoor vermelde is tevens besproken met de Auditcommissie van de Raad van Commissarissen, in aanwezigheid van de externe en interne accountant.

's-Hertogenbosch, 5 maart 2014

De Raad van Bestuur

Maarten Blacquièrè,
waarnemend voorzitter Raad van Bestuur/CFO

CORPORATE GOVERNANCE

Enexis Holding N.V. is een naamloze vennootschap volgens Nederlands recht. Op de onderneming is het zogenaamde structuurregime van toepassing. Om maximale openheid en transparantie te bieden over zijn organisatiestructuur, handelen, doelen en resultaten past Enexis de Corporate Governance Code toe, voor zover dit mogelijk en van toepassing is.

De code benadrukt de verantwoordelijkheid die bedrijven hebben voor maatschappelijke aspecten van ondernemen. Dit sluit goed aan bij de strategische doelstellingen van Enexis op het gebied van duurzaamheid, betrouwbaarheid, betaalbaarheid en publieksgerichtheid.

Enexis wijkt af van een aantal best practice-bepalingen uit de Corporate Governance Code. Zo wordt op grond van het door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders vastgestelde beloningsbeleid voor de Raad van Bestuur afgeweken van bepaling II.1.1 (maximale benoemingstermijn bestuurders). Aan de bepalingen II.2.12 t/m II.2.14 (publicatie remuneratierapport) wordt invulling gegeven door publicatie van de bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur in de jaarrekening. Verder is gekozen voor een gecombineerde Remuneratie- en Selectiecommissie, waarmee bewust wordt afgeweken van III.5 (instellen van aparte Remuneratiecommissie en een Selectie- en Benoemingscommissie).

Een aantal andere afwijkingen (zie opsomming) is het gevolg van het feit dat de aandelen in handen zijn van Nederlandse (lagere) overheden en niet aan de beurs zijn genoteerd.

Bepalingen die in 2013 niet op Enexis van toepassing zijn

- ◆ II.2.4-II.2.7 (opties).
- ◆ III.7.1-III.7.2 (aandelen als bezoldiging commissarissen).
- ◆ III.8.1 tot en met III.8.4 (one-tier bestuursstructuur).
- ◆ IV.1.1 (quorumeisen bij besluiten tot het ontnemen van bindend karakter aan voordrachten bij niet-structuurvennootschappen).
- ◆ IV.1.2 (specifieke stemrechten op financieringspreferente aandelen).
- ◆ IV.1.7 (registratiedatum uitoefening stem-/vergaderrecht).
- ◆ IV.2.1 tot en met IV.2.8 (certificering van aandelen).
- ◆ IV.3.11 (overzicht beschermingsmaatregelen in jaarverslag).
- ◆ IV.4.1 tot en met IV.4.3 (institutionele beleggers).

Goed ondernemingsbestuur en toezicht

De twee belangrijkste pijlers voor een goede Corporate Governance zijn goed ondernemingsbestuur en goed toezicht daarop. De Raad van Bestuur (RvB), de Raad van Commissarissen (RvC) en de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) zijn verantwoordelijk voor bestuur en toezicht. Om deze taken goed uit te kunnen voeren, worden zij ondersteund door een effectief stelsel van maatregelen van risicobeheersing, interne auditfunctie en accountants. In reglementen en statuten is vastgelegd hoe de RvB, de RvC en de AVA zich tot elkaar verhouden. Deze documenten zijn gepubliceerd op www.enexis.nl.

De Raad van Bestuur

De RvB is verantwoordelijk voor het bestuur van Enexis. De RvB stelt de operationele en financiële doelstellingen van de vennootschap vast, definieert de strategie die nodig is voor het realiseren van die doelstellingen en benoemt de randvoorwaarden die bij de strategie gelden. De RvB opereert onder toezicht c.q. goedkeuring van de RvC en de AVA en binnen de statutaire bepalingen. De RvB is verantwoordelijk voor de naleving van alle relevante wet- en regelgeving, het beheersen van de risico's en de financiering van de onderneming. Samen met de RvC is de RvB verantwoordelijk voor de Corporate Governance-structuur van Enexis en de naleving van de Corporate Governance Code.

Leden van de RvB worden benoemd door de RvC, die tevens een van de leden benoemt tot voorzitter en een ander tot Chief Financial Officer (CFO)/Lid RvB. In 2013 bestond de RvB uit twee leden.

De leden van de RvB verdelen onderling de werkzaamheden en stellen die verdeling vast in overleg met de RvC. De personalia van de RvB-leden zijn opgenomen in de personaliaparagraaf achter in dit jaarverslag.

De RvB handelt volgens een eigen reglement dat zoveel mogelijk aansluit op de Corporate Governance Code en dat is goedgekeurd door de RvC. Dit reglement bevat onder andere procedures voor samenstelling, taken en bevoegdheden, vergaderingen en besluitvorming.

Leden van de RvB worden beloond conform het bezoldigingsbeleid van de vennootschap, dat is vastgesteld door de AVA. Per RvB-lid stelt de RvC, op voorstel van de Remuneratie- en Selectiecommissie, de hoogte van de bezoldiging vast. Gegevens over de bezoldiging van de RvB zijn vermeld in de verkorte en uitgebreide jaarrekening.

De Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het beleid van de Raad van Bestuur, in het bijzonder als het gaat om de realisatie van de doelstellingen van de vennootschap, de strategie en de risico's verbonden aan de ondernemingsactiviteiten, de interne systemen voor risicobeheersing en controle en de financiële verslaggeving. Daarnaast geeft de Raad van Commissarissen gevraagd en ongevraagd advies en treedt hij op als werkgever van de Raad van Bestuur.

De RvC handelt volgens een reglement, waarin samenstelling, commissies, taken en bevoegdheden, vergaderingen en besluitvorming zijn vastgelegd. Uit zijn midden stelt de RvC twee permanente commissies samen: een Auditcommissie en een gecombineerde Remuneratie- en Selectiecommissie. Voor beide commissies is een reglement opgesteld, waarin samenstelling, taakopdracht en de wijze waarop de commissie haar taak uitoefent zijn vastgelegd.

Leden van de RvC ontvangen een honorarium dat wordt vastgesteld door de AVA. Naast hun honorarium hebben zij recht op vergoeding van reis- en verblijfkosten die zij maken bij de uitoefening van hun functie. Gegevens over de bezoldiging van de RvC zijn vermeld in de verkorte en uitgebreide jaarrekening.

Beleid evenwichtige verdeling

Ten aanzien van de Wet Bestuur en Toezicht, meer in het bijzonder het voorschrift betreffende een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen in de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen, geldt dat Enexis hieraan voldoet voor zover het de Raad van Commissarissen betreft. Wat betreft de Raad van Bestuur wordt vooralsnog niet voldaan aan het voorschrift. Het beleid van Enexis is er in het algemeen overigens op gericht om gedurende de komende jaren het aantal vrouwen dat wordt aangenomen te verhogen en de doorstroom van vrouwen naar hogere posities te bevorderen. Een en ander met het oogmerk om het aantal werkzame vrouwen bij Enexis, ook in managementposities, in lijn te brengen met de ambities.

Algemene Vergadering van Aandeelhouders

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen Enexis. In de AVA vindt besluitvorming plaats over onder meer het schriftelijke jaarverslag van de RvB, het dechargeren van de RvB en de RvC, het vaststellen van de jaarrekening en het bepalen van de winstbestemming. Ook keurt de AVA de strategie van de vennootschap goed en benoemt zij de leden van de RvC.

Bepaalde bevoegdheden van de AVA zijn toegekend aan een Aandeelhouderscommissie (AHC). Deze commissie telt zeven leden en heeft als doel de slagvaardigheid en effectiviteit van de besluitvorming binnen de AVA te bevorderen. De leden van de AHC ontvangen voor hun werkzaamheden geen vergoeding. De taken van de AHC zijn beschreven in de statuten van Enexis en de werkwijze is vastgelegd in een door de AVA goedgekeurd convenant tussen de RvB, de RvC en de AHC.

Risicobeheersing

Risicomanagement is een belangrijk onderdeel van het besturingsmodel van Enexis. Het richt zich met een brede invalshoek op alle facetten van de onderneming: van strategische en operationele risico's tot de betrouwbaarheid van (financiële) rapportages en het voldoen aan wet- en regelgeving.

Enexis beschikt over een risicomanagementbeleid en een Risico Management Governance. Lijn- en projectmanagers op alle niveaus in de organisatie zijn zelf verantwoordelijk voor het identificeren van risico's en het nemen van maatregelen. De afdeling Internal Audit & Risk, de Compliance Officer van de afdeling Strategie & Regulering en de beveiligingsexperts van de afdeling Informatiemanagement ondersteunen hen bij het kwantificeren, beperken en bewaken van de risico's. Deze decentrale verantwoordelijkheid is een essentieel element van de gehele risicobenadering.

Op centraal niveau is een Risico Management Comité (RMC) ingericht, dat de implementatie van risicomanagementbeleid bewaakt. In het RMC zitten, naast enkele directeuren, deskundigen op het gebied van risicomanagement.

Het stelsel van maatregelen voor risicobeheersing bestaat, naast het Enexis Governance-model, uit een groot aantal instrumenten, procedures en controlesystemen.

Dit zijn onder meer:

- ◆ Het Risk Based Asset Managementsysteem, voor het bepalen van het onderhouds- en investeringsprogramma van de assets.
- ◆ Het Internal Control Framework van Enexis, waarmee het lijnmanagement via een control self-assessment verantwoording aflegt over de beheersing van de bedrijfsprocessen.
- ◆ Een cyclus waarbij alle afdelingen tweemaal per jaar een 'in control statement' afgeven, waarin men verklaart in hoeverre de interne risicobeheersings- en controlesystemen op orde zijn.
- ◆ Het periodiek inventariseren en rapporteren van de toprisico's (State of the Risk), onder andere afgeleid van het strategisch en bedrijfsplan, de resultaten van het control self-assessment en de in control statements van de afdelingen.
- ◆ Het uitvoeren van interne audits.

Interne auditfunctie

Enexis heeft een interne auditfunctie (onderdeel van de afdeling Internal Audit & Risk). Deze afdeling is onafhankelijk en verschaft aanvullende zekerheid aan het management en de RvB omtrent de beheersing, effectiviteit, efficiency en compliance van de bedrijfsvoering. Internal Audit & Risk evalueert ook de processen met betrekking tot beheersing, risicomanagement en besturing (governance).

Internal Audit & Risk functioneert onder verantwoordelijkheid van de voorzitter van de RvB. De Auditcommissie houdt toezicht op de dienst en adviseert de RvB over de rol en het functioneren; in het bijzonder stelt deze commissie het auditplan vast en neemt ze kennis van beraadslagingen en bevindingen.

Het auditplan komt tot stand in overleg met de externe accountant en de RvB en is onder andere gebaseerd op de risicorapportages en de controlebevindingen. De externe accountant neemt ook kennis van de bevindingen van Internal Audit & Risk.

De externe accountant

De AVA benoemt de externe accountant. De RvC doet daarvoor een voordracht en steunt daarbij op het advies van de Auditcommissie en de RvB.

Bij de voordracht wordt in het bijzonder de onafhankelijkheid van de externe accountant in ogenschouw genomen. De RvB rapporteert jaarlijks aan de RvC en de AVA over de ontwikkelingen in de relatie met de externe accountant, in het bijzonder over zijn onafhankelijkheid.

De RvB beoordeelt ten minste eens in de vier jaar het functioneren van de externe accountant in de diverse entiteiten en capaciteiten waarin de externe accountant fungeert. De RvB deelt de belangrijkste conclusies van die beoordeling mee aan de RvC en de AVA. In 2011 heeft een Europese aanbestedingsprocedure plaatsgevonden die heeft geresulteerd in het voorstel door de RvC voor een externe accountant aan de AVA. Het voorstel voor deze aanstelling met een periode van drie jaar is goedgekeurd tijdens de AVA op 26 april 2012.

De Auditcommissie houdt toezicht op de relatie met de externe accountant. De commissie:

- ◆ beoordeelt de onafhankelijkheid, bezoldiging en de eventuele niet-controlewerkzaamheden voor de vennootschap van de externe accountant.
- ◆ stelt de betrokkenheid van de externe accountant vast met betrekking tot de inhoud en publicatie van de financiële verslaggeving door de vennootschap, anders dan de jaarrekening.
- ◆ neemt kennis van onregelmatigheden met betrekking tot de inhoud van de financiële verslaggeving, zoals moet worden gemeld door de externe accountant.

De externe accountant neemt deel aan de vergadering(en) van de Auditcommissie.

INHOUDSOPGAVE

JAARREKENING

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2013	54
GECONSOLIDEERDE WINST-EN-VERLIESREKENING	54
GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN HET TOTAALRESULTAAT	55
GECONSOLIDEERDE BALANS	56
GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT	57
GECONSOLIDEERD MUTATIEOVERZICHT EIGEN VERMOGEN	58
TOELICHTINGEN OP DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING	59
1. ALGEMENE INFORMATIE	59
2. GRONDSLAGEN VOOR DE FINANCIËLE VERSLAGGEVING	59
3. SEGMENTATIE	68
NOTEN BIJ DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING	70
1. NETTO-OMZET UIT HOOFDE VAN LEVERINGEN VAN GOEDEREN EN DIENSTEN	70
2. KOSTEN VAN OMZET	70
3. OVERIGE BEDRIJFSOPBRENGSTEN	71
4. PERSONEELSKOSTEN	71
5. AFSCHRIJVINGEN EN OVERIGE WAARDEVERMINDERINGEN	71
6. KOSTEN UITBESTEED WERK, MATERIALEN EN ANDERE EXTERNE KOSTEN	72
7. OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN	73
8. RESULTAAT DEELNEMINGEN	73
9. FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	73
10. BIJZONDERE POSTEN	73
11. WINSTBELASTING	74
12. MATERIËLE VASTE ACTIVA	75
13. IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	76
14. DEELNEMINGEN	77
15. OVERIGE FINANCIËLE VASTE ACTIVA	78
16. VOORRADEN	78
17. VORDERINGEN	78
18. OVERIGE FINANCIËLE ACTIVA (KORTLOPEND)	79
19. LIQUIDE MIDDELEN	80
20. EIGEN VERMOGEN	80
21. RENTEDRAGENDE VERPLICHTINGEN (LANGLOPEND)	81
22. VOORZIENINGEN	81
23. VOORUIT ONTVANGEN BIJDRAGEN IN AANLEG VAN NETTEN EN AANSLUITINGEN	83
24. LATENTE BELASTINGEN	83
25. HANDELSCHULDEN EN OVERIGE TE BETALEN POSTEN	84

26. RENTEDRAGENDE VERPLICHTINGEN (KORTLOPEND)	84
27. TOELICHTING OP KASSTROOMOVERZICHT	84
28. FINANCIERINGSBELEID EN RISICO'S FINANCIËLE INSTRUMENTEN	85
29. INFORMATIE VERBONDEN PARTIJEN	89
30. NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN EN ACTIVA	90
31. BELONING EN WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR (WNT)	91
32. GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM	95
VENNOOTSCHAPPELIJKE JAARREKENING 2013	96
VENNOOTSCHAPPELIJKE WINST-EN-VERLIESREKENING	96
VENNOOTSCHAPPELIJK OVERZICHT VAN HET TOTAALRESULTAAT	97
VENNOOTSCHAPPELIJKE BALANS	98
TOELICHTINGEN OP DE VENNOOTSCHAPPELIJKE JAARREKENING	99
NOTEN BIJ DE VENNOOTSCHAPPELIJKE JAARREKENING	101
33. RESULTAAT DEELNEMINGEN GROEPSMAATSCHAPPIJEN	101
34. FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	101
35. WINSTBELASTING	101
36. DEELNEMINGEN IN GROEPSMAATSCHAPPIJEN	102
37. OVERIGE FINANCIËLE VASTE ACTIVA	102
38. VORDERINGEN	102
39. OVERIGE FINANCIËLE ACTIVA (KORTLOPEND)	103
40. LIQUIDE MIDDELEN	103
41. EIGEN VERMOGEN	103
42. RENTEDRAGENDE VERPLICHTINGEN (LANGLOPEND)	103
43. LATENTE BELASTINGEN	103
44. HANDELSCHULDEN EN OVERIGE TE BETALEN POSTEN	104
45. RENTEDRAGENDE VERPLICHTINGEN (KORTLOPEND)	104
46. WINSTBELASTING	104
47. INFORMATIE VERBONDEN PARTIJEN	104
48. BELONING RAAD VAN BESTUUR EN RAAD VAN COMMISSARISSEN	104
49. DEELNEMINGEN	105
WINSTBESTEMMING	106
GECOMBINEERDE CONTROLEVERKLARING EN ASSURANCE-RAPPORT VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	107
GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM	109

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2013

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening

bedragen in miljoenen euro's	Noot	2013	2012 ¹⁾
Netto-omzet uit hoofde van leveringen van goederen en diensten	1	1.385,7	1.367,0
Kosten van omzet	2	229,8	235,7
Brutomarge		1.155,9	1.131,3
Overige bedrijfsopbrengsten	3	17,8	14,0
Brutomarge inclusief overige bedrijfsopbrengsten		1.173,7	1.145,3
Personeelskosten	4	277,5	293,2
Afschrijvingen en overige waardeverminderingen	5	298,9	285,9
Kosten uitbesteed werk, materialen en andere externe kosten	6	151,5	148,1
Overige bedrijfskosten	7	23,4	24,1
Totaal bedrijfskosten		751,3	751,3
Bedrijfsresultaat		422,4	394,0
Resultaat deelnemingen	8	1,2	-10,4
Financiële baten	9	6,8	5,7
Financiële lasten	9	115,8	96,9
Financiële baten en lasten		-109,0	-91,2
Resultaat vóór belastingen		314,6	292,4
Belastingen	11	75,5	68,7
Resultaat na belastingen		239,1	223,7
Toekomend aan:			
Minderheidsaandeelhouders		-	-
Aandeelhouders		239,1	223,7
Gemiddeld aantal aandelen in boekjaar		149.682.196	149.682.196
Winst per aandeel ²⁾		1,60	1,49

- Als gevolg van de retrospectieve toepassing van de gewijzigde IFRS-standaard IAS 19 zijn de vergelijkende cijfers aangepast. Voor een nadere uiteenzetting wordt verwezen naar hoofdstuk 2.2 van de jaarrekening.
- In euro's, verwatering van winsten is niet van toepassing.

Geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012 ¹⁾
Resultaat na belastingen	239,1	223,7
Niet-gerealiseerde resultaten via hedgereserve	-	-2,5
Belastingen niet-gerealiseerde resultaten via eigen vermogen	-	0,7
Vrijval niet-gerealiseerde resultaten via hedgereserve	0,8	0,8
Belastingen vrijval niet-gerealiseerde resultaten via eigen vermogen	-0,2	-0,2
Totaalresultaat incl. niet-gerealiseerde resultaten via hedgereserve en eigen vermogen ²⁾	239,7	222,5

1. Als gevolg van de retrospectieve toepassing van de gewijzigde IFRS-standaard IAS 19 zijn de vergelijkende cijfers aangepast. Voor een nadere uiteenzetting wordt verwezen naar hoofdstuk 2.2 van de jaarrekening.
2. De niet-gerealiseerde bedragen in het totaalresultaat betreffen louter bedragen die in latere perioden in de winst-en-verliesrekening worden verantwoord.

Geconsolideerde balans (voor voorstel winstbestemming)

bedragen in miljoenen euro's	Noot	31 december 2013	31 december 2012 ¹⁾	1 januari 2012 ¹⁾
Activa				
Materiële vaste activa	12	5.729,4	5.549,9	5.344,2
Immateriële vaste activa	13	111,2	119,0	106,0
Deelnemingen	14	12,4	12,8	25,3
Overige financiële vaste activa	15	12,1	2,2	2,4
Vaste activa		5.865,1	5.683,9	5.477,9
Voorraden	16	22,5	23,0	24,7
Vorderingen	17	175,2	548,8	527,0
Overige financiële activa (kortlopend)	18	87,1	629,2	260,0
Liquide middelen ¹⁾	19	115,0	138,6	171,6
Vlottende activa		399,8	1.339,6	983,3
Totaal activa		6.264,9	7.023,5	6.461,2

bedragen in miljoenen euro's	Noot	31 december 2013 ¹⁾	31 december 2012 ¹⁾	1 januari 2012 ¹⁾
Passiva				
Geplaatst en gestort aandelenkapitaal		149,7	149,7	149,7
Agioreserve		2.436,3	2.436,3	2.436,3
Algemene reserve		549,9	440,7	555,4
Hedgereserve		-4,9	-5,5	-4,3
Resultaat van het boekjaar		239,1	223,7	-
Eigen vermogen	20	3.370,1	3.244,9	3.137,1
Rentedragende verplichtingen (langlopend)	21	1.750,6	1.750,3	1.459,7
Voorzieningen (langlopend)	22	68,4	74,0	55,5
Vooruitontvangen bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen	23	537,2	478,7	403,4
Latente belastingen	24	197,9	172,6	136,0
Langlopende verplichtingen		2.554,1	2.475,6	2.054,6
Handelsschulden en overige te betalen posten	25	210,2	645,2	609,2
Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	26	80,9	611,0	566,1
Winstbelasting	11	24,2	19,8	52,8
Voorzieningen (kortlopend)	22	12,7	16,1	27,0
In volgend jaar te amortiseren vooruitontvangen bijdragen	23	12,7	10,9	8,7
Derivaten		-	-	5,7
Kortlopende verplichtingen		340,7	1.303,0	1.269,5
Totaal passiva		6.264,9	7.023,5	6.461,2

1. Als gevolg van de retrospectieve toepassing van de gewijzigde IFRS-standaard IAS 19 en IFRS-standaard IAS 32 zijn de vergelijkende cijfers aangepast met terugwerkende kracht tot 1 januari 2012. Voor een nadere uiteenzetting wordt verwezen naar hoofdstuk 2.2 van de jaarrekening.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012 ²⁾
Resultaat na belastingen	239,1	223,7
Mutatie in hedgereserve	0,6	1,2
Resultaat na belastingen en mutatie hedgereserve	239,7	224,9
Afschrijvingen en overige waardeverminderingen	298,9	285,9
Waardevermindering van deelnemingen	-	10,0
Geamortiseerde bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen	-12,1	-9,8
Mutatie operationeel werkkapitaal ¹⁾	-59,7	-25,5
Mutatie latente belastingen	25,3	36,6
Mutatie voorzieningen (langlopend)	-5,8	16,0
Overige	0,6	2,6
Kasstroom uit operationele activiteiten	487,0	540,7
Investerings materiële en immateriële vaste activa	-470,7	-504,4
Ontvangen bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen	72,4	87,3
Verstrekke leningen	-10,8	-105,3
Toename/afname deposito's	440,0	-265,0
Aflossing verstrekke leningen	103,0	1,1
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	133,9	-786,3
Kasstroom voor financieringsactiviteiten	620,8	-245,6
Uitgifte obligatieleningen	-	791,5
Opname van rentedragende verplichtingen exclusief schulden aan kredietinstellingen	4,0	-
Aflossing van rentedragende verplichtingen exclusief schulden aan kredietinstellingen	-504,2	-450,3
Uitbetaald dividend	-114,5	-114,7
Afwikkeling derivaat	-	-8,2
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-614,7	218,3
Totaal kasstromen	6,1	-27,3
Netto liquide middelen minus schulden aan kredietinstellingen begin boekjaar	41,8	69,1
Netto liquide middelen minus schulden aan kredietinstellingen ultimo boekjaar	47,9	41,8

1. Het operationeel werkkapitaal in het kasstroomoverzicht is aangepast voor de rentedotatie 2012 en 2013 van de voorzieningen, zodat uit hoofde van rente op deze wijze de daadwerkelijke kasstromen worden weergegeven.
2. Als gevolg van de retrospectieve toepassing van de gewijzigde IFRS-standaard IAS 19 zijn de vergelijkende cijfers aangepast met terugwerkende kracht tot 1 januari 2012. Voor een nadere uiteenzetting wordt verwezen naar hoofdstuk 2.2 van de jaarrekening.

Geconsolideerd mutatieoverzicht eigen vermogen (voor voorstel winstbestemming)

bedragen in miljoenen euro's	Aantal gewone aandelen	Aandelenkapitaal	Agioreserve	Algemene reserve	Hedgereserve ¹⁾	Resultaat boekjaar	Totaal eigen vermogen
Stand per 1 januari 2012	149.682.196	149,7	2.436,3	319,8	-4,3	229,4	3.130,9
Correctie IAS 19R per 1 januari 2012	-	-	-	6,2	-	-	6,2
Stand per 1 januari 2012 gecorrigeerd ²⁾	149.682.196	149,7	2.436,3	326,0	-4,3	229,4	3.137,1
Bestemming resultaat 2011	-	-	-	114,7	-	-114,7	-
Dividenduitkering over 2011 ³⁾	-	-	-	-	-	-114,7	-114,7
Niet-gerealiseerd resultaat 2012	-	-	-	-	-1,8	-	-1,8
Amortisatie hedgereserve in 2012	-	-	-	-	0,6	-	0,6
Resultaat na belastingen 2012	-	-	-	-	-	223,7	223,7
Subtotaal 2012	-	-	-	114,7	-1,2	-5,7	107,8
Stand per 31 december 2012 ⁴⁾	149.682.196	149,7	2.436,3	440,7	-5,5	223,7	3.244,9
Stand per 1 januari 2013	149.682.196	149,7	2.436,3	440,7	-5,5	223,7	3.244,9
Bestemming resultaat 2012	-	-	-	109,2	-	-109,2	-
Dividenduitkering over 2012 ³⁾	-	-	-	-	-	-114,5	-114,5
Amortisatie hedgereserve in 2013	-	-	-	-	0,6	-	0,6
Resultaat na belastingen 2013	-	-	-	-	-	239,1	239,1
Subtotaal 2013	-	-	-	109,2	0,6	15,4	125,2
Stand per 31 december 2013 ⁴⁾	149.682.196	149,7	2.436,3	549,9	-4,9	239,1	3.370,1

1. De hedgereserve is geen uitkeerbare reserve.

2. Als gevolg van de retrospectieve toepassing van de gewijzigde IFRS-standaard IAS 19 zijn de vergelijkende cijfers aangepast. Voor een nadere uiteenzetting wordt verwezen naar hoofdstuk 2.2 van de jaarrekening.

3. De in 2013 aan aandeelhouders toekomende en betaalde dividenduitkering over 2012 bedraagt EUR 0,73 per aandeel (2012: EUR 0,77), waarbij is gerekend met het aantal aandelen gedurende het boekjaar.

4. Ultimo 2013 bedroeg het totaal eigen vermogen (voor winstbestemming) per aandeel EUR 22,52 (2012: EUR 21,68), waarbij is gerekend met het aantal aandelen gedurende het boekjaar.

TOELICHTINGEN OP DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

1. Algemene informatie

Enexis Holding N.V., gevestigd te Rosmalen, is verantwoordelijk voor de aanleg, het onderhouden, het beheer en de ontwikkeling van de distributienetten voor elektriciteit (kabels en leidingen) en gas (buizen en leidingen) en daaraan verwante activiteiten. De verwante diensten betreffen met name kernversterkende, niet-gereguleerde activiteiten op het gebied van meetdiensten, openbare verlichting, de verhuur van middenspanningsinstallaties en de aanleg en het beheer van particuliere energiedistributienetten.

Enexis Holding N.V. is een naamloze vennootschap. Van de aandelen van Enexis wordt circa 74% gehouden door 6 Nederlandse provincies en circa 26% door 116 gemeenten.

De door Enexis Holding N.V. opgestelde en door Ernst & Young Accountants LLP gecontroleerde jaarrekening is op 5 maart 2014 ter ondertekening aangeboden aan de Raad van Commissarissen. De door de Raad van Commissarissen getekende jaarrekening wordt op 10 april 2014 ter vaststelling aangeboden aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

2. Grondslagen voor de financiële verslaggeving

2.1 Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V. bevat de geconsolideerde winst-en-verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat, de geconsolideerde balans, het geconsolideerd kasstroomoverzicht en het geconsolideerd mutatieoverzicht eigen vermogen. De toelichtingen bij de in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen financiële overzichten maken integraal deel uit van de geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V.

De functionele valuta van Enexis Holding N.V. is de euro. Alle bedragen zijn, tenzij anders vermeld, opgenomen in miljoenen euro's.

Enexis Holding N.V. hanteert als grondslagen voor waardering en resultaatbepaling de Internationa Financial Reporting Standards (IFRS) zoals aanvaard binnen de Europese Unie. Voorts is de jaarrekening opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

2.2 Wijzigingen in IFRS

Wijzigingen in waarderingsgrondslagen 2013

Enexis heeft per 1 januari 2013 de volgende nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden en IFRIC-interpretaties verwerkt in de jaarrekening, die hebben geleid tot een stelselwijziging of aanvullende toelichting:

- ◆ IAS 32 – Toelichting van financiële instrumenten: compensatie financiële activa en financiële passiva, effectief vanaf 1 januari 2013.
- ◆ IAS 19 (herzien) – Personeelsbeloningen, effectief vanaf 1 januari 2013.
- ◆ IFRS 13 – Reële-waardeberekening, effectief vanaf 1 januari 2013.
- ◆ Wijziging IAS 1 – Presentatie van de jaarrekening, effectief vanaf 1 juli 2012.
- ◆ Wijzigingen op IAS 36 – Bijzondere waardevermindering van activa – Toelichtingen inzake de realiseerbare waarde van niet-financiële activa, effectief vanaf 1 januari 2014 (vervroegd toegepast).

IAS 32 – Presentatie van financiële instrumenten: compensatie financiële activa en passiva

Vanaf 2013 past Enexis IAS 32 – Presentatie van financiële instrumenten toe. Als gevolg van de toepassing van deze standaard kunnen de onderliggende cashpoolovereenkomsten zoals door Enexis overeengekomen met ING en RBS de liquide middelen van de diverse entiteiten binnen de Groep niet met elkaar gesaldeerd worden. Deze aanpassing is retrospectief aangepast per 1 januari 2012.

Als gevolg van het niet langer salderen van de liquide middelen zijn de creditbedragen per entiteit per cashpool credit gerubriceerd onder de Rentedragende verplichtingen (kortlopend).

De balans per 1 januari 2012 is als volgt aangepast:

bedragen in miljoenen euro's	1 januari 2012 – voor stelselwijziging	1 januari 2012 – na stelselwijziging
Activa		
Liquide middelen	69,1	171,6
Passiva		
Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	-463,6	-566,1
Totaal	-394,5	-394,5

Per 31 december 2012 is de balans als volgt aangepast:

bedragen in miljoenen euro's	31 december 2012 – voor stelselwijziging	31 december 2012 – na stelselwijziging
Activa		
Liquide middelen	41,8	138,6
Passiva		
Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	-514,2	-611,0
Totaal	-472,4	-472,4

IAS 19 (herzien) – Personeelsbeloningen

De belangrijkste wijzigingen in de standaard IAS 19 – Personeelsbeloningen hebben betrekking op de verplichting tot het opnemen en waarderen van pensioenverplichting binnen een toegezegde-uitkeringsregeling, een nadere uitwerking van de facetten van ontslagvergoedingen, de voorzieningen die hierdoor gevormd kunnen worden, en de toelichtingen op alle personeelsbeloningen. Deze gewijzigde standaard is vanaf 1 januari 2013 retrospectief toegepast.

Voor Enexis heeft de gewijzigde standaard impact op de ultimo 2011 gevormde reorganisatievoorziening. Op basis van IAS 19R dient een deel van de kosten van de reorganisatievoorziening gealloceerd te worden aan de resterende arbeidsperiode. Per 1 januari 2012 zijn de voorziening en de hieraan gelieerde latente belasting aangepast. De impact op het eigen vermogen per 1 januari 2012 is EUR 6,2 miljoen.

De wijzigingen van de voorzieningen na 1 januari 2012 zijn verwerkt via de geconsolideerde balans en geconsolideerde winst-en-verliesrekening van het betreffende jaar. Het resultaat in 2012 is als gevolg van de stelselwijziging EUR 5,4 miljoen lager.

De volgende aanpassingen van de vergelijkende cijfers van 2012 zijn verwerkt:

1 januari 2012

bedragen in miljoenen euro's	1 januari 2012 – voor stelselwijziging ¹⁾	1 januari 2012 – na stelselwijziging ²⁾
Geconsolideerde balans		
Algemene reserve	434,5	440,7
Resultaat lopend boekjaar	-	-
Subtotaal componenten eigen vermogen	434,5	440,7
Voorzieningen (langlopend)	63,7	55,5
Latente belastingen	134,0	136,0
Voorzieningen (kortlopend)	27,0	27,0

bedragen in miljoenen euro's	1 januari 2012 – voor stelselwijziging ¹⁾	1 januari 2012 – na stelselwijziging ²⁾
Geconsolideerde winst-en-verliesrekening		
Personeelskosten	-	-
Belastingen	-	-
Resultaat na belastingen	-	-

1. Bij het vaststellen van de algemene reserve per 1 januari 2012 is rekening gehouden met de voorgestelde winstbestemming van ultimo 2011. De winstbestemming ultimo 2011 ging uit van een dividenduitkering van EUR 114,7 miljoen.
2. De impact op de waarde per aandeel bedraagt EUR 0,04.

31 december 2012

bedragen in miljoenen euro's	31 december 2012 – voor stelselwijziging	31 december 2012 – na stelselwijziging ¹⁾
Geconsolideerde balans		
Algemene reserve	434,5	440,7
Resultaat lopend boekjaar	229,1	223,7
Subtotaal componenten eigen vermogen	663,6	664,4
Voorzieningen (langlopend)	74,5	74,0
Latente belastingen	172,4	172,6
Voorzieningen (kortlopend)	16,6	16,1

bedragen in miljoenen euro's	31 december 2012 – voor stelselwijziging	31 december 2012 – na stelselwijziging ¹⁾
Geconsolideerde winst-en-verliesrekening		
Personeelskosten	286,0	293,2
Belastingen	70,5	68,7
Resultaat na belastingen	229,1	223,7

1. De impact op de waarde per aandeel ultimo 2012 bedraagt EUR 0,01. De impact op het resultaat na belastingen per aandeel in 2012 bedraagt -EUR 0,04.

IFRS 13 – Reële-waardeberekening

In deze nieuwe standaard wordt meer guidance gegeven over de waardering tegen reële waarde. De wijziging heeft geen impact op de financiële positie of de resultaten van de Groep. De toelichting is naar aanleiding van IFRS 13 aangevuld.

Wijziging van IAS 1 – Presentatie van de jaarrekening

Deze wijziging heeft betrekking op de aangepaste presentatie van items in het overzicht van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten. De wijziging heeft een beperkte impact gehad op de presentatie in het geconsolideerd overzicht van totaalresultaat.

Wijziging van IAS 36 – Bijzondere waardevermindering van activa

Wijzigingen op IAS 36 – Bijzondere waardevermindering van activa met betrekking tot de toelichtingen inzake de realiseerbare waarde van niet-financiële activa. Met deze wijzigingen worden de onbedoelde gevolgen weggenomen die IFRS 13 heeft op de toelichtingsvereisten van IAS 36. Daarnaast is door deze wijzigingen de vermelding vereist van de realiseerbare waarde van de activa of kasstroomgenererende eenheden waarvoor gedurende de verslagperiode een bijzonder waardeverminderverslies is opgenomen of teruggenomen. De wijzigingen zijn retroactief van toepassing op boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2014, waarbij vervoegde toepassing is toegestaan, mits ook IFRS 13 wordt toegepast. De Groep heeft deze wijzigingen op IAS 36 in de huidige verslagperiode vervoegd toegepast.

Wijzigingen in 2013 zonder effect

De wijzigingen in 2013 in IFRS-standaarden en IFRIC-interpretaties die geen effect hebben gehad op de reeds door Enxiss gehanteerde grondslagen en toelichting zijn:

- ◆ IFRIC 20 – Afbrekkosten in de productiefase van een mijn aan de oppervlakte, effectief vanaf 1 januari 2013;
- ◆ Wijziging IFRS 1 – Staatsleningen, effectief vanaf 1 januari 2013; en
- ◆ Jaarlijkse verbeteringen van de IFRS, effectief vanaf 1 januari 2013.

Wijzigingen na 2013

Van de volgende wijzigingen in 2013 in IFRS-standaarden en IFRIC-interpretaties die pas effectief zijn na 1 januari 2014, verwacht het management dat ze geen effect hebben op de reeds door Enexis gehanteerde grondslagen en/of toelichting:

IFRS 10 – Geconsolideerde jaarrekening: in deze nieuwe standaard wordt een model van consolidatie voorgeschreven, ongeacht de (rechts)vorm van de rapporterende entiteiten, die louter is gebaseerd op control. In deze nieuwe standaard zijn ook de bepalingen van SIC12 Consolidation – Special Purpose Entities geïntegreerd.

Wijzigingen in IAS 27 en IAS 28 als gevolg van IFRS 10 (zie voorgaande): de naam van IAS 27 is veranderd in 'Separate Financial Statements'. Voorheen werd in IAS 27 de geconsolideerde jaarrekening behandeld. De aangepaste standaard is bedoeld voor de enkelvoudige jaarrekening van entiteiten die ook een geconsolideerde jaarrekening opstellen. De wijziging in IAS 28 – Investments in Associates and Joint Ventures heeft vooral betrekking op het niet langer opnemen van joint ventures in de consolidatiekring.

IFRS 11 – Joint Arrangements: deze nieuwe standaard vervangt de huidige standaard IAS 31 – Interest in Joint Ventures. Het belangrijkste element van IFRS 11 is dat de methode van proportionele consolidatie is komen te vervallen.

IFRS 12 – Disclosures of Involvement with Other Entities: deze nieuwe standaard vereist meer en uitgebreidere informatie (toelichting) over entiteiten die zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening en over deelnemingen die niet zijn meegeconsolideerd.

IFRS 9 – Financiële instrumenten: de gepubliceerde versie van IFRS 9 omvat de eerste fase van het project van de IASB ter vervanging van IAS 39. Deze fase betreft de classificatie en waardering van de in IAS 39 gedefinieerde financiële activa en financiële verplichtingen. Aanvankelijk zou de standaard van toepassing zijn op boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2013, maar met het uitbrengen in december 2011 van Wijzigingen op IFRS 9 is de verplichte ingangsdatum naar 1 januari 2015 verschoven. In de vervolgfases buigt de IASB zich over hedge accounting en bijzondere waardevermindering van financiële activa.

Wijziging IAS 32 – Saldering financiële activa en financiële passiva, effectief vanaf 1 januari 2014.

Wijziging IFRS 7 en IFRS 9 – Verplichte ingangsdatum en overgang toelichtingen, effectief vanaf 1 januari 2015.

Wijzigingen IFRS 10, IFRS 12 en IAS 27 – Investeringsentiteiten, effectief vanaf 1 januari 2014.

IAS 27 (herzien) – Afzonderlijke financiële overzichten, effectief vanaf 1 januari 2014.

IAS 28 (herzien) – Investeringen in partners en joint ventures, effectief vanaf 1 januari 2014.

IAS 39 – Vernieuwing van derivaten en voortzetting van hedge accounting én Wijzigingen op IAS 39, effectief vanaf 1 januari 2014.

IFRIC 21 – Heffingen, effectief vanaf 1 januari 2014.

2.3 Grondslagen voor de consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening bevat de jaarrekening van Enexis Holding N.V. en haar groepsmaatschappijen.

Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen en vennootschappen waarin beslissende zeggenschap terzake van het bestuur en het financiële beleid kan worden uitgeoefend. Groepsmaatschappijen worden betrokken in de consolidatie vanaf de datum waarop sprake is van beslissende zeggenschap. Vanaf de datum dat van beslissende zeggenschap geen sprake meer is, wordt de groepsmaatschappij niet langer betrokken in de consolidatie. Bij de bepaling of sprake is van beslissende zeggenschap, worden ook potentiële stemrechten die onmiddellijk kunnen worden uitgeoefend, in de afweging meegenomen.

Bij de consolidatie wordt de integrale methode toegepast. In het geval dat het belang van de geconsolideerde rechtspersoon minder dan 100% bedraagt, wordt een aandeel van derden in het eigen vermogen en in het resultaat opgenomen. Financiële relaties en resultaten tussen geconsolideerde maatschappijen onderling worden geëlimineerd.

In het geval een additioneel belang wordt verworven in een deelneming waar al beslissende zeggenschap bestond, wordt de 'entity concept methode' toegepast. Hierbij worden wijzigingen in het eigendomsbelang in een groepsmaatschappij die niet tot verlies van zeggenschap leiden, administratief verwerkt als eigenvermogenstransacties. Hierbij worden boekwaarden van de meerderheids- en minderheidsbelangen aangepast om de wijzigingen in hun relatieve belangen in een groepsmaatschappij weer te geven. Elk eventueel verschil tussen het bedrag waarmee de minderheidsbelangen worden aangepast en de reële waarde van de betaalde of ontvangen vergoeding, wordt rechtstreeks in het eigen vermogen verwerkt en aan de eigenaren van de moedermaatschappij toegerekend.

2.4 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Schattingen en veronderstellingen

Bij het opstellen van de jaarrekening worden bepaalde schattingen en veronderstellingen gedaan die medebepalend zijn voor de opgenomen bedragen. Verschillen tussen de werkelijke uitkomsten, de gedane schattingen en veronderstellingen zijn van invloed op de bedragen die in toekomstige perioden worden gerapporteerd.

Door het management gehanteerde veronderstellingen, aannames en schattingen zijn met name van invloed op de waardering van materiële en immateriële vaste activa (noot 12 en 13; zie tevens 'Materiële vaste activa' en 'Immateriële vaste activa' in de grondslagen), de noodzaak tot bijzondere waardeverminderingen van materiële en immateriële vaste activa (noot 12 en 13; zie tevens 'Bijzondere waardeverminderingen' in de grondslagen), de noodzaak tot eventuele waardeverminderingen van debiteuren (noot 17; zie tevens 'Vorderingen' in de grondslagen), de waarderingen van voorzieningen (noot 22; zie tevens 'Voorzieningen' in de grondslagen), de verantwoording van de netto-omzet als gevolg van over het jaar gespreide meteropnames en regulering (noot 1; zie tevens 'Netto-omzet' in de grondslagen) en de inkoopkosten als gevolg van een doorlopend reconciliatieproces (noot 2).

Valuta

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. De hieruit ontstane koersverschillen komen ten gunste dan wel ten laste van het resultaat. Monetaire posten worden omgerekend tegen de jaareindekoers.

Saldering

Saldering van actief- en passiefposten vindt per tegenpartij plaats indien er sprake is van een contractueel recht om de opgenomen bedragen te salderen en er sprake is van de intentie om te salderen. Ontbreekt de intentie of de daadwerkelijke uitvoering van de saldering dan wordt per contract bepaald of er sprake is van een actief- of een passiefpost.

Daar waar op basis van contract het recht bestaat tot het salderen van actief- en passiefposten, wordt dit in de betreffende noot toegelicht. Hierbij worden tevens de saldi van de actief- en passiefpost nader toegelicht.

Presentatie

In de winst-en-verliesrekening worden de bedrijfslasten gepresenteerd volgens een categoriale indeling.

Waardering tegen reële waarde

De Groep waardeert financiële instrumenten (zoals derivaten) per balansdatum tegen reële waarde. Bovendien worden de reële waarden van tegen geamortiseerde kostprijs opgenomen financiële instrumenten in noot 28. Financieringsbeleid en risico's financiële instrumenten vermeld. De reële waarde is de prijs die zou worden ontvangen om een actief te verkopen of die zou worden betaald om een verplichting over te dragen in een regelmatige transactie tussen marktdeelnemers op de waardingsdatum. Bij een waardering tegen reële waarde wordt ervan uitgegaan dat de transactie om het actief te verkopen of de verplichting over te dragen plaatsvindt:

- ◆ op de belangrijkste markt voor het actief of de verplichting; of als die er niet is
- ◆ op de voordeligste markt voor het actief of de verplichting.

De Groep dient toegang te hebben tot de belangrijkste of voordeligste markt. De reële waarde van een actief of een verplichting wordt bepaald met behulp van de veronderstellingen waarvan marktdeelnemers zouden uitgaan bij het waarderen van het actief of de verplichting, in de veronderstelling dat marktdeelnemers in hun economisch belang handelen. Bij de waardering van een niet-financieel actief tegen reële waarde wordt rekening gehouden met het vermogen van een marktdeelnemer om economische voordelen te genereren door het actief maximaal en optimaal te gebruiken of door het te verkopen aan een andere marktdeelnemer die het actief maximaal en optimaal zou gebruiken.

De Groep gebruikt waarderingstechnieken die in de gegeven omstandigheden geëigend zijn en waarvoor voldoende gegevens beschikbaar zijn om de reële waarde te bepalen, waarbij zo veel mogelijk relevante waarneembare inputs en zo weinig mogelijk niet-waarneembare inputs worden gebruikt. Alle activa en verplichtingen ten aanzien waarvan de reële waarde wordt bepaald of in de jaarrekening wordt vermeld, worden in de in het navolgende beschreven reëlewaardehiërarchie ingedeeld, op basis van de input van het laagste niveau die significant is voor de gehele waardering:

- ◆ Niveau 1 – Genoteerde (niet-aangepaste) prijzen op actieve markten voor identieke activa of verplichtingen.
- ◆ Niveau 2 – Waarderingstechnieken waarvoor de input van het laagste niveau dat voor de waardering tegen reële waarde significant is, direct of indirect waarneembaar is.
- ◆ Niveau 3 – Waarderingstechnieken waarvoor de input van het laagste niveau dat voor de waardering tegen reële waarde significant is, niet waarneembaar is.

Voor activa en verplichtingen die op terugkerende basis in de jaarrekening worden opgenomen, stelt de Groep aan het einde van iedere verslagperiode vast of door herbeoordeling sprake is van wijzigingen in de niveau-indeling van de hiërarchie (op basis van de input van het laagste niveau die significant is voor de gehele waardering).

Ten behoeve van de vermelding van reële waarden heeft de Groep categorieën activa en verplichtingen vastgesteld op basis van aard, eigenschappen en risico's van de activa en verplichtingen en het niveau in de reëlewaardehiërarchie zoals in het bovenstaande is toegelicht.

Netto-omzet

Onder de netto-omzet worden de opbrengsten, na aftrek van omzet- en energiebelasting, verantwoord van geleverde goederen en verrichte diensten uit het distribueren van elektriciteit en gas en van overige activiteiten. De afrekening met kleinverbruikers van energie geschiedt op basis van vaste bedragen afhankelijk van de grootte (capaciteit) van de aansluiting.

De afrekening van grootverbruikers geschiedt periodiek op basis van contractueel overeengekomen capaciteit en daarnaast bij elektriciteit op basis van gemeten verbruik en opgetreden belasting.

De omvang van de omzet van de gedistribueerde energie wordt gereguleerd door de Autoriteit Consument & Markt (ACM) en wordt bepaald door de gefactureerde netwerkvergoeding te vermeerderen met de raming van de nog te factureren netwerkvergoeding en te verminderen met de raming van de nog te factureren netwerkvergoeding ultimo vorige verslagperiode.

Kosten van omzet

Hieronder worden de inkoopkosten gerekend die direct toerekenbaar zijn aan de netto-omzet, namelijk de kosten van transportdiensten, systeemdiensten en netverliezen.

Subsidies

Investeringssubsidies worden in mindering gebracht op de aanschafwaarde van het betreffende actief en op basis van de gebruiksduur ten gunste van het resultaat gebracht. Exploitatiesubsidies worden in het resultaat verantwoord in de periode waarop de subsidie betrekking heeft. Subsidies worden slechts opgenomen indien de ontvangst hiervan met redelijke zekerheid kan worden vastgesteld.

Overige bedrijfsopbrengsten

Onder de overige bedrijfsopbrengsten worden opbrengsten verantwoord die niet direct gerelateerd zijn aan de kernactiviteiten.

Vooruitontvangen bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen worden, parallel aan de afschrijving van betreffende activa, geamortiseerd en in de overige bedrijfsopbrengsten opgenomen.

Bedrijfslasten

Kosten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben. Direct aan eigen investeringsprojecten toegerekende en als zodanig geactiveerde kosten (voornamelijk kosten van eigen personeel en materialen) worden in mindering gebracht op de betreffende kostensoorten.

Financiële baten en lasten

De rentebaten en -lasten worden op basis van tijdsevenredigheid toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben, onder toepassing van de effectieve rentemethode. Aan investeringsprojecten waarvan de geschatte looptijd langer dan 12 maanden is, wordt bouwrente toegerekend. De bouwrente wordt verantwoord onder de financiële baten. Indien hedge accounting wordt toegepast, wordt het ineffectieve gedeelte van derivaten direct verantwoord in de winst-en-verliesrekening onder de financiële baten en lasten.

Materiële vaste activa

De waardering van materiële vaste activa vindt plaats tegen verkrijgings- of (interne) vervaardigingsprijs, onder aftrek van ontvangen bijdragen (tot 2008), verminderd met de over deze waarde berekende afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen.

De afschrijving vindt plaats volgens de lineaire methode. Bij de bepaling van de afschrijving wordt rekening gehouden met de verwachte gebruiksduur van het actief. Beoordeling van de gebruiksduur en restwaarde vindt jaarlijks plaats. Eventuele aanpassingen worden prospectief verwerkt. Op bedrijfsterreinen wordt niet afgeschreven. Een materieel vast actief wordt niet langer in de balans opgenomen wanneer het wordt afgestoten of wanneer er geen economische voordelen meer worden verwacht uit de verdere aanwending of verkoop van het actief. Een eventuele bate dan wel eventueel verlies voortvloeiende uit het niet langer in de balans opnemen van het actief wordt in het resultaat verwerkt.

De verwachte gebruiksduren van de belangrijkste materiële vaste-activacategorieën zijn als volgt:

	Termijnen
Verwachte gebruiksduren	
Gebouwen	25-50 jaar
Leidingen en installaties	25-55 jaar
Andere vaste bedrijfsmiddelen en bedrijfswagens	7 jaar
Gereedschappen en apparatuur	5 jaar
Meters (excl. software)	15 jaar

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa bestaan voornamelijk uit kosten van applicatiesoftware.

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs, verminderd met over deze waarde berekende afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen.

De afschrijving vindt plaats volgens de lineaire methode. Bij de bepaling van de afschrijving wordt rekening gehouden met de verwachte gebruiksduur. Beoordeling van de gebruiksduur vindt jaarlijks plaats. Eventuele aanpassingen worden prospectief verwerkt.

Goodwill is het verschil tussen de verkrijgingsprijs van de onderneming minus de reële waarde van identificeerbare activa en de reële waarde van de overgenomen verplichtingen van de onderneming. Goodwill wordt gewaardeerd tegen kostprijs minus eventuele bijzondere waardeverminderingverliezen. Goodwill wordt jaarlijks getoetst op bijzondere waardevermindering en wordt additioneel getoetst indien gebeurtenissen of veranderingen in omstandigheden erop wijzen dat de boekwaarde mogelijk een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Een eenmaal genomen bijzondere waardevermindering van goodwill wordt nooit teruggedraaid.

De verwachte gebruiksduren van de belangrijkste immateriële vaste activacategorieën zijn als volgt:

	Termijnen
Verwachte gebruiksduren	
Software	5 jaar
Goodwill	n.v.t.

Bijzondere waardeverminderingen

Gedurende het verslagjaar wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn voor een bijzondere waardevermindering van activa. Indien dergelijke aanwijzingen bestaan, wordt een schatting gemaakt van de realiseerbare waarde van het actief. Voor de activa is de realiseerbare waarde gelijk aan de hoogste reële waarde minus verkoopkosten of de bedrijfswaarde. De bedrijfswaarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen indien de boekwaarde van activa, of kasstroomgenererende eenheid waartoe de activa behoren, hoger is dan de realiseerbare waarde. Bijzondere waardeverminderingen worden ten laste van het resultaat gebracht.

Een bijzondere waardevermindering wordt eventueel teruggenomen indien vastgesteld wordt dat de uitgangspunten zijn veranderd op basis waarvan destijds de realiseerbare waarde is bepaald. Een bijzondere waardevermindering wordt uitsluitend teruggenomen voor zover de resterende boekwaarde van de activa niet hoger is dan de boekwaarde die zou zijn bepaald, na aftrek van afschrijvingen, als in voorgaande jaren geen bijzondere waardevermindering voor het actief was opgenomen. Effecten van terugname van bijzondere waardeverminderingen worden ten gunste van het resultaat gebracht.

Als uitgangspunt voor de test voor bijzondere waardeverminderingen wordt initieel uitgegaan van de data zoals opgenomen in het strategisch plan en het bedrijfsplan. Hierbij is het strategisch plan gebaseerd op een inschatting van enkele variabelen die afkomstig zijn van de Autoriteit Consument & Markt. De realiseerbare waarden van enerzijds het gereuleerde segment en anderzijds het overige segment zijn mede bepaald op basis van:

- ◆ de cijfers zoals opgenomen in het strategisch plan en in het bedrijfsplan tot en met 2025, waarna uitgegaan wordt van een restwaarde;
- ◆ een drietal kasstroomgenererende eenheden: het elektriciteitsnet, het gasnet en de commerciële activiteiten;
- ◆ een disconteringsvoet van 4,25% na belastingen gebaseerd op de risicovrije rentevoet, een ondernemingsspecifieke opslag, leverage ratio, asset beta, equity beta en een marktriscopremie in lijn met de gereuleerde activiteiten; en
- ◆ de inflatie.

Deelnemingen

De waardering van economische belangen die meegeconsolideerd worden, vindt plaats op basis van de vermogensmutatiemethode gebaseerd op de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van Enexis Holding N.V. Volgens deze methode wordt het economisch belang aanvankelijk op kostprijs gewaardeerd, waarbij de boekwaarde na eerste opname wordt verhoogd of verlaagd met het aandeel van Enexis Holding N.V. in het resultaat. Ontvangen dividenden worden op de boekwaarde in mindering gebracht.

Bij een negatieve vermogenswaarde worden verliezen op geassocieerde deelnemingen verwerkt tot het bedrag van de netto-investering in de deelneming. In deze netto-investering zijn ook leningen begrepen die aan geassocieerde deelnemingen zijn verstrekt, voor zover deze feitelijk deel uitmaken van de netto-investering. Voor het aandeel in verdere verliezen wordt uitsluitend een voorziening opgenomen indien en voor zover wordt ingestaan voor de schulden van de geassocieerde deelneming of indien het stellige voornemen bestaat geassocieerde deelneming (voor het aandeel) tot betaling van de schulden in staat te stellen.

Bij mogelijke impairment van deelnemingen wordt verwezen naar de verwerkingswijze zoals opgenomen in de paragraaf 'Bijzondere waardeverminderingen' in de 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling'.

Derivaten

De vennootschap kan gebruikmaken van derivaten om het risico van wijzigingen in toekomstige kasstromen van periodiek te betalen rentes of van vreemde valuta's af te dekken. Deze wijzigingen in kasstromen kunnen het gevolg zijn van ontwikkelingen in marktrente of marktkoersen van vreemde valuta. Gezien de specifieke aanwending van derivaten ten behoeve van mitigering van het rente- en koersrisico op kasstromen past Enexis waar mogelijk hedge accounting toe.

Vervolgens worden derivaten gewaardeerd tegen reële waarde. De reële waarde van rentederivaten wordt bepaald door middel van de discontering van de toekomstige kasstromen. De reële waarde van valutaderivaten wordt bepaald door middel van discontering van toekomstige kasstromen omgerekend tegen de marktkoersen. De discontering wordt bepaald op basis van de marktrente ultimo boekjaar. De kasstromen worden bepaald op basis van de contractueel overeengekomen rentevoeten, vervaldatum en nominale bedragen. Mutaties in de reële waarde worden verantwoord in de hedgereserve (onderdeel van het eigen vermogen), mits de afdekking in hoge mate effectief is. Het ineffectieve gedeelte van de hedge wordt direct verantwoord in de winst-en-verliesrekening onder de financiële baten en lasten.

Derivaten worden onder de kortlopende, respectievelijk langlopende overige financiële activa geclassificeerd indien de reële waarde positief is, en onder de kortlopende, respectievelijk langlopende financiële verplichtingen indien de reële waarde negatief is.

Overige financiële vaste activa

In de overige financiële vaste activa zijn leningen en vorderingen opgenomen met een looptijd van meer dan één jaar. De verstrekte leningen aan deelnemingen of aan externe partijen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Waar nodig wordt een voorziening in verband met mogelijke oninbaarheid gevormd die in mindering wordt gebracht op de boekwaarde.

Vorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen de kostprijs of lagere verwachte opbrengstwaarde (in het kader van de normale bedrijfsvoering de geschatte verkoopprijs minus verkoopkosten). De kostprijs is berekend op basis van het systeem van gewogen gemiddelde kostprijs.

De kostprijs omvat de uitgaven en direct toerekenbare kosten bij verwerving van de voorraden en het naar de bestaande locatie en in bestaande toestand brengen daarvan.

Vorderingen

Gezien de korte looptijd van de (handels)vorderingen komt de reële waarde van de vorderingen overeen met de nominale waarde onder aftrek van een waardecorrectie in verband met mogelijke oninbaarheid. Bij deze waardecorrectie worden verschillende klantriscoprofielen onderscheiden. Voor de handelsdebiteuren wordt de waardecorrectie op een afzonderlijke 'voorziening' verantwoord. Op het moment van vaststelling van definitieve oninbaarheid vindt daadwerkelijke afboeking van de vordering en bijbehorende 'voorziening' plaats.

Saldering en presentatie van handelsvorderingen op en ontvangen voorschotten van kleinverbruikers vindt plaats op basis van afrekgroepen: een groeperingsmethode van klanten op basis van in de tijd gespreide meteropnames ter bepaling van het te factureren energieverbruik.

Overige vorderingen en overlopende activa zijn opgenomen tegen nominale waarde onder aftrek van een waardecorrectie in verband met mogelijke oninbaarheid, die rechtstreeks in mindering op de boekwaarde wordt gebracht.

Overige financiële activa (kortlopend)

De kortlopende overige financiële activa zijn gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, normaliter gelijk aan de nominale waarde, en hebben een looptijd van maximaal één jaar.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen reële waarde, normaliter gelijk aan de nominale waarde. Onder de liquide middelen worden louter de direct opeisbare liquide middelen opgenomen. Niet direct opeisbare liquide middelen worden opgenomen onder de overige financiële activa (kortlopend).

Rentedragende verplichtingen (langlopend)

De langlopende rentedragende verplichtingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs met behulp van de effectieve rentemethode. Hierbij worden eventuele transactiekosten in mindering gebracht op het nominale bedrag en worden deze kosten vervolgens geamortiseerd over de looptijd van de verplichting. De binnen een jaar vervallende aflossingsverplichtingen op langlopende verplichtingen worden gepresenteerd onder de kortlopende rentedragende verplichtingen. Resultaten op terugkoop van rentedragende verplichtingen worden onder de financiële lasten verantwoord.

Bij het vaststellen van de fair value van de rentedragende verplichtingen worden de kasstromen uit hoofde van de rentedragende verplichtingen gediscoteerd. Hierbij worden verplichtingen met een resterende looptijd van één jaar en korter nominaal gewaardeerd en de verplichtingen met een resterende looptijd van meer dan één jaar gediscoteerd op basis van een voor Enexis geschikte disconteringscurve. Indien de lening een hoger risicoprofiel heeft, wordt deze disconteringsvoet aangepast op basis van een additionele risico-opslag.

Vooruitontvangen bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen

De van derden vooruitontvangen bijdragen voor investeringen in aanleg van netten en aansluitingen worden bij ontvangst als langlopende verplichting gepassiveerd. De amortisatie vindt plaats volgens de lineaire methode, waarbij rekening wordt gehouden met de verwachte gebruiksduur van het actief.

Latente belastingen

De aanwezige latenties hebben betrekking op verschillen tussen de commerciële en fiscale waardering van materiële vaste activa en personeelsgerelateerde voorzieningen. Daarnaast hebben de latente belastingen betrekking op niet-gerealiseerde resultaten van derivatentransacties die via het eigen vermogen als hedgereserve zijn gevormd. De waardering van de belastinglatenties vindt plaats tegen het ultimo het verslagjaar geldende tarief voor de vennootschapsbelasting.

Voorzieningen

Voorzieningen worden opgenomen voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen van een onzekere omvang of met een onzeker tijdstip als gevolg van gebeurtenissen in het verleden. Indien het effect daarvan materieel is, worden de voorzieningen bepaald door de verwachte toekomstige kasstromen contant te maken met behulp van een actuele disconteringsvoet, waarbij rekening is gehouden met de specifieke risico's die inherent zijn aan de verplichting. De berekening van de contante waarde vindt, voor zover van toepassing, plaats volgens de 'project unit credit methode'. Actuariële resultaten worden hierbij direct in het resultaat verwerkt.

De verwachte uitgaven binnen een jaar na balansdatum worden als afzonderlijke post opgenomen onder de kortlopende verplichtingen.

Pensioenverplichtingen

De pensioentoezeggingen en de toezeggingen betreffende vervroegde uittreding aan de werknemers worden op grond van IAS 19 behandeld als toegezegde bijdragenregeling, aangezien er onvoldoende informatie beschikbaar is en door de pensioenfondsen is aangegeven dat er geen consistente en betrouwbare basis is om de verplichting, fondsbeleggingen en kosten toe te rekenen aan de separate deelnemende partijen. De in het boekjaar betaalde bijdragen worden verantwoord in het resultaat.

Naar aanleiding van de opgetreden verslechtering van de financiële positie eind 2008 heeft het bestuur van het ABP begin 2009 een herstelplan opgesteld ter verbetering van de dekkingsgraad. In dit kader dient het bestuur jaarlijks, aan het begin van het jaar, een evaluatie uit te voeren van de voortgang van het herstel, op basis van de gerealiseerde dekkingsgraad ultimo voorafgaande jaar. Eind 2013 was de dekkingsgraad 105,9% (2012: 96%). Voor 2014 bedraagt de premie 21,6%, ten opzichte van

25,4% in 2013. Deze premie is inclusief de tijdelijke opslag van 3,2% die geheven wordt ten behoeve van het herstel van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Deze premie is inclusief de tijdelijke opslag van 3,0% (vorig jaar: 3,2%) die geheven wordt ten behoeve van het herstel van de dekkingsgraad van het pensioenfonds.

Handelsschulden en overige te betalen posten

De handelsschulden en overige te betalen posten worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Winstbelasting

Winstbelasting over het resultaat wordt berekend door toepassing van nominaal geldende tarieven op het in de jaarrekening getoonde resultaat voor belastingen rekening houdende met permanente verschillen tussen dit resultaat en het resultaat volgens fiscale grondslagen.

Belastingen worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening behalve voor zover zij betrekking hebben op posten die rechtstreeks zijn opgenomen in het eigen vermogen.

Lease

Leaseovereenkomsten waarbij sprake is van overdracht aan Enexis Holding N.V. van nagenoeg alle aan het eigendom verbonden risico's en voordelen worden geclassificeerd als financiële lease en opgenomen als investeringen onder materiële vaste activa waartegenover een verplichting op lange termijn wordt gevormd.

Bij aanvang van de leaseperiode worden de activa en verplichtingen opgenomen tegen de reële waarde van het geleasede actief of, indien lager, tegen de contante waarde van de leasebetalingen. De leasebetalingen worden zodanig uitgesplitst in financieringslasten en een aflossing van de leaseverplichting dat een constante disconteringsvoet over het resterende saldo van de verplichting wordt bereikt. Het actief wordt afgeschreven over de gebruiksduur of over de leaseperiode indien deze laatste korter is. Indien in de leaseovereenkomsten geen sprake is van overdracht van nagenoeg alle aan het eigendom verbonden risico's en voordelen (operationele lease), worden betalingen uit hoofde van deze leaseovereenkomsten op tijdsevenredige basis als last in het resultaat verwerkt.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode, waarbij voor de herleiding van de mutatie in de netto liquide middelen wordt uitgegaan van het resultaat na belastingen. Het in het kasstroomoverzicht gehanteerde begrip netto liquide middelen betreft de liquide middelen zoals in de balans gehanteerd minus de kortlopende bankverplichtingen.

Segmentinformatie

Segmenten worden gerapporteerd in overeenstemming met de wijze waarop intern gerapporteerd wordt aan de 'Chief Operating Decision-Maker' (CODM). De Raad van Bestuur is geïdentificeerd als de hoogst geplaatste functionaris (CODM), die verantwoordelijk is voor de toewijzing van middelen en voor de beoordeling van prestaties van de segmenten. De interne rapportages zijn gebaseerd op de grondslagen die ook voor de geconsolideerde jaarrekening worden toegepast. Hierbij vindt een correctie plaats voor bijzondere posten en fair value-mutaties.

Wet normering topinkomens

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector heeft Enexis zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT.

N.B. Indien Enexis op basis van goede gronden gebruikt maakt van de mogelijkheid om af te wijken van de Regeling bezoldigingscomponenten WNT die onderdeel is van de Beleidsregels toepassing WNT dient de redenen daarvoor in de jaarrekening te worden toegelicht.

3. Segmentatie

Enexis Holding N.V. onderkent een tweetal rapportagesegmenten, te weten:

- ◆ gereuleerde activiteiten; en
- ◆ overig.

De bovengenoemde indeling is gebaseerd op de interne rapportagestructuur, met name de geconsolideerde maandrapportage en het bedrijfs(jaar)plan. Vanwege de grote mate van administratieve zelfstandigheid zijn nagenoeg alle omzetten, kosten, activa en passiva volledig te alloceren aan de segmenten.

De gereuleerde activiteiten vormen verreweg het grootste onderdeel binnen Enexis (zowel qua netto-omzet, resultaat na belastingen als totaal activa is het aandeel van deze activiteiten meer dan 90%).

De als overig opgenomen segmenten betreffen de activiteiten Fudura B.V. en Enexis Vastgoed B.V.

bedragen in miljoenen euro's	Enexis gereguleerd		Enexis overig ¹⁾		Normalisatie ¹⁾ en eliminaties		Enexis totaal	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Winst-en-verliesrekening								
Netto-omzet	1.331,9	1.317,8	71,4	68,8	-17,6	-19,6	1.385,7	1.367,0
Kosten van omzet	229,7	235,8	0,1	8,3	-	-8,4	229,8	235,7
Overige bedrijfsopbrengsten	20,6	14,1	-	2,7	-2,8	-2,8	17,8	14,0
Brutomarge	1.122,8	1.096,1	71,3	63,2	-20,4	-14,0	1.173,7	1.145,3
Bedrijfskosten	721,5	721,2	45,4	44,1	-14,7	-14,0	752,1	751,3
Bedrijfsresultaat	401,3	374,9	25,9	19,1	-5,6	-	421,5	394,0
Resultaat deelnemingen	1,2	1,2	-	-1,6	-	-10,0	1,2	-10,4
Netto financiële baten/lasten	-92,8	-91,0	-3,8	-0,2	-12,4	-	-109,0	-91,2
Resultaat na belastingen	222,4	190,8	16,7	14,0	-	18,9	239,1	223,7
Activa en verplichtingen								
Totaal activa	6.143,0	6.926,8	182,4	96,7	-60,5	-	6.264,9	7.023,5
Niet-geconsolideerde deelnemingen	12,4	12,8	-	-	-	-	12,4	12,8
Verplichtingen (voorzieningen en schulden)	2.843,6	3.639,2	113,2	42,6	-60,5	-	2.896,3	3.681,8
Overige gegevens								
Investeringen in (I)MVA	439,3	473,0	31,4	31,4	-	-	470,7	504,4
Aantal eigen medewerkers ultimo jaar (fte)	3.965,7	3.907,6	175,0	164,0	-	-	4.140,7	4.071,6

1. Voor genormaliseerde bedragen zie noot 10. Bijzondere posten.

Kosten en opbrengsten die onderling tussen de onderscheiden segmenten in rekening zijn gebracht alsmede onderlinge vorderingen, schulden en rekening-courantverhoudingen zijn geëlimineerd. De kosten en de opbrengsten betreffen voornamelijk door de afdeling Infra Services verrichte diensten voor Fudura B.V. en door Enexis Vastgoed B.V. doorbelaste huisvestingskosten.

Bijzondere posten per segment

Enexis rapporteert intern per segment de genormaliseerde resultaten. Deze normalisatie vindt plaats op basis van de posten zoals deze in noot 10. Bijzondere posten opgenomen zijn. De bijzondere posten kunnen voor 2013 als volgt verdeeld worden over de segmenten:

bedragen in miljoenen euro's	Gereguleerde activiteiten	Overig	Totaal 2013
Boeterente vervroegde aflossing aandeelhouderslening tranche B	-12,4	-	-12,4
Totaal	-12,4	-	-12,4

In 2012 waren de bijzondere posten als volgt verdeeld over de segmenten:

bedragen in miljoenen euro's	Gereguleerde activiteiten	Overig	Totaal 2012
Additionele dotatie personeelsvoorzieningen	-13,2	-0,4	-13,6
Afwaardering deelnemingen	-	-10,0	-10,0
Totaal	-13,2	-10,4	-23,6

NOTEN BIJ DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

1. Netto-omzet uit hoofde van leveringen van goederen en diensten

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Transportvergoedingen huidig jaar	1.194,1	1.130,7
Transportvergoedingen correcties voorgaande jaren	-0,8	11,4
Meetdiensten	103,0	138,2
Overige verkopen en diensten	89,4	86,7
Totaal	1.385,7	1.367,0

Enexis heeft in 2013 voor het tweede jaar op rij gekozen voor een gemiddelde tariefstijging net onder het niveau van de inflatie. Met 2,2% ligt dit tevens ruim onder het maximaal toegestane niveau van de toezichthouder Autoriteit Consument & Markt (ACM, voorheen de Energiekamer van de NMa).

De omzet transportvergoeding is in 2013 met EUR 63,4 miljoen gestegen, een stijging van 5,6% ten opzichte van 2012. Daartegenover staat een daling van de omzet meetdiensten van ruim 25%. De verhoging van transporttarieven en verlaging van de tarieven voor de meetdiensten sluiten aan bij onze wens om tarieven zoveel mogelijk te baseren op de werkelijke kosten van de aangeboden dienst. Gemiddeld komt de tariefstijging neer op een stijging van 2,2%.

De omzet voorgaande jaren is lager ten opzichte van 2012. Naast de coulanceregeling voor huishoudens met een te grote gasmeter, zijn ook de afloopverschillen van de transportvergoedingen elektriciteit en gas dit jaar negatief ten opzichte van een positief saldo in 2012.

Overige verkopen en diensten stijgen licht met een bedrag van EUR 2,7 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een stijging van de omzet van Fudura.

2. Kosten van omzet

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Transport- en systeemdiensten	145,6	142,6
Distributieverliezen	84,1	93,2
Overige inkoopkosten/verrekening voorgaande jaren	0,1	-0,1
Totaal	229,8	235,7

De inkoopkosten van de transportdienst zijn in 2013 met EUR 3,0 miljoen gestegen ten opzichte van 2012. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere tarieven van de bovenliggende netbeheerder. De distributieverliezen zijn daarentegen met EUR 9,1 miljoen gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een lager ingekocht volume (-/- 20 GWh). Het lager ingekocht volume wordt vooral veroorzaakt door een lagere getransporteerde hoeveelheid elektriciteit in 2013.

In toekomstige periodes zal Enexis het te veel of te weinig afgerekende netverlies over voorgaande jaren, zoals volgt uit het reconciliatieproces, moeten afrekenen. Vanwege het ontbreken van een betrouwbare basis voor het inschatten van deze toekomstige afrekening is deze niet verwerkt in de distributieverliezen in 2013.

3. Overige bedrijfsopbrengsten

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Geamortiseerde bijdragen bij investeringen in aanleg van netten en aansluitingen	12,1	9,8
Ontvangen subsidies en restituties	1,9	1,1
Opbrengst verkochte activa	0,2	0,6
Huuropbrengsten	2,2	1,8
Overig	1,4	0,7
Totaal	17,8	14,0

De overige opbrengsten stijgen met EUR 3,8 miljoen naar EUR 17,8 miljoen in 2013. Naast de stijging van de geamortiseerde bijdrage van EUR 2,3 miljoen wordt deze stijging vooral veroorzaakt door hogere ontvangen subsidies van GBKN inzake voormalig Intergas (EUR 0,8 miljoen) en hogere huuropbrengsten van aan derden verhuurde locaties (EUR 0,4 miljoen).

4. Personeelskosten

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Salarissen	232,6	224,4
Sociale lasten	17,4	16,9
Pensioenlasten	43,6	39,7
Inhuur van derden	57,9	69,3
Dotatie personeelsgerelateerde voorzieningen	0,2	21,2
Overige	29,2	28,4
Af: geactiveerde productie eigen bedrijf	-103,4	-106,7
Totaal	277,5	293,2

De totale personeelskosten dalen met EUR 15,7 miljoen naar EUR 277,5 miljoen. Deze daling is vooral het gevolg van lagere dotaties aan personeelgerelateerde voorzieningen (- EUR 21 miljoen). De salariskosten stijgen met EUR 8 miljoen waarvan EUR 5 miljoen het gevolg is van het gestegen aantal fte's met 69 tot 4.141 fte's, deels door werving van nieuw technisch personeel bij de afdeling Infra Services. Daarnaast stijgen de salariskosten structureel met EUR 3 miljoen als gevolg van de cao-stijging van 1,2% en een hogere resultaatafhankelijke beloning.

De pensioenlasten stijgen met bijna EUR 4 miljoen. Deze stijging wordt voor ruim EUR 1 miljoen veroorzaakt door de gestegen premies. Daarnaast is EUR 3 miljoen het gevolg de toename in fte's.

De kosten voor inhuur derden dalen als gevolg van de daling van het aantal ingehuurd fte's met 252 tot 516 fte's. Deze daling heeft een aantal oorzaken. Bij de afdeling Klantrelaties neemt het aantal fte's af als gevolg van de introductie van het nieuw marktmodel (NMM). Daarnaast daalt de inhuur als gevolg van de gerealiseerde besparingen en door de werving van technisch personeel bij de afdeling Infra Services.

In de personeelskosten is een bedrag opgenomen van EUR 0,1 miljoen (2012: EUR 0,1 miljoen) dat volgens de Wet Crisisheffing over het jaar 2013 verschuldigd is.

5. Afschrijvingen en overige waardeverminderingen

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Afschrijving materiële vaste activa	250,1	239,4
Afschrijving immateriële vaste activa	30,3	24,9
Overige waardeverminderingen	18,5	21,6
Totaal	298,9	285,9

De afschrijving materiële vaste activa stijgt door toenemende (vervangings)investeringen in het energienetwerk over de afgelopen jaren.

De post overige waardeverminderingen bestaat uit waardeverminderingen als gevolg van buitenbedrijfstelling, verkopen en indien van toepassing door impairment.

De overige waardeverminderingen over 2013 bestaan uit:

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Kabels en leidingen	10,8	10,7
Elektriciteits- en gasmeters	4,9	3,8
Inrichting kantoren	0,1	2,7
Software	0,8	2,4
Transformatoren	1,9	-
Bedrijfswagens	-	1,5
Bedrijfsgebouwen	-	0,5
Totaal	18,5	21,6

Deze waardeverminderingen kunnen als volgt worden gecategoriseerd:

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Waardeverminderingen a.g.v. desinvesteringen	18,4	20,8
Waardeverminderingen a.g.v. verkopen	0,1	0,8
Totaal	18,5	21,6

Waardeverminderingen als gevolg van impairment deden zich in 2012 en 2013 niet voor.

6. Kosten uitbesteed werk, materialen en andere externe kosten

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Uitbesteed werk	69,4	70,5
Materialen	16,3	13,6
Overige externe kosten	65,8	64,0
Totaal	151,5	148,1

De kosten voor uitbesteed werk dalen in 2013 met EUR 1,1 miljoen naar EUR 69,4 miljoen. De kostenstijging als gevolg van indexering en meer jaarorderboekactiviteiten (JOB) bij Infra Services (EUR 3,5 miljoen) wordt gecompenseerd door lagere projectkosten en besparingen.

De materiaalkosten stijgen met EUR 2,7 miljoen tot EUR 16,3 miljoen, vooral als gevolg van een hoger materiaalverbruik in het uitgevoerde werkpakket JOB (EUR 3,0 miljoen).

De overige externe kosten stijgen in 2013 met EUR 1,8 miljoen tot EUR 65,8 miljoen. Deze stijging is vooral het gevolg van hogere leasekosten (EUR 2,4 miljoen), als gevolg van een verschuiving van financial naar operational lease van het wagenpark en hogere kosten als gevolg van het ICT-verbeterprogramma. Daarnaast dalen de overige kantoorkosten vooral als gevolg van besparingen in 2013 en incidentele kostenposten in 2012.

6a. Accountantskosten

De in het boekjaar door EY in rekening gebrachte honoraria bedroegen in 2013 EUR 0,5 miljoen (2012: EUR 0,5 miljoen):

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening	0,3	0,3
Honoraria voor andere controleopdrachten	0,1	0,1
Honoraria voor andere niet-controlediensten	0,1	0,1
Totaal	0,5	0,5

7. Overige bedrijfskosten

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Dotatie (vrijval) van voorzieningen	4,2	4,0
Overig	19,2	20,1
Totaal	23,4	24,1

Het saldo van de kosten voor dotaties (en vrijval) van voorzieningen en de overige kosten blijft in 2013 nagenoeg onveranderd ten opzichte van 2012. In 2012 is een bedrag van EUR 4,3 miljoen opgenomen in de overige bedrijfskosten voor het beëindigen van de laatste Cross Border Lease (CBL). Deze post komt in 2013 niet meer voor.

Wel vertonen de kosten voor de brancheverenigingen in 2013 een stijging van EUR 1,3 miljoen ten opzichte van 2012. Voorts zijn, als gevolg van de storingen in Enschede en Uden, de kosten voor compensatievergoedingen met EUR 2,3 miljoen gestegen.

8. Resultaat deelnemingen

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
ZEBRA Gasnetwerk B.V.	1,2	1,5
Ziut B.V.	-	-11,6
Overige stichtingen en deelnemingen	-	-0,3
Totaal	1,2	-10,4

Voor een verdere toelichting op de resultaten en boekwaarden van de deelnemingen en de ontvangen dividenden wordt verwezen naar noot 14.

9. Financiële baten en lasten

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Rentebaten	6,8	5,7
Totaal financiële baten	6,8	5,7
Rentetoevoegingen voorzieningen	2,7	2,5
Overige rentelasten	113,1	94,4
Totaal financiële lasten	115,8	96,9
Totaal, per saldo lasten	-109,0	-91,2

De financiële baten en lasten bedragen in 2013 EUR 109,0 miljoen en zijn daarmee per saldo EUR 17,8 miljoen gestegen ten opzichte van 2012.

De stijging van de financiële lasten van EUR 18,8 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt doordat Enexis op 30 september 2013 tranche B van de aandeelhoudersleningen één jaar vervroegd heeft afgelost conform de contractuele mogelijkheden, waarvoor een boeterente van EUR 12,4 miljoen is betaald. De vervroegde aflossing van aandeelhouderslening tranche B is gefinancierd uit de in november 2012 uitgegeven obligatielening. Daarnaast heeft Enexis in 2013 additionele financiële lasten gehad voor een nettobedrag van EUR 5,9 miljoen omdat de opbrengsten uit de genoemde obligatielening tijdelijk tegen een lageren rentevoet zijn belegd en voor een bedrag van EUR 4,2 miljoen als gevolg van de heffingsrente over de verschuldigde vennootschapsbelasting over voorgaande jaren.

10. Bijzondere posten

Onder de bijzondere posten worden baten en lasten opgenomen die naar de mening van het management niet direct voortvloeien uit de reguliere bedrijfsuitoefening en/of die qua aard en omvang, omwille van een betere analyse van de resultaten, apart dienen te worden beschouwd. Als ondergrens wordt hierbij een grensbedrag van EUR 5,0 miljoen gehanteerd.

Onder het resultaat voor belastingen zijn de volgende bijzondere posten opgenomen:

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Resultaat voor belastingen (inclusief bijzondere posten)	314,6	292,4
Additionele dotatie personeelsvoorzieningen a.g.v. verhoging uitstroomleeftijd	-	-13,6
Afwaardering van deelnemingen	-	-10,0
Boeterente vervroegde aflossing aandeelhouderslening tranche B	-12,4	-
Saldo bijzondere posten	-12,4	-23,6
Resultaat voor belastingen (exclusief bijzondere posten)	327,0	316,0

Het effect van bovenstaande posten op het resultaat na belastingen is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Resultaat na belastingen (inclusief bijzondere posten)	239,1	223,7
Saldo bijzondere posten	-12,4	-23,6
Belastingdruk over bijzondere posten ¹⁾	3,1	3,0
Resultaat na belastingen (exclusief bijzondere posten)	248,4	244,3

1. De afwaardering van deelnemingen in 2012 is voor de vpb niet aftrekbaar en is derhalve niet in de belastingdruk over bijzondere posten meegenomen.

11. Winstbelasting

Enexis Holding N.V. is voor de winstbelasting (vpb) hoofd van de fiscale eenheid en in die hoedanigheid hoofdelijk aansprakelijk voor de verplichtingen van de in de fiscale eenheid opgenomen onderdelen.

De bedrijfsactiviteiten van Enexis Holding N.V. zijn onderworpen aan winstbelasting. Bij alle afzonderlijke onderdelen van de fiscale eenheid worden, op basis van de gerealiseerde commerciële resultaten en rekening houdende met de geldende vrijstellingen, de te betalen bedragen aan vennootschapsbelasting vastgesteld en vereffend. De aansluiting tussen het wettelijke winstbelastingtarief uitgedrukt in een percentage van het resultaat voor belasting en de effectieve belastingdruk is als volgt:

in procenten	2013	2012
Nominaal wettelijk winstbelastingtarief in Nederland	25,00	25,00
Uitgesloten voor winstbelasting en verrekeningen voorgaande jaren	-1,01	-1,50
Effectieve belastingdruk huidig jaar	23,99	23,50

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Resultaat voor belastingen	314,6	292,4
Niet-belastbare resultaten	1,2	-17,6
Belastbaar resultaat	313,4	310,0
Belastingen over lopende boekjaar	78,4	76,4
Correctie voorgaand jaar	-2,9	-7,7
Totaal belastingen	75,5	68,7
Waarvan latent	25,3	38,4
Acuut gedeelte belastingen	50,2	30,3

De niet-belastbare resultaten kunnen als volgt gespecificeerd worden:

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Impairment deelnemingen	-	-10,0
Resultaat deelnemingen	1,2	-0,4
Totaal	1,2	-10,4

De correctie van de vennootschapsbelasting voorgaand jaar (EUR 2,9 miljoen) heeft betrekking op de in 2013 met de Belastingdienst overeengekomen afhandeling van lopende zaken en de verwerking van de milieu- en energie-investeringsaftrek over voorgaande jaren.

Voor de impairment van deelnemingen wordt verwezen naar de toelichting in noot 13.

12. Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa over 2013 is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	Bedrijfs- gebouwen en terreinen	Leidingen en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen	Werken in uitvoering	Totaal 2013
Aanschafwaarde 1 januari 2013	584,8	9.952,0	200,2	217,8	10.954,8
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2013	287,8	4.969,1	148,0	-	5.404,9
Boekwaarde 1 januari 2013	297,0	4.982,9	52,2	217,8	5.549,9
Herrubricering	-1,9	2,3	-0,4	-	-
Herrubricering werken in uitvoering	32,6	116,6	0,7	-149,9	-0,1
Investeringsen ¹⁾	23,6	307,1	13,1	103,6	447,4
Desinvesteringen	-0,1	-	-	-	-0,1
Afschrijvingen	-12,3	-223,4	-14,4	-	-250,0
Overige waardeverminderingen	-	-17,6	-0,1	-	-17,7
Overige	-	-	-	-	-
Boekwaarde 31 december 2013	338,9	5.167,9	51,1	171,5	5.729,4
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2013	299,8	5.176,4	157,6	-	5.633,8
Aanschafwaarde 31 december 2013	638,7	10.344,3	208,7	171,5	11.363,2

1. In 2013 is EUR 1,1 miljoen (2012: EUR 1,8 miljoen) aan bouwrente geactiveerd en als financiële bate ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Hierbij is gerekend met een rentetarieff van 4,37% (2012: 4,46%).

Het vergelijkende overzicht over 2012 is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	Bedrijfs- gebouwen en terreinen	Leidingen en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen	Werken in uitvoering	Totaal 2012
Aanschafwaarde 1 januari 2012	577,8	9.272,4	191,7	179,9	10.221,8
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2012	277,2	4.460,7	139,7	-	4.877,6
Boekwaarde 1 januari 2012	300,6	4.811,7	52,0	179,9	5.344,2
Herrubricering	-1,4	-0,2	-	1,6	-
Herrubricering werken in uitvoering	4,0	125,8	1,2	-131,0	-
Investeringsen	5,5	276,6	14,7	167,3	464,1
Desinvesteringen	-0,7	-	-0,1	-	-0,8
Afschrijvingen	-11,0	-216,0	-15,6	-	-242,6
Overige waardeverminderingen	-	-16,0	-	-	-16,0
Overige	-	1,0	-	-	1,0
Boekwaarde 31 december 2012	297,0	4.982,9	52,2	217,8	5.549,9
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2012	287,8	4.969,1	148,0	-	5.404,9
Aanschafwaarde 31 december 2012	584,8	9.952,0	200,2	217,8	10.954,8

Onder de andere vaste bedrijfsmiddelen zijn de bedrijfswagens in financiële lease opgenomen tegen de contante waarde van de minimale toekomstige leasebetalingen. Per ultimo 2013 bedraagt de boekwaarde EUR 11,3 miljoen. De desinvesteringen betreffen voornamelijk verkochte terreinen die eertijds zijn verworven voor stations.

13. Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa over 2013 is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	Goodwill	Software	In uitvoering	Totaal 2013
Aanschafwaarde 1 januari 2013	16,9	253,6	2,4	272,9
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2013	-	153,9	-	153,9
Boekwaarde 1 januari 2013	16,9	99,7	2,4	119,0
Herrubricering	-	1,8	-1,8	-
Investerings	-	21,2	2,1	23,3
Afschrijvingen	-	-30,3	-	-30,3
Overige waardeverminderingen	-	-0,8	-	-0,8
Boekwaarde 31 december 2013	16,9	91,6	2,7	111,2
Cumulatieve afschrijvingen 31 december 2013	-	183,2	-	183,2
Aanschafwaarde 31 december 2013	16,9	274,8	2,7	294,4

De goodwill heeft betrekking op de acquisitie van Intergas Energie B.V. in 2011 en betreft het verschil tussen de kostprijs van de overname en de reële waarde van de netto-activa op het moment van overname.

De als software aangemerkte activa betreffen voornamelijk het netregistratiesysteem, diverse besturingssystemen, aansluitregisters, klanteninformatiesystemen, werkordermanagementsystemen en overige ondersteunende systemen.

Het vergelijkende overzicht over 2012 is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	Goodwill	Software	In uitvoering	Totaal 2012
Aanschafwaarde 1 januari 2012	16,9	210,2	5,6	232,7
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2012	-	126,7	-	126,7
Boekwaarde 1 januari 2012	16,9	83,5	5,6	106,0
Herrubricering	-	4,7	-4,7	-
Investerings	-	38,8	1,5	40,3
Afschrijvingen	-	-27,3	-	-27,3
Overige waardeverminderingen	-	-	-	-
Boekwaarde 31 december 2012	16,9	99,7	2,4	119,0
Cumulatieve afschrijvingen 31 december 2012	-	153,9	-	153,9
Aanschafwaarde 31 december 2012	16,9	253,6	2,4	272,9

Gedurende het verslagjaar is beoordeeld of er aanwijzingen zijn voor een bijzondere waardevermindering van de gereguleerde activa of van de niet-gereguleerde activa, waarbij de bedrijfswaarde als uitgangspunt is genomen. De goodwill die voortkomt uit de acquisitie van Intergas is hierbij toegerekend aan de kasstroomgenererende eenheid van de gasgerelateerde activiteiten. Enexis voert daarbij jaarlijks een beoordeling op een eventuele bijzondere waardevermindering van de goodwill uit.

De bedrijfswaardes van de gereguleerde activa en van de niet-gereguleerde activa worden bepaald op basis van het meest recente strategisch plan. De belangrijkste uitgangspunten die in dit plan zijn opgenomen zijn een inschatting van onder meer de disconteringsvoet op basis van de door de ACM gehanteerde WACC-percentages, de tarieven, en de ontwikkeling van het aantal aansluitingen en diensten alsmede van de operationele en andere kosten. De gekozen uitgangspunten betreffen zoals gezegd inschattingen en zijn in belangrijke mate gebaseerd op ervaringen uit het verleden en indien van toepassing op de meest actuele informatie op het gebied van tariefregulering. De vastgestelde bedrijfswaardes van zowel de gereguleerde activa als de niet-gereguleerde activa waren ruim hoger dan de boekwaardes van de corresponderende activa, al dan niet vermeerderd met de daaraan gealloceerde goodwill. Er is derhalve geen noodzaak voor bijzondere waardeverminderingen van gereguleerde activa, de daaraan gelieerde goodwill en de niet-gereguleerde activa.

De toetsing op bijzondere waardeverminderingen is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

	Uitgangspunten gereguleerde activa	Uitgangspunten niet-gereguleerde activa
Variabelen		
Kasstroomgenererende eenheden	Elektriciteit en gas	Eén kasstroomgenererende eenheid
Bron bedrijfsresultaten toekomstige jaren	Strategisch plan	Strategisch plan
Kosten vreemd vermogen	2,89%	2,89%
Kosten eigen vermogen	4,96%	4,96%
Disconteringsvoet na belastingen ¹⁾	4,25%	7,80%

1. De disconteringsvoet is een inschatting gebaseerd op de data zoals verkregen van de Autoriteit Consument & Markt.

14. Deelnemingen

De deelnemingen zijn als volgt samengesteld:

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
ZEBRA Gasnetwerk B.V.	12,4	12,8
Energie Data Services Nederland B.V.	-	-
Ziut B.V.	-	-
G.O.B. Euroservices B.V.	-	-
Overige deelnemingen en stichtingen	-	-
Saldo per 31 december	12,4	12,8

In 2012 is het belang van Enexis in Ziut B.V. door impairment afgenomen met EUR 11,6 miljoen naar nihil. Het in december 2013 door Ziut B.V. opgestelde Businessplan 2014-2018 biedt weliswaar een positief perspectief voor de toekomst, doch geeft vooralsnog geen aanleiding voor terugname van deze impairment. G.O.B. Euroservices B.V., waarvan de waarde nihil was, is met ingang van 1 augustus 2013 geliquideerd. ZEBRA Gasnetwerk B.V. waarin Enexis voor 67% participeert, is niet in de consolidatie betrokken omdat voor de besluitvorming een meerderheid van 75% wordt vereist.

Het verloop van de deelnemingen is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Stand per 1 januari	12,8	25,3
Door aankoop verkregen	-	0,1
Resultaten over het jaar	1,2	-10,4
Ontvangen dividenden	-1,6	-2,2
Saldo per 31 december	12,4	12,8

De ontvangen dividenden betreffen de in 2013 van ZEBRA Gasnetwerk B.V. ontvangen dividenduitkering over het boekjaar 2012.

Hierna is van het totaal van de deelnemingen, de relevante informatie betreffende het belang van Enexis Holding N.V. weergegeven.

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Vaste activa	36,1	25,4
Vlottende activa	22,4	36,5
Langlopende verplichtingen	-25,5	-19,6
Kortlopende verplichtingen	-20,6	-29,5
Boekwaarde 31 december	12,4	12,8
Netto-omzet	32,3	32,1
Kosten (inclusief financiële baten en lasten)	-30,7	-32,6
Resultaat voor belastingen	1,6	-0,5
Afwaardering deelnemingen	-	-10,0
Belastingen	-0,4	0,1
Resultaat na belastingen	1,2	-10,4

Een overzicht van alle deelnemingen (groepsmaatschappijen en overige deelnemingen) is opgenomen in noot 49. Deelnemingen. Geen van de deelnemingen is ter beurze genoteerd.

15. Overige financiële vaste activa

De overige financiële vaste activa zijn als volgt samengesteld:

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Leningen en vorderingen	12,1	2,2
Totaal	12,1	2,2

Het verloop van de financiële vaste activa over 2013 is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	Aan personeel verstrekte leningen	Overige leningen	Totaal 2013
Stand per 1 januari 2013	2,0	0,2	2,2
Nieuwe leningen	0,7	10,1	10,8
Aflossingen	0,9	-	0,9
Stand per 31 december 2013	1,8	10,3	12,1

De overige financiële vaste activa betreffen een tweetal in 2013 verstrekte leningen aan EDSN B.V. en Ziut B.V. en de aan personeel verstrekte leningen in het kader van financieringsregelingen. De gemiddeld gewogen effectieve rentevoet van de leningen bedraagt bij benadering 2,8% (2012: 2,4%).

De rentevoet die gehanteerd wordt voor de overige financiële vaste activa benadert de marktrente ultimo 2013. Vanwege het beperkte verschil tussen beide rentepercentages benadert de boekwaarde van de overige financiële vaste activa de reële waarde ervan. De overeengekomen rente op de vermelde leningen is marktconform en op at-arms-length basis bepaald.

16. Voorraden

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Materialen	23,7	24,1
Voorziening incurantheid	-1,2	-1,1
Totaal	22,5	23,0

Ten opzichte van 2012 is de hoogte van de voorraden met EUR 0,5 miljoen afgenomen.

17. Vorderingen

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Handelsdebiteuren	69,6	90,5
Nog te ontvangen bedragen	122,0	474,5
Voorziening voor dubieuze vorderingen	-16,4	-16,2
Totaal	175,2	548,8

Tot 1 augustus 2013 had de post nog te ontvangen bedragen grotendeels betrekking op bijramingen van de transportvergoedingen die nog niet middels eindafrekeningen zijn verrekend met energieleveranciers. Door de introductie van het nieuwe marktmodel (NMM) zijn deze van leveranciers te ontvangen bedragen verrekend met de op dat moment uitstaande voorschotten (depots) waarna de maandelijkse bijraming van transportvergoedingen aan groot- en kleinverbruikers resteert.

De reële waarde van de post kortlopend deel leningen komt nagenoeg overeen met de boekwaarde.

De ouderdom van de handelsdebiteuren zonder aftrek van de voorziening dubieuze debiteuren is per 31 december 2013 (vergelijking met cijfers 2012) als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	2013			2012
	Netto	Voorziening	Bruto	Bruto
Nog niet vervallen	19,0	-0,3	19,3	15,9
0-30 dagen vervallen	19,1	-0,2	19,3	38,4
31-60 dagen vervallen	1,1	-0,4	1,5	7,5
61-90 dagen vervallen	1,2	-0,3	1,5	1,8
91-365 dagen vervallen	4,8	-3,8	8,6	10,4
> 365 dagen vervallen	8,0	-11,4	19,4	16,5
Totaal	53,2	-16,4	69,6	90,5

De inbaarheid van de handelsdebiteuren is afhankelijk van het klantprofiel individueel dan wel collectief, beoordeeld op basis van risico-inschatting door het management.

Het verloop van de voorziening voor dubieuze vorderingen is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Saldo 1 januari	-16,2	-17,9
Dotatie ten laste van het resultaat	-5,0	-5,8
Vrijval	-	0,9
Benutting	5,6	6,6
Terugname van eerdere afboekingen	-0,8	-
Saldo 31 december	-16,4	-16,2

18. Overige financiële activa (kortlopend)

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Verstrekte leningen met looptijd < 1 jaar	2,1	104,2
Kortlopende deposito's	85,0	525,0
Saldo 31 december	87,1	629,2

De overige financiële activa dalen met EUR 542,1 miljoen. Deze daling wordt veroorzaakt doordat de in 2012 uitgezette deposito's en de aan een staatsdeelneming verstrekte lening, in 2013 zijn aangewend voor de vervroegde aflossing van de aandeelhouderslening tranche B.

Tijdelijk overtollige liquiditeiten zijn in 2013, conform de randvoorwaarden zoals nader omschreven in het Treasury Statuut, op deposito geplaatst, op zakelijke spaarrekeningen aangehouden, dan wel belegd in Money Market Funds. Met betrekking tot het beleggen van overtollige liquiditeiten is in het Treasury Statuut aansluiting gezocht bij de wet fido (Wet financiering decentrale overheden) en bij Ruddo (Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden), waarbij additioneel limieten zijn gesteld ten aanzien van het bedrag, de looptijd en de credit rating van de tegenpartij. Alle deposito's zijn op afloopdatum beschikbaar. Door de omvang van de tijdelijk beschikbare middelen voortkomende uit de op 13 november 2012 uitgegeven notes, zijn gedurende 2013 de in het Treasury Statuut gestelde limieten overschreden. Derhalve is in 2012 een separaat tijdelijk beleggingsbeleid vastgesteld door de Raad van Bestuur. Dit additionele beleid is gemeld aan de Raad van Commissarissen.

Voor verdere toelichting op de financiering van Enexis wordt verwezen naar noot 28. Financieringsbeleid en risico's financiële instrumenten.

De looptijden en vaste rentepercentages van de uitgezette deposito's kunnen als volgt worden samengevat:

	% (gemiddeld gewogen)	Bedrag (EUR mln)
Looptijden uitgezette deposito's (ultimo 2013)		
Vrij opneembaar	0,67	20,0
0-3 maanden	0,26	65,0
	0,35	85,0

19. Liquide middelen

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Bank- en kassaldi	115,0	138,6
Totaal	115,0	138,6

Het saldo van de liquide middelen is gedaald van EUR 138,6 miljoen ultimo 2012 naar EUR 115,0 miljoen ultimo 2013. Voor een uitsplitsing van de kasstromen wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht en de toelichting hierop zoals opgenomen in noot 27.

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de saldi van de bij ING en RBS ondergebrachte cashpools. Hierbij zijn de tegoeden van Enexis Holding N.V., Fudura B.V. en Enexis Vastgoed B.V. verpand ten behoeve van het krediet van Enexis B.V. en ten behoeve van schulden jegens elkaar. Het saldo van liquide middelen van Enexis B.V. ultimo 2013 van de bankrekeningen zoals ondergebracht in de cashpool bij RBS bedroeg EUR 24,2 miljoen credit en zoals ondergebracht in de cashpool bij ING EUR 11,4 miljoen debet. Vanaf 1 januari 2013 worden op grond van IAS 32 de cashpools niet meer gesaldeerd en worden positieve en negatieve banksaldi van vennootschappen van de groep niet meer met elkaar verrekend. Het gevolg hiervan is een herrubricering van EUR 67,1 miljoen van liquide middelen naar de kortlopende verplichtingen, waarbij tevens de vergelijkende cijfers met EUR 96,8 miljoen zijn aangepast.

20. Eigen vermogen

Het maatschappelijke kapitaal van de vennootschap bedraagt driehonderd miljoen euro (EUR 300.000.000) en is verdeeld in driehonderd miljoen (300.000.000) gewone aandelen van een euro (EUR 1,00). Hiervan zijn 149.682.196 aandelen met een totale waarde van EUR 149.682.196 geplaatst en volgestort.

De agioreserve betreft fiscaal erkend agio.

De kasstroomhedgereserve betreft de tegenwaarde van de in 2012 afgewikkelde renteswaps die Enexis in de fase voorafgaand aan de uitgifte van de eerste notes met een omvang van EUR 300.000.000 in januari 2012 had afgesloten met als doel de risico's uit hoofde van de verwachte toekomstige interestbetalingen af te dekken. Bij de uitgifte van de eerste obligatielening van EUR 300 miljoen onder het EMTN-programma zijn de renteswaps afgerekend en valt het tot dat moment in de kasstroomhedgereserve opgenomen verlies vrij naar het resultaat over de resterende duur van de leningen. De gevormde hedgereserve is niet vrij uitkeerbaar.

Het via de winst-en-verliesrekening gevormde resultaat van het boekjaar 2013 voor belastingen betreft louter gerealiseerde resultaten. Na aftrek van belastingen bedraagt het in 2013 gerealiseerde resultaat EUR 239,1 miljoen (2012: EUR 223,7 miljoen) en de mutatie van de hedgereserve voor EUR 0,6 miljoen positief (2012: EUR 1,2 miljoen negatief).

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar het geconsolideerd mutatieoverzicht eigen vermogen.

21. Rentedragende verplichtingen (langlopend)

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Aandehouderslening met conversierecht tot omzetting in eigen vermogen (tranche D)	350,0	350,0
Aandehouderslening (tranche C)	500,0	500,0
Beursgenoteerde obligatieleningen	792,7	791,5
Perpetuele leningen	93,9	93,9
Onderhandse lening	6,0	2,9
Leaseverplichtingen	8,0	12,0
Totaal	1.750,6	1.750,3

Onder de langlopende rentedragende verplichtingen worden leningen opgenomen die nog langer dan een jaar aan Enexis ter beschikking staan. De bedragen voor aflossing die binnen een jaar vervallen worden opgenomen onder de rentedragende verplichtingen (kortlopend).

Voor een nadere toelichting omtrent de rentedragende verplichtingen (langlopend) wordt verwezen naar noot 28. Financieringsbeleid en risico's financiële instrumenten.

De perpetuele lening betreft een lening voor onbepaalde tijd met een rente van 9% en is verstrekt door een deel van de aandeelhouders van Enexis.

De onderhandse lening betreft een door Enexis B.V. van Essent Nederland B.V. overgenomen lening van derden.

De looptijd van de leaseverplichtingen (inclusief kortlopend deel) is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	2013			2012		
	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar
Nominale leaseverplichtingen	4,2	8,0	0,1	4,9	11,1	1,1
Contante waarde leaseverplichtingen	4,2	7,9	0,1	4,9	10,9	1,1

22. Voorzieningen

De voorzieningen zijn ultimo 2013 als volgt te specificeren:

bedragen in miljoenen euro's	Diensttijd- gebonden uitkeringen	Werktijd- verkortings- en doel- gebonden verlof	Voorziening overige personeels- gerelateerde kosten	Voorziening netverlies	Sanering gasterreinen	Overige voor- zieningen	Totaal voor- zieningen 2013
Aanspraken begin boekjaar	31,5	36,2	11,1	3,1	2,4	5,8	90,1
Rente	-0,8	-1,1	-	-	-	-	-1,9
Toegekende aanspraken boekjaar	3,6	4,6	4,5	-	-	1,9	14,6
Vrijval	-0,7	-1,1	-4,7	-5,1	-0,3	-1,4	-13,3
Uitkeringen	-1,6	-3,1	-4,7	2,0	-0,1	-0,9	-8,4
Totaal	32,0	35,5	6,2	-	2,0	5,4	81,1
Af: kortlopend deel	1,8	3,8	1,7	-	-	5,4	12,7
Totaal langlopend deel	30,2	31,7	4,5	-	2,0	-	68,4

Het vergelijkend overzicht voor 2012:

bedragen in miljoenen euro's	Diensttijd- gebonden uitkeringen	Werktijd- verkort- ing en doel- gebonden verlof	Voorziening overige personeels- gerelateerde kosten	Voorziening netverlies	Cross Border Lease	Sanering gasterreinen	Overige voor- zieningen	Totaal voor- zieningen 2012
Aanspraken begin boekjaar	27,1	23,9	8,0	9,6	3,5	2,5	7,9	82,5
Rente	1,1	0,9	-	-	-	-	0,5	2,5
Toegekende aanspraken boekjaar	5,3	12,6	8,7	0,8	-	-	3,9	31,3
Vrijval	-	-1,2	-3,4	-2,4	-3,5	-	-5,7	-16,2
Uitkeringen	-2,0	-	-2,2	-4,9	-	-0,1	-0,8	-10,0
Totaal	31,5	36,2	11,1	3,1	-	2,4	5,8	90,1
Af: kortlopend deel	1,7	3,2	2,8	3,2	-	-	5,2	16,1
Totaal langlopend deel	29,8	33,0	8,3	-0,1	-	2,4	0,6	74,0

Het kortlopende deel van EUR 12,7 miljoen (2012: EUR 16,1 miljoen) is afzonderlijk opgenomen onder de kortlopende verplichtingen.

Schattingen personeelgerelateerde voorzieningen

De belangrijkste veronderstellingen die ten grondslag liggen aan de berekeningen van de personeelgerelateerde voorzieningen zijn als volgt:

	2013	2012
Disconteringscurve	Euro Utility (A) BFV Curve	Euro Utility (A) BFV Curve
Disconteringspercentages	0,4% – 3,9%	0,3% – 4,2%
Geschatte toekomstige salarisstijgingen cao	1,2%	1,5%
Bedrijfsspecifieke periodieke indexering	1,0%	-
Inschatting toekomstige vertrekans	1,0%	1,0%
Opslag vakantie en sociale lasten	13,9%	14,3%

Diensttijdgebonden uitkeringen

Enexis Holding N.V. kent als gevolg van cao-bepalingen diensttijdgebonden uitkeringen toe aan personeelsleden. Vanaf het moment van indiensttreding wordt voor deze diensttijdgebonden uitkeringen een voorziening gevormd op basis van het aantal verstreken dienstjaren, verwachte prijs- en salarisstijgingen, kansen op sterfte, invaliditeit en ontslag.

Werktijdverkorting en doelgebonden verlof

De voorziening heeft betrekking op verplichtingen inzake de overgangsregeling werktijdverkorting voor oudere werknemers en verplichtingen voortvloeiende uit de doelgebonden verlofregeling.

Voorziening overige personeelsgerelateerde kosten

De voorziening heeft betrekking op verschillende personeelgerelateerde kosten, waaronder kosten voor uitkeringen na uitdiensttreding en ontslag, ziektekosten voor oud-medewerkers, retentie en reorganisatie.

De reorganisatievoorzieningen zijn op individueel niveau berekend op basis van het brutosalaris, de duur van het dienstverband, de verwachting van de duur van het boventallig zijn en een opslag voor werkgeverslasten van 35%. Voor een deel van de voorzieningen is een inschatting gemaakt van het toekomstige verloop van de boventallige medewerkers.

Voorzieningen netverlies

Enexis verdeelt de getransporteerde energie onder haar klanten middels haar allocatie- en reconciliatieproces. Hierbij is de allocatie het voorschot en de reconciliatie de eindafrekening. Het verschil tussen de in het distributienet ingenomen energie en de energie toegekend aan eindgebruikers na allocatie & reconciliatie vormt het netverlies. Het reconciliatieproces is een proces dat 20 maanden duurt alvorens het reconciliatieproces van het betreffende kalenderjaar definitief is. Op basis van prognoses probeert Enexis het eindresultaat van de definitieve reconciliatie zo nauwkeurig mogelijk in te schatten. Deze prognose is afhankelijk van een groot aantal factoren. Doordat een aantal factoren ten opzichte van voorgaande jaren

trendwijzigingen laat zien, wordt door Enexis de basis voor het prognosticeren van het netverlies over de afgelopen periodes onvoldoende betrouwbaar geacht. Deze wijzigingen zijn onder andere het gevolg van de overgang naar het nieuw marktmodel waarbij meterstanden geschat zijn, een lagere dan verwachte economische groei en de grote toename van het aantal in gebruik zijnde zonnepanelen waarvan de teruglevering aan het net onvoldoende inzichtelijk kan worden gemaakt. Vanwege het ontbreken van een betrouwbare basis voor het inschatten van het netverlies uit hoofde van reconciliatie is geen vordering dan wel schuld opgenomen op de balans ultimo 2013.

Wanneer het netverlies 1% zou toe- dan wel afnemen, zou dit een impact van circa EUR 0,8 miljoen op het resultaat voor belastingen hebben.

Voorziening sanering gasterreinen

De voorziening heeft betrekking op het financieel risico in verband met verplichtingen voor sanering van gasterreinen.

Overige voorzieningen

De post overige voorzieningen is opgebouwd uit meerdere voorzieningen van uiteenlopende aard, onder andere met betrekking tot fiscale en juridische kwesties.

23. Vooruit ontvangen bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen

De vooruitontvangen bijdragen bij investeringen in aanleg van netten en aansluitingen zijn als volgt te specificeren:

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Stand per 1 januari	489,6	412,1
Ontvangen in het jaar	72,4	87,3
Geamortiseerd	-12,1	-9,8
Totaal	549,9	489,6
Kortlopend deel in volgend boekjaar te amortiseren	12,7	10,9
Totaal langlopend deel	537,2	478,7

24. Latente belastingen

De aanwezige latenties hebben betrekking op verschillen tussen de commerciële en fiscale waardering van materiële vaste activa, personeelgerelateerde voorzieningen en derivaten.

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Actieve latente belastingen inzake voorzieningen	-8,8	-9,0
Actieve latente belastingen derivaten	-1,6	-1,8
Actieve latente belastingen herinvesteringsreserve	-	1,0
Passieve latente belastingen materiële vaste activa	208,3	182,4
Totaal	197,9	172,6

Met name de fiscale stimuleringsregeling (willekeurige afschrijvingsregeling 2009, 2010, 2011 en in de tweede helft van 2013) resulteert in een grote groei van de latenties met betrekking tot de materiële vaste activa. Op basis van jurisprudentie zijn de voorzieningen voor doelgebonden verlof en werktijdverkorting fiscaal niet toegestaan, waardoor een actieve latentie ontstaat.

De in 2012 gevormde herinvesteringsreserve is in 2013 aangewend ten behoeve van de nieuwbouwpanden in Maastricht en Venlo, waardoor de latentie hierover is komen te vervallen.

25. Handelsschulden en overige te betalen posten

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Leveranciers	42,4	90,3
Belastingen en premies sociale verzekeringen	64,4	64,9
Vergoedingen aan personeel	44,8	43,5
Voorschotten in depot	-	370,3
Overig	58,6	76,2
Totaal	210,2	645,2

Alle posten worden binnen één jaar afgewikkeld tenzij hieronder anders aangegeven.

Door de introductie van het nieuwe marktmodel (NMM) per 1 augustus 2013 zijn de op dat moment uitstaande voorschotten (depots) verrekend met de nog te ontvangen bedragen van leveranciers. Voor Enexis heeft dit geleid tot het vervallen van de voorschotten in depot, die ultimo 2012 EUR 370,3 miljoen bedroegen.

26. Rentedragende verplichtingen (kortlopend)

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Schulden aan kredietinstellingen	67,1	96,8
In volgend boekjaar af te lossen aandeelhouderslening (tranche B)	-	500,0
Lening ZEBRA Gasnetwerk B.V.	8,0	8,0
Onderhandse lening	0,9	0,6
Ontvangen waarborgsommen	0,7	0,7
Leaseverplichtingen	4,2	4,9
Totaal	80,9	611,0

Vanaf 1 januari 2013 kunnen op grond van wijzigingen in IAS 32 de cashpools niet meer gesaldeerd worden en kunnen positieve en negatieve banksaldi van vennootschappen van de groep niet meer met elkaar verrekend worden. Het gevolg hiervan is een herrubricering van liquide middelen naar de kortlopende verplichtingen, waarbij tevens de vergelijkende cijfers zijn aangepast.

Op 30 september 2013 heeft Enexis tranche B van de aandeelhoudersleningen (EUR 500 miljoen) vervroegd afgelost.

In 2013 is door ZEBRA Gasnetwerk B.V. een lening verstrekt van EUR 8,0 miljoen tegen een ultimo 2013 geldend variabel rentepercentage van 0,225% met een resterende looptijd tot 2 januari 2014.

27. Toelichting op kasstroomoverzicht

Ten behoeve van het geconsolideerd kasstroomoverzicht wordt onder de post netto liquide middelen het volgende opgenomen:

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Bank- en kassaldi	115,0	138,6
Schulden aan kredietinstellingen	-67,1	-96,8
Totaal	47,9	41,8

1. Als gevolg van de retrospectieve toepassing van de IFRS-standaard IAS 32 zijn de vergelijkende cijfers aangepast met terugwerkende kracht tot 1 januari 2012. Voor een nadere uiteenzetting wordt verwezen naar hoofdstuk 2.2 van de jaarrekening.

De belangrijkste posten in het kasstroomoverzicht worden hieronder nader gespecificeerd.

De mutatie van het netto-werkkapitaal is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Belastingen ten laste van het resultaat	75,5	68,7
Betaalde/ontvangen belastingen	-46,0	-61,1
Rentebaten en -lasten in het resultaat	109,1	91,2
Betaalde rente	-107,1	-86,6
Ontvangen rente	6,8	5,8
Werkkapitaal exclusief belastingen en rente	-98,0	-43,5
Totaal	-59,7	-25,5

Specificatie netto-werkkapitaal:

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012	Mutatie
Vorraden	22,5	23,0	-0,5
Vorderingen	175,2	548,8	-373,6
Subtotaal	197,7	571,8	-374,1
Handelsschulden en overige te betalen posten	-212,9	-647,7	434,8
Winstbelasting	-24,2	-19,8	-4,4
Voorzieningen (kortlopend)	-12,7	-16,1	3,4
Subtotaal	-249,8	-683,6	433,8
Totaal	-52,1	-111,8	59,7

28. Financieringsbeleid en risico's financiële instrumenten

Algemeen

Het financieringsbeleid van Enexis is erop gericht om de zelfstandige financiering van Enexis zeker te stellen door tijdig, blijvend en voldoende toegang te realiseren tot kapitaal- en geldmarkten en tegelijk de financieringsstructuur, financieringskosten en -risico's te optimaliseren. De uitvoering van het financieringsbeleid is vastgelegd in een Treasury Statuut, met daarin opgenomen doelstellingen, taakomschrijving en mandaat Treasury, rapportering, risicobeheer en organisatorische en administratieve kaders ten behoeve van de financiering.

In het kader van haar bedrijfsvoering is Enexis blootgesteld aan een aantal risico's, zoals onder meer: marktrisico, kredietrisico, solvabiliteits-/liquiditeitsrisico en procesrisico. Het beleid is er mede op gericht om de impact van vermelde risico's op de financiële resultaten te minimaliseren. Hiervoor kunnen door Enexis financiële instrumenten/derivaten worden ingezet.

Renterisico

Vorderingen

Enexis beperkt het renterisico op vorderingen op twee manieren:

- ◆ het afstemmen van de looptijden van de vorderingen, waaronder de financiële activa, op de liquiditeitsprognose; én
- ◆ het vooraf contractueel overeenkomen van rentepercentages met betrekking tot de financiële activa tot aan de einddatum van de afgesloten contracten. Slechts een klein deel van de overtollige liquide middelen is omwille van spreiding en flexibiliteit belegd met een korte horizon c.q. tegen variabele rente.

Vreemd vermogen

De rentedragende leningen kennen de navolgende looptijden, rentepercentages en vervaldagen:

bedragen in miljoenen euro's	Nominale waarde	Contractuele einddatum	Initiële looptijd (jaren)	Reste-rende looptijd (jaren)	Rente
Aandeelhouderslening met conversierecht tot omzetting in eigen vermogen (tranche D)	350,0	30 september 2019	10,0	5,7	7,20%
Aandeelhouderslening (tranche C)	500,0	30 september 2016	7,0	2,7	4,65%
Beursgenoteerde obligatielening – eerste uitgifte	300,0	26 januari 2022	10,0	8,1	3,375%
Beursgenoteerde obligatielening – tweede uitgifte	500,0	13 november 2020	8,0	6,9	1,875%
Perpetuele lening	93,9	onbepaald	onbepaald	onbepaald	9,00%
Onderhandse lening ¹⁾	2,9	15 maart 2017	divers	2,2	6,76%

1. Dit betreffen meerdere leningen. De opgenomen data geven gemiddeld gewogen waardes weer.

De fair value van de rentedragende leningen bedraagt circa EUR 1.927,2 miljoen ultimo 2013. Deze fair value is berekend op basis van de Euro Utility (A) BFV rentecurve per 31 december 2013.

Het vreemd vermogen betreft zogenaamde level 2 financiële instrumenten. Dit houdt voor Enexis in dat de fair value gebaseerd wordt op discontering van de nominale cashflows tegen uit de markt afkomstige disconteringscurves.

Ingevolge de Aanwijzing van de minister van Economische Zaken dient in het kader van de splitsing een gedeelte van de aandeelhoudersleningen (tranche D) ten bedrage van EUR 350 miljoen in geval van structureel vermogenstekort converteerbaar te zijn in eigen vermogen. Enexis heeft het recht de geldgever te verzoeken de lening geheel of in delen om te zetten in eigen vermogen van Enexis. Dit indien dit naar het oordeel van Enexis, en onderschreven door haar Raad van Commissarissen, noodzakelijk is. Dit verzoek dient te geschieden met het oog op de continuïteit van de uitoefening van haar taak als net-beheerder en in overeenstemming met de eisen van de energieregelgeving. Aandeelhouders hebben als geldgever de verplichting aan de gevraagde omzetting mee te werken als er sprake is van een structureel vermogenstekort, slechts voor zover die omzetting noodzakelijk is om Enexis in staat te stellen structureel aan de wettelijke en bancaire financiële ratio's te voldoen.

Omdat nagenoeg de gehele leenschuld vastrentend is, is de rentegevoeligheid per basispunt (0,01%) stijging of daling van de basisrente ten opzichte van de basisrentelast ultimo jaar niet relevant.

Enexis heeft de mogelijkheid om gebruik te maken van derivaten voor de afdekking van bepaalde risicopositities, zoals onder meer het renterisico. Het renterisico bestaat enerzijds uit het risico dat de geregleerde rentevergoeding in de toekomst lager uitvalt dan de uit hoofde van bestaande leningovereenkomsten vastgelegde rente en anderzijds dat de te betalen rente met betrekking tot toekomstige financieringen hoger uitvalt dan de huidige marktrente. Het renterisico kan worden gemitigeerd door het met goedkeuring van de Raad van Bestuur en van de Raad van Commissarissen inzetten van rentederivaten, zoals onder meer Interest Rate Swaps. Daarnaast biedt het inzetten van rentederivaten de mogelijkheid het renteresultaat te optimaliseren.

In 2014 zal Enexis haar renterisicobeleid opnieuw formuleren en laten vaststellen door de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen.

Valutarisico

Enexis kan geconfronteerd worden met valutarisico in geval van uitgifte van financieringsinstrumenten en het doen van inkopen in een andere valuta dan de euro. Als beleid geldt dat Enexis bij uitgifte van financieringsinstrumenten in vreemde valuta zowel het koersrisico als het renterisico direct indekt. Voor investeringen of grotere inkoopopdrachten geldt dat bij opdrachten in vreemde valuta, met een tegenwaarde groter dan EUR 250.000, in overleg met de afdeling Inkoop overwogen zal worden het koersrisico direct te fixeren.

Het totaalbedrag aan liquiditeiten, vorderingen en verplichtingen in vreemde valuta is eind 2013 nihil, waardoor valutarisico's en gevoeligheid voor koersveranderingen niet relevant zijn.

Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico van een verlies dat ontstaat als een tegenpartij niet kan of zal voldoen aan haar verplichtingen. Het grootste deel van de activiteiten van Enexis Holding N.V. en haar groepsmaatschappijen is gereguleerd. De debiteurenrisico's in gereguleerde markten zijn lager dan die in geliberaliseerde energiemarkten. Door de introductie van het nieuwe marktmodel en het verplichte leveranciersmodel is het debiteurenrisico voor Enexis in 2013 gewijzigd. Het oude vrijwillige leveranciersmodel, dat gold voor een deel van de kleinverbruikersdebiteuren, is inclusief de bijbehorende zekerheden van depots komen te vervallen. Voor alle kleinverbruikersdebiteuren inzake de te betalen netwerkvergoedingen, worden met ingang van 1 augustus 2013 de vorderingen geïnd door energieleveranciers die daardoor het debiteurenrisico op de eindklanten dragen. Enexis heeft nu een debiteurenrisico op de energieleveranciers.

Het maximale kredietrisico is in beginsel gelijk aan de boekwaarde van de vorderingen en vlottende activa.

Liquiditeitsoverschotten worden tegen marktconforme voorwaarden uitgezet bij in de EU gevestigde financiële ondernemingen, fondsen en derden die voldoen aan vastgelegde minimale ratingvereisten en bij de Nederlandse overheid of in door haar gegarandeerd waardepapier. Tevens wordt een risicospreiding van beleggingen nagestreefd door het hanteren van tegenpartijlimieten gekoppeld aan maximale looptijden.

Solvabiliteit**Solvabiliteitsrisico**

Het solvabiliteitsrisico is het risico dat het eigen vermogen of het garantievermogen op lange termijn onvoldoende is om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Enexis streeft, voor zowel Enexis Holding N.V. als Enexis B.V., naar een sterke A-rating. Bewaking van deze doelstelling vindt plaats op basis van vastgestelde minimale financiële kengetallen ten aanzien van interest coverage, debt coverage en solvabiliteit. De credit rating verschaft Enexis een goede toegang tot de internationale kapitaalmarkten, waarbij de solvabiliteit geborgd wordt door bewaking van de minimale financiële kengetallen.

Liquiditeitsrisico en contractuele looptijdanalyse*Liquiditeitsrisico*

Het liquiditeitsrisico is het risico dat Enexis niet aan haar betalingsverplichtingen op korte termijn kan voldoen. Ter afdekking van dit risico heeft Enexis onder meer een geïmmitteerde Revolving Credit Facility (RCF) van EUR 450 miljoen afgesloten met een groep van 10 banken en met een looptijd tot medio 2015. In 2013 heeft Enexis geen gebruik gemaakt van de RCF, maar ze houdt deze in stand voor een eventuele onvoorziene liquiditeitsbehoefte. Voor het in stand houden van de RCF heeft Enexis contractuele verplichtingen richting de participerende banken. Deze verplichtingen liggen voornamelijk op het vlak van informatievoorziening aan de betrokken banken, het voldoen aan gebruikelijke financiële convenanten en overige, voor deze faciliteiten gebruikelijke algemene convenanten als pari passu en negative pledge.

Daarnaast heeft Enexis haar bankrekeningen in twee cashpools ondergebracht. Aan één van deze cashpools is een kredietfaciliteit van EUR 20 miljoen verleend.

Eind 2013 had Enexis een positief kassaldo van EUR 47,9 miljoen (2012: EUR 41,8 miljoen). Daarnaast worden ultimo 2013 voor EUR 85 miljoen kortlopende deposito's aangehouden (2012: EUR 525 miljoen).

Contractuele looptijdanalyse

De navolgende tabel laat de contractuele niet-gedisconteerde kasstromen zien geldend ultimo 2013:

bedragen in miljoenen euro's	< 1 mnd	< 3 mnd	3-12 mnd	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Rentedragende verplichtingen (langlopend)	-	-	-	513,9	1.236,7	1.750,6
Handelsschulden en overige te betalen posten	106,8	-	82,8	20,6	-	210,2
Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	-	9,6	4,2	-	-	13,8
Rente over rentedragende verplichtingen	10,1	0,3	66,3	259,5	105,4	441,6
Totaal	116,9	9,9	153,3	794,0	1.342,1	2.416,2

Ultimo 2012 bedroegen de contractuele niet-gedisconteerde kasstromen:

bedragen in miljoenen euro's	< 1 mnd	< 3 mnd	3-12 mnd	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Rentedragende verplichtingen (langlopend)	-	-	-	512,9	1.245,9	1.758,8
Handelsschulden en overige te betalen posten	154,7	-	86,5	370,3	43,5	655,0
Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	-	9,3	504,8	-	-	514,1
Rente over rentedragende verplichtingen	8,3	16,4	73,8	331,3	218,9	648,7
Totaal	163,0	25,7	665,1	1.214,5	1.508,3	3.576,6

De rentedragende verplichtingen (langlopend) > 5 jaar zijn inclusief de achtergestelde lening van EUR 93,3 miljoen met een onbepaalde looptijd.

Marktprijzen

Dit betreft voor Enexis het risico van de verandering van commodityprijzen, voor met name de inkoop van netverliezen. Dit risico wordt in belangrijke mate afgedekt door de prijs te fixeren door middel van termijnaankopen, waardoor aan het begin van het jaar de geprognoseerde hoeveelheid fysiek reeds is ingekocht. De inkoopmethodiek levert een voorspelbaar resultaat op en is alleen gevoelig voor hoeveelhedsverschillen en onvoorspelbare prijsverschillen voor reguliere koop- en verkoopacties in een leveringsjaar. Het inkooprijrisico wordt verminderd door gespreid over ongeveer twee jaar voorafgaand aan het moment van daadwerkelijke verrekening in te kopen tegen vastgestelde prijzen. Derivaten worden voor de inkoop van netverliezen niet ingezet.

Procesrisico

Het procesrisico omvat de risico's samenhangend met de inrichting van de organisatie, de procedures en activiteiten van de Treasury-afdeling van Enexis. Deze risico's worden afgedekt middels een organisatorische functiescheiding tussen frontoffice en backoffice, alsmede door middel van het vastgestelde financieringsbeleid, het Treasury Statuut, het Treasury Control Framework en daaraan gerelateerde interne assessments en interne audits.

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat gelopen wordt met betrekking tot waardeveranderingen in kasstromen en financiële instrumenten als gevolg van gewijzigde marktprijzen, markttrente en valutakoersen. Enexis houdt geen financiële instrumenten voor handelsdoeleinden aan.

Kapitaalbeheer

Het kapitaal dat door de onderneming beheerd wordt, omvat het door aandeelhouders gestort aandelenkapitaal en de opgebouwde algemene reserves.

Het kapitaalbeheer van de Enexis groep is gericht op een financieel gezonde kapitaalstructuur en het behoud van de sterke A credit rating. Dit ter ondersteuning van de continuïteit van haar bedrijfsprocessen en het kunnen realiseren van geplande investeringen.

Daarbij wordt ernaar gestreefd om voor aandeelhouders de, door de Autoriteit Consument & Markt (ACM) vastgestelde, eigen-vermogensvergoeding te realiseren, met inachtneming van de belangen van vreemd-vermogensverschaffers en andere belanghebbenden ('Stakeholders') van Enexis.

Om de doelstelling van handhaving van een sterke credit rating en een financieel gezonde kapitaalstructuur te realiseren, worden de navolgende financiële kengetallen nagestreefd:

	Norm	Werkelijk
EBIT-rentedekking	≥ 2,5	3,7
FFO-rentedekking	≥ 4,0	5,8
FFO/netto-rentedragende schulden	≥ 20%	33%
Netto-rentedragende schulden/(eigen vermogen + netto-rentedragende schulden)	≤ 55%	33%

EBIT (Earnings Before Interest and Taxes) rentedekking

(Bedrijfsresultaat + resultaat deelnemingen) / bruto betaalde rentelasten.

FFO (Funds From Operations) rentedekking

(Netto-winst + mutatie belastinglatentie + afschrijvingen +/- amortisatie bijdragen + mutaties voorzieningen + andere incidentele en niet-kasgerelateerde posten + bruto betaalde rentelasten) / bruto betaalde rentelasten.

FFO / netto-rentedragende schulden

(Netto-winst + mutatie belastinglatentie + afschrijvingen +/- amortisatie bijdragen + mutaties voorzieningen + andere incidentele en niet-kasgerelateerde posten) / (rentedragende schulden +/- overige financiële activa (kortlopend) +/- liquide middelen).

Netto-rentedragende schulden / (eigen vermogen + netto-rentedragende schulden)

(Rentedragende schulden +/- overige financiële vaste activa (kortlopend) +/- liquide middelen) / (eigen vermogen + rentedragende schulden +/- overige financiële activa (kortlopend) +/- liquide middelen).

Door naleving van deze kengetallen en de handhaving van de credit rating-doelstelling wordt ruimschoots voldaan aan wettelijke verplichtingen (Besluit financieel beheer netbeheerders) inzake vermogensverhoudingen en kredietwaardigheid, alsmede aan de financiële convenanten uit bestaande financieringsovereenkomsten.

De Groep beheert haar kapitaalstructuur en past deze aan, met inachtneming van de nagestreefde minimale kengetallen, aan veranderende economische omstandigheden en wettelijke of regulatorische verplichtingen. Ten behoeve van het handhaven of aanpassen van de kapitaalstructuur kan de Groep onder bepaalde voorwaarden, met inachtneming van de door de minister van Economische Zaken gegeven richtlijnen, haar dividendbeleid aanpassen, kapitaal uitkeren aan aandeelhouders, gebruikmaken van haar conversierecht of nieuwe aandelen uitgeven.

29. Informatie verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen vinden plaats tegen marktconforme prijzen en voorwaarden. Vorderingen en schulden ultimo boekjaar zijn niet belegd en worden normaal gesproken afgewikkeld tegen contante betalingen. Er zijn geen garanties ontvangen dan wel afgegeven betreffende de vorderingen en schulden van verbonden partijen. De waardecorrectie in verband met oninbaarheid is nihil.

In 2013 onderscheidde Enexis Holding N.V. als verbonden partijen de aandeelhouders, de daaraan gelieerde entiteiten, deelnemingen en functionarissen op sleutelposities. De aandelen van Enexis Holding N.V. worden gehouden door provincies en gemeenten.

Met de aandeelhouders hebben gedurende het jaar 2013, anders dan uit hoofde van reguliere activiteiten, voor EUR 0,1 miljoen verkooptransacties plaatsgevonden. De door de aandeelhouders verstrekte aandeelhoudersleningen bedroegen per ultimo 2013 EUR 943,9 miljoen (2012: EUR 1.443,9 miljoen). De over deze leningen betaalde rentevergoeding bedroegen in 2013 EUR 88,8 miljoen (2012: EUR 83,9 miljoen). De aan aandeelhouders betaalde dividuitkering bedroeg EUR 114,5 miljoen (2012: EUR 114,7 miljoen).

Met aan aandeelhouders gelieerde entiteiten hebben geen transacties plaatsgevonden anders dan uit hoofde van reguliere bedrijfsactiviteiten.

Met eigen deelnemingen hebben voor EUR 4,9 miljoen (2012: EUR 5,7 miljoen) aan verkooptransacties en voor EUR 4,6 miljoen aan inkooptransacties (2012: EUR 6,9 miljoen) plaatsgevonden.

Ultimo 2013 bedroeg het totaalbedrag aan vorderingen op eigen deelnemingen EUR 0,9 miljoen (2012: EUR 1,3 miljoen) en aan handelsschulden EUR 0,4 miljoen (2012: EUR 0,9 miljoen).

De aan deelnemingen verstrekte leningen bedroegen per ultimo 2013 EUR 12,2 miljoen (2012: EUR 3,8 miljoen). De van deelnemingen ontvangen leningen bedroegen per ultimo 2013 EUR 8,0 miljoen (2012: EUR 8,0 miljoen).

De in 2013 betaalde rentelasten in verband met deze leningen bedroegen EUR 0,1 miljoen (2012: EUR 0,1 miljoen). De van deelnemingen ontvangen dividenden bedroegen EUR 1,6 miljoen (2012: EUR 2,2 miljoen).

Voor de toelichting op de transacties met de leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen wordt verwezen naar noot 31.

De niet in de consolidatie van Enexis Holding N.V. betrokken deelnemingen van Enexis Holding N.V. of de aan haar gelieerde entiteiten worden hieronder weergegeven. Voor nadere informatie wordt verwezen naar noot 49. Deelnemingen.

bedragen in miljoenen euro's	Statutaire zetel	Aandeel Enexis Holding N.V.	Aandeel Enexis Holding N.V.
		31 december 2013	31 december 2012
G.O.B. Euroservices B.V. ¹⁾	Heerlen	n.v.t.	40%
ZEBRA Gasnetwerk B.V.	Bergen op Zoom	67%	67%
Energie Data Services Nederland B.V.	Arnhem	16%	16%
Ziut B.V.	Arnhem	47%	47%

1. Geliquideerd met ingang van 1 augustus 2013.

Van ZEBRA Gasnetwerk B.V. heeft Enexis Holding N.V. de meerderheid van het aandelenkapitaal in bezit. Er is geen sprake van beslissende zeggenschap (besluitvorming met meerderheid van 75%).

30. Niet uit de balans blijvende verplichtingen en activa

Ontwikkeling Cross Border Lease in 2013

Na beëindiging van de laatste Cross Border Lease (CBL) in 2012 bestaat er gedurende een bepaalde tijd nog de mogelijkheid van nakomende facturen voor de beëindiging en afwikkeling van de CBL's, alsmede een zeer gering risico op claims voortvloeiende uit overlopende verplichtingen, de zogenaamde 'surviving obligations'. De mogelijke nakomende kosten en het risico op claims voor deze CBL-beëindiging schatten wij in als zeer gering.

Alle overige, oorspronkelijk door Essent/Enexis aangegane CBL's waren ultimo 2011 op vrijwillige basis beëindigd. Ten aanzien van de eventuele overlopende verplichtingen en kosten na beëindiging is de bestaande kruisgarantiestructuur tussen Essent en Enexis vooralsnog intact gebleven. Hierbij staan beide partijen garant tegenover de Amerikaanse investeerders van de beëindigde commerciële en netwerk-CBL's. Voor de afdekking van mogelijke kosten en claims is door de voormalige Essent-aandeelhouders en RWE een CBL-fonds gevormd. Wij schatten in dat het saldo van de beschikbare middelen van het fonds ruim voldoende is om eventuele nakomende kosten van Enexis te dekken en schatten het risico op nakomende claims als zeer beperkt in. Enexis heeft geen recht op eventueel resterende middelen uit het CBL-fonds.

Netverlies

In toekomstige periodes zal Enexis het te veel of te weinig afgerekende netverlies over voorgaande jaren, zoals volgt uit het reconciliatieproces, moeten afrekenen. Vanwege het ontbreken van een betrouwbare basis voor het inschatten van deze toekomstige afrekening is geen vordering dan wel schuld opgenomen op de balans ultimo 2013.

Huur, lease en inkoopverplichtingen

Ultimo 2013 is Enexis Holding N.V. door haar groepsmaatschappijen Enexis B.V., Fudura B.V. en Enexis Vastgoed B.V. inkoopverplichtingen aangegaan voor EUR 371,6 miljoen (2012: EUR 471,7 miljoen).

bedragen in miljoenen euro's	2013			2012		
	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar
Personenauto's	18,9	37,8	2,9	14,4	30,1	3,4
Kantoorlocaties	14,1	28,6	11,5	15,0	35,4	7,9
Netverlies	84,5	63,1	-	92,2	81,6	-
ICT	34,5	18,0	-	28,5	58,1	-
Overig	0,3	1,0	1,9	7,4	0,8	1,7
Totaal	152,3	148,5	16,3	157,5	206,0	13,0

Gerechtelijke procedures en juridische verschillen

Ultimo 2013 was Enexis Holding N.V. inclusief haar groepsmaatschappijen Enexis B.V., Fudura B.V. en Enexis Vastgoed B.V. betrokken bij verschillende rechtszaken en juridische geschillen. Op basis van financieel risico zijn met betrekking tot de ontvangen claims voorzieningen getroffen of zijn de financiële consequenties verwerkt in de jaarrekening.

Afgegeven garanties

Enexis Holding N.V. heeft middels haar groepsmaatschappijen Enexis B.V., Fudura B.V. en Enexis Vastgoed B.V. in totaal voor EUR 0,2 miljoen garanties afgegeven ten behoeve van derden (2012: geen garanties).

31. Beloning en Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Op 1 januari 2013 is de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) in werking getreden. De WNT is integraal van toepassing op Enexis en heeft daarmee een bepalende invloed op de beloning van alle werkzame personen bij Enexis. Op dit moment is nog wetgeving in voorbereiding die de reikwijdte van de WNT verder afbakent. Het doel van de WNT is bovenmatige bezoldiging van bestuurders en andere topfunctionarissen te voorkomen. Uitgangspunt daarbij is dat alle partijen, dus zowel (beoogde) topfunctionarissen als bedrijven zelf, hun maatschappelijke verantwoordelijkheid dragen. Beide partijen maken afspraken binnen de kaders van de WNT en leggen daarover in het financieel jaarverslag transparant verantwoording af. Enexis heeft deze kaders integraal in de bedrijfsvoeringsprocessen ingebed.

De WNT is in werking getreden op 1 januari 2013 en kent drie regimes: een algemeen en een sectoraal bezoldigingsmaximum en een openbaarmakingsregime. Het algemeen regime is nu van toepassing op Enexis. Dit betekent dat met een topfunctionaris bij Enexis geen bezoldiging mag worden overeengekomen die boven het gestelde maximum uitgaat. Dit maximum bedraagt 130 procent van het bruto salaris van een minister, verhoogd met de sociale verzekeringspremies, een (belaste) onkostenvergoeding en de beloningen betaalbaar op termijn (voornamelijk het werkgeversdeel van de pensioenreservering). Voor het jaar 2013 gelden de volgende bedragen:

- ◆ € 187.340 (bruto beloning)
- ◆ € 8.069 (onkostenvergoeding)
- ◆ € 33.190 (pensioenlasten)

Dit is totaal € 228.599. Deze maxima worden jaarlijks per ministeriële regeling aangepast en vormen communicerende vaten; overschrijding van één van de onderdelen moet in andere onderdelen worden gecompenseerd.

De WNT bepaalt daarnaast expliciet dat het verstrekken van bonussen of andere vormen van variabele beloning aan topfunctionarissen niet is toegestaan. Tenslotte verbiedt de WNT uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband die meer bedragen dan € 75.000.

Volgens het openbaarmakingsregime moet in het financieel jaarverslag de bezoldiging van de (gewezen) topfunctionaris op persoonsnaam worden vermeld, ongeacht een eventuele overschrijding van het bezoldigingsmaximum. Voor reguliere functionarissen geldt de publicatieverplichting alleen als de bezoldiging meer bedraagt dan het maximum.

Voor toezichthouders (voorzitter en leden van de Raad van Commissarissen) geldt ook een beloningsmaximum. Het maximum voor de leden is 5 procent en voor de voorzitter 7,5 procent van het bezoldigingsmaximum van de WNT.

WNT en Enexis

Enexis heeft de Beleidsregels toepassing WNT als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd. De Aanpassingswet WNT, die onderdeel is van dit normenkader, is nog niet door de Eerste Kamer aangenomen, hetgeen kan leiden tot aanpassingen van de verstrekte informatie uit hoofde van de Aanpassingswet WNT.

Bij Enexis worden de leden van de Raad van Bestuur beschouwd als topfunctionaris in de zin van de WNT. De governance van Enexis is in 2013 namelijk zo ingericht dat alleen de Raad van Bestuur de beslissingen neemt over aangelegenheden die de gehele organisatie betreffen.

De directieleden van Enexis geven leiding aan het eigen bedrijfsonderdeel en zijn in die hoedanigheid geen topfunctionaris in de zin van de WNT. Het beleid en de beloning van de directieleden van Enexis voldoen wel aan de WNT-kaders; de beloning van de directieleden volgt daarmee de WNT-normering. Er is overigens geen sprake van een overschrijding van de maximumnorm van de WNT bij de beloning van de directieleden.

Met uitzondering van de hierna benoemde casus heeft geen enkele andere overige functionaris in dienst van Enexis in 2013 een bezoldiging genoten of een uitkering wegens beëindiging van het dienstverband ontvangen die hoger is dan de gemaximeerde norm van de WNT (€ 228.599).

Aan een medewerker (administratieve functionaris bij afdeling Fraudebestrijding) die als gevolg van een reorganisatie boventallig is geworden, is wel in 2013 een vertrekpremie verstrekt volgens de voorwaarden van het sociaal plan. Het uitgekeerde bedrag ineens bij uitdiensttreding per 1 juli 2013 bedroeg € 271.886,15.

Ten aanzien van interim-functionarissen die geen topfunctie vervullen heeft Enexis gebruik gemaakt van de mogelijkheid die de kamerbrief d.d. 27 februari 2014 van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties biedt inzake de volledige openbaarmaking van deze functionarissen. Op basis van deze brief kán en hoeft Enexis niet volledig te voldoen aan de verplichting voor openbaarmaking van deze interim-functionarissen zoals voorgeschreven in artikel 4.2 lid 2c van de Aanpassingswet WNT.

Beloning topfunctionarissen (bestuurders en Raad van Commissarissen)

De beloning aan bestuurders en Raad van Commissarissen bedroeg in 2013 EUR 0,6 miljoen (2012: EUR: 0,7 miljoen).

Beloningsbeleid Raad van Bestuur

Het beloningsbeleid voor de Raad van Bestuur van Enexis is op 5 december 2012 door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders vastgesteld en in werking getreden op 1 januari 2013. Per genoemde datum is ook de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) in werking getreden. De WNT is integraal van toepassing op Enexis en bij het vaststellen van het beloningsbeleid voor de Raad van Bestuur van Enexis is dan ook volledig rekening gehouden met de WNT.

Het beloningsbeleid voor de Raad van Bestuur van Enexis heeft tot doel om binnen de vigerende wetgeving gekwalificeerde bestuurders te kunnen aantrekken, motiveren en behouden en daarbij de beloning aan te doen sluiten op de doelstelling van de onderneming en die van alle stakeholders van de onderneming.

De WNT reguleert de totale bezoldiging van zogeheten topfunctionarissen (zie hiervoor). Bij Enexis worden in 2013 de leden van de Raad van Bestuur beschouwd als topfunctionaris volgens de regelgeving van de WNT.

Aangezien het bezoldigingsniveau van functies met vergelijkbare complexiteit en maatschappelijke impact ruim boven de absoluut gemaximeerde norm van de WNT is gelegen, is besloten de beloning voor de Raad van Bestuur van Enexis vast te stellen op het niveau dat maximaal is toegestaan door de WNT.

In het beloningsbeleid voor de Raad van Bestuur is geen variabele beloning opgenomen.

Pensioenregeling

De leden van de Raad van Bestuur nemen deel in de pensioenregeling zoals die is ondergebracht bij de Stichting Pensioenfonds ABP, in overeenstemming met het voor de werknemers en bestuurders van Enexis geldende pensioenreglement. De bestuurders zijn een eigen bijdrage verschuldigd voor deelname aan de pensioenregeling.

Overige arbeidsvoorwaarden

Als uitgangspunt geldt dat de collectieve arbeidsovereenkomst Netwerkbedrijven van de Energie- en Nutsbedrijven (ENb) en de collectieve arbeidsovereenkomst van Enexis B.V., welke beide van toepassing zijn voor het personeel van Enexis, ook voor de Raad van Bestuur gelden, echter telkens met inachtneming van de bepalingen in de WNT. Materiële arbeidsvoorwaarden voortvloeiend uit de collectieve arbeidsvoorwaarden geldend voor het personeel van Enexis worden derhalve, indien en voor zover passend, meegenomen in de beloning van de Raad van Bestuur.

Jaarlijks kunnen aanpassingen van de beloning plaatsvinden. Het functioneren en de (jaarlijkse) algemene aanpassingen van de salarissen voor het personeel bij Enexis worden telkens in acht genomen waarbij de betreffende bepalingen in de WNT ter zake als absolute maatstaf blijven dienen.

Het beleid is er voor het overige op gericht een marktconform pakket aan te bieden, bestaande uit een vaste netto onkostenvergoeding die zal zijn gemaximeerd volgens fiscaal toegestane regels, een bedrijfsauto die aan duurzaamheidseisen voldoet, ongevalverzekering, arbeidsongeschiktheidsregeling en een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering.

Er zijn geen leningen of voorschotten verstrekt aan bestuurders. Leden van de Raad van Bestuur hebben recht op vakantieverlofdagen volgens de bepalingen in de collectieve arbeidsovereenkomst Netwerkbedrijven ENb.

Arbeidsovereenkomsten

De arbeidsovereenkomsten met de leden van de Raad van Bestuur zijn aangegaan voor onbepaalde tijd. De RvC ziet geen aanleiding een beleid te volgen waarin contracten voor bepaalde tijd worden afgesloten. Een beleid met arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd voldoet; er zijn voldoende mogelijkheden om maatregelen te treffen in geval van niet-functionerende bestuurders. De vergoeding bij ontslag in geval van niet-functioneren wordt bepaald op basis van een rechterlijke uitspraak.

Beloning bestuurders 2013

Het contract voor bepaalde tijd met de heer Fennema, voorzitter van de Raad van Bestuur, is per 1 januari 2013 omgezet in een contract voor onbepaalde tijd. Het contract voor onbepaalde tijd is geheel volgens het nieuw vastgestelde beloningsbeleid eind 2012 met de heer Fennema overeengekomen.

Het dienstverband met de heer Fennema is per 1 januari 2014 beëindigd wegens het aanvaarden van een betrekking elders door de heer Fennema. Aan de heer Fennema is in december 2013 een bedrag ter hoogte van EUR 16.765 uitbetaald, zijnde een uitkering wegens beëindiging van het dienstverband.

Er is nog niet voorzien in de opvolging van de heer Fennema in zijn functie van voorzitter van de Raad van Bestuur van Enexis; vanaf 1 januari 2014 neemt de heer Blacquière, Chief Financial Officer van Enexis en lid van de Raad van Bestuur, de rol van voorzitter van de Raad van Bestuur waar.

De heer Blacquière, vanaf 1 december 2012 in dienst van Enexis, is per 1 januari 2013 benoemd tot lid van de Raad van Bestuur van Enexis. Ook met de heer Blacquière is, geheel volgens het nieuw vastgestelde beloningsbeleid eind 2012, een contract voor onbepaalde tijd aangegaan.

De beloning van de Raad van Bestuur van Enexis Holding N.V. is in 2013 geheel in lijn met de WNT.

Teneinde inzicht te geven in de ontwikkeling van de beloning van de leden van de Raad van Bestuur wordt een tabel getoond. De tabel geeft de beloning weer zoals die op grond van de prestaties over het jaar is vastgesteld. De tabel volgt de beloningscomponenten zoals vermeld in de WNT.

bedragen in euro's	2013	2012
J.J. Fennema		
Basissalaris (salaris inclusief vakantietoeslag)	187.340	290.000
Werkgeversbijdragen ¹⁾	-	10.129
Algemene kostenvergoeding ²⁾	6.419	-
Pensioenkosten ³⁾	34.840	51.187
Subtotaal ⁴⁾	228.599	351.316
Sociale verzekeringspremies ⁵⁾	6.958	-
Uitkering wegens beëindiging van het dienstverband	16.765	-
Totaal	252.322	351.316 ⁶⁾
I.M. Oudejans ⁷⁾		
Basissalaris (salaris inclusief vakantietoeslag)	-	166.637
Werkgeversbijdragen ⁸⁾	-	47.180
Pensioenkosten ³⁾	-	28.862
Totaal	-	242.679
M. Blacquièr ⁹⁾		
Basissalaris (salaris inclusief vakantietoeslag)	187.340	15.612
Werkgeversbijdragen ¹⁰⁾	-	32.148
Algemene kostenvergoeding ¹¹⁾	6.419	-
Pensioenkosten ³⁾	34.840	2.753
Subtotaal ⁴⁾	228.599	50.513
Sociale verzekeringspremies ⁵⁾	6.958	-
Totaal	235.557	50.513 ⁶⁾
Totaal	487.879	644.508

- De werkgeversbijdragen voor de heer Fennema in 2012 zijn inclusief de sociale verzekeringspremies.
- De toekenning van een belastbaar vergoedingsbedrag voor algemene kosten kan volgens de WNT in het jaar 2013 EUR 8.069 bedragen; in dit bedrag is begrepen het fiscale loon in verband met de bijtelling van de auto van de zaak (EUR 2.006). Dit bedrag is beperkt tot EUR 6.419 in verband met de hogere pensioenkosten (de WNT heeft in 2012 de pensioenkosten voor het jaar 2013 bepaald op EUR 33.190; feitelijk zijn de kosten hoger geweest vanwege hogere premies die het ABP naderhand heeft vastgesteld).
- Betreft werkgeverslasten pensioenregeling zoals in rekening gebracht door het pensioenfonds; de bijdrage van de bestuurder is niet meegenomen.
- Het bedrag dat in de kolom 2013 is gepresenteerd bij subtotaal moet de toets van de WNT kunnen doorstaan; dit is het geval omdat voor het jaar 2013 de totale bezoldiging volgens de WNT EUR 228.599 mag bedragen.
- De sociale verzekeringspremies zijn de sociale lasten die de werkgever wettelijk verplicht is af te dragen. In de presentatie van de gegevens over 2012 zijn de sociale lasten meegenomen bij de component werkgeversbijdragen (zie voetnoot 1).
- Dit bedrag is gelijk aan het subtotaal omdat de sociale verzekeringspremies reeds zijn begrepen in de component werkgeversbijdragen (zie voetnoot 1).
- De heer Oudejans is per 1 oktober 2012 uit dienst getreden.
- De werkgeversbijdragen voor de heer Oudejans bedragen in 2012 EUR 47.180 (EUR 2.999 werkgeversbijdrage levensloop, EUR 5.460 werkgeversbijdrage sociale lasten, EUR 510 flexbudget, EUR 68 gezondheidsbudget en EUR 38.143 voornamelijk uitbetaalde vakantiedagen).
- De heer Blacquièr is 1 december 2012 in dienst getreden als CFO van de onderneming. Per 1 januari 2013 is de heer Blacquièr benoemd tot lid van de Raad van Bestuur.
- De werkgeversbijdragen voor de heer Blacquièr bedragen in 2012 EUR 32.148 (EUR 561 werkgeversbijdrage sociale lasten en EUR 31.587 verhuiskostenvergoeding volgens de bepalingen van de sector-cao Netwerkbijdragen).
- De toekenning van een belastbaar vergoedingsbedrag voor algemene kosten kan volgens de WNT in het jaar 2013 EUR 8.069 bedragen. Dit bedrag is beperkt tot EUR 6.419 in verband met de hogere pensioenkosten (de WNT heeft in 2012 de pensioenkosten voor het jaar 2013 bepaald op EUR 33.190; feitelijk zijn de kosten hoger geweest vanwege hogere premies die het ABP naderhand heeft vastgesteld).

Naast bovenstaande beloning ontvangen de leden van de Raad van Bestuur een vaste onbelaste kostenvergoeding op jaarbasis van EUR 3.600 voor de heer Fennema en EUR 3.300 voor de heer Blacquièr.

Beloning Raad van Commissarissen

Het honorarium voor de leden van de Raad van Commissarissen is gebaseerd op de gangbare beloningssystematiek waarbij het uitgangspunt van marktconformiteit wordt gehanteerd. Het honorarium wordt jaarlijks per 1 juli aangepast op basis van de algemene collectieve stijgingen op mediaanniveau uit het HAY compensation report.

De vergoedingen bedragen ingaande juli 2013 op jaarbasis: voorzitter EUR 25.776, lid EUR 17.472. Daarnaast bedraagt de commissiebeloning ingaande juli 2013 op jaarbasis: voorzitter EUR 5.244, lid EUR 4.722.

In de WNT (zie ook hiervoor) zijn tevens bepalingen opgenomen over de normering van de beloning voor leden en voorzitters van de hoogste toezichhoudende organen. De bestaande vergoeding van de Raad van Commissarissen gaat het maximum van de WNT te boven. Voor bestaande afspraken, waaronder bestaande indexeringsafspraken, is de wettelijke overgangstermijn van 4 jaar van toepassing.

In onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van het honorarium van de individuele leden van de Raad van Commissarissen, gesplitst in het honorarium voor lidmaatschap en commissies. Er is een Auditcommissie en een Remuneratie- en Selectiecommissie.

bedragen in euro's	Lidmaatschap op jaarbasis	Commissies op jaarbasis	Totaal beloning op jaarbasis	Betaalde beloning 2013	Betaalde beloning 2012
D.D.P. Bosscher	25.674	5.224	30.898	30.898	30.548
M. Calon ¹⁾	17.399	4.703	22.102	22.102	14.234
Mevr. M.E.J. Caubo ²⁾	17.399	4.703	22.102	22.102	19.924
F.J.M. Houben ³⁾					7.228
Mevr. W.M. van Ingen	17.399	4.703	22.102	22.102	21.847
R. de Jong	17.399	5.224	22.623	22.623	22.363
Totaal	95.270	24.557	119.827	119.827	116.144

1. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 26 april 2012 is de heer Calon benoemd tot commissaris van Enexis Holding N.V. Ingaande juni 2012 is de heer Calon lid van de Auditcommissie. De vermelde beloning in de kolom 2012 is tijdsevenredig.

2. Ingaande juni 2012 is mevrouw Caubo lid van de Remuneratie- en Selectiecommissie.

3. Overeenkomstig het rooster van aftreden van de Raad van Commissarissen van Enexis Holding N.V. is de heer Houben per 26 april 2012 teruggetreden als commissaris van Enexis Holding N.V. De vermelde beloning in de kolom 2012 is tijdsevenredig.

Naast bovenstaande beloning ontvangen de leden van de Raad van Commissarissen een vaste onbelaste kostenvergoeding op jaarbasis van EUR 2.000 voor de voorzitter en EUR 1.500 voor de leden van de Raad van Commissarissen.

32. Gebeurtenissen na balansdatum

Hiervoor wordt verwezen naar de overige gegevens, gebeurtenissen na balansdatum op pagina 109.

VENNOOTSCHAPPELIJKE JAARREKENING 2013

Vennootschappelijke winst-en-verliesrekening

bedragen in miljoenen euro's	Noot	2013	2012 ¹⁾
Resultaat deelnemingen	33	237,6	226,1
Financiële baten	34	102,8	84,5
Financiële lasten	34	104,5	87,7
Financiële baten en lasten		-1,7	-3,2
Resultaat vóór belastingen		235,8	222,9
Belastingen	35	-3,3	-0,8
Resultaat na belastingen		239,1	223,7
Toekomend aan:			
Minderheidsaandeelhouders		-	-
Aandeelhouders		239,1	223,7
Gemiddeld aantal aandelen in boekjaar		149.682.196	149.682.196
Winst per aandeel ²⁾		1,60	1,49

- Als gevolg van de retrospectieve toepassing van de gewijzigde IFRS-standaard IAS 19 zijn de vergelijkende cijfers aangepast. Voor een nadere uiteenzetting wordt verwezen naar de grondslagen voor de financiële verslaggeving van de vennootschappelijke jaarrekening.
- In euro's, verwatering van winsten is niet van toepassing.

Vennootschappelijk overzicht van het totaalresultaat

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Resultaat na belastingen	239,1	223,7
Niet-gerealiseerde resultaten via eigen vermogen	-	-2,5
Belastingen niet-gerealiseerde resultaten via eigen vermogen	-	0,7
Vrijval niet-gerealiseerde resultaten via eigen vermogen	0,8	0,8
Belastingen niet-gerealiseerde resultaten via eigen vermogen	-0,2	-0,2
Totaal resultaat incl. niet-gerealiseerde resultaten via hedgereserve en via eigen vermogen	239,7	222,5

Vennootschappelijke balans (voor voorstel winstbestemming)

bedragen in miljoenen euro's	Noot	31 december 2013	31 december 2012 ¹⁾
Activa			
Deelnemingen	36	3.361,7	3.238,6
Overige financiële vaste activa	37	1.717,3	1.150,1
Vaste activa		5.079,0	4.388,7
Vorderingen	38	102,3	104,4
Overige financiële activa (kortlopend)	39	8,2	1.004,2
Liquide middelen	40	78,2	111,9
Vlottende activa		188,7	1.220,5
Totaal activa		5.267,7	5.609,2

bedragen in miljoenen euro's	Noot	31 december 2013	31 december 2012 ¹⁾
Passiva			
Geplaatst en gestort aandelenkapitaal		149,7	149,7
Agioreserve		2.436,3	2.436,3
Algemene reserve		549,9	440,7
Hedgereserve		-4,9	-5,5
Resultaat van het boekjaar		239,1	223,7
Eigen vermogen	41	3.370,1	3.244,9
Rentedragende verplichtingen (langlopend)	42	1.642,7	1.641,5
Latente belastingen	43	197,8	172,6
Langlopende verplichtingen		1.840,5	1.814,1
Handelsschulden en overige te betalen posten	44	33,0	30,4
Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	45	-	500,0
Winstbelasting	46	24,1	19,8
Kortlopende verplichtingen		57,1	550,2
Totaal passiva		5.267,7	5.609,2

1. Als gevolg van de retrospectieve toepassing van de gewijzigde IFRS-standaard IAS 19 zijn de vergelijkende cijfers aangepast. Voor een nadere uiteenzetting wordt verwezen naar de grondslagen voor de financiële verslaggeving van de vennootschappelijke jaarrekening.

Toelichtingen op de vennootschappelijke jaarrekening

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

De vennootschappelijke jaarrekening van Enexis Holding N.V. is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. De gebruikte waarderingsgrondslagen zijn grotendeels dezelfde als die welke gebruikt worden voor de geconsolideerde jaarrekening volgens de bepalingen van artikel 362 lid 8 Titel 9 Boek 2 BW, waarbij investeringen in groepsmaatschappijen worden verantwoord tegen de nettowaarde van de activa volgens de vermogensmutatiemethode.

De vennootschappelijke jaarrekening van Enexis Holding N.V. bevat de vennootschappelijke winst-en-verliesrekening, het vennootschappelijk overzicht van het totaalresultaat en de vennootschappelijke balans. De toelichtingen bij de in de vennootschappelijke jaarrekening opgenomen financiële overzichten maken integraal deel uit van de vennootschappelijke jaarrekening van Enexis Holding N.V.

Enexis Holding N.V. is een naamloze vennootschap. Van de aandelen van Enexis wordt ca. 74% gehouden door 6 Nederlandse provincies en ca. 26% door 116 gemeenten.

De waardering van de in de consolidatie betrokken partijen vindt plaats op basis van de vermogensmutatiemethode. Hierbij wordt het economisch belang aanvankelijk op kostprijs gewaardeerd, waarbij de boekwaarde na eerste opname wordt verhoogd of verlaagd met het aandeel in het resultaat. Ontvangen dividenden worden op de boekwaarde in mindering gebracht.

De functionele valuta van Enexis Holding N.V. is de euro. Alle bedragen zijn, tenzij anders vermeld, opgenomen in miljoenen euro's. Voor de grondslagen verwijzen wij naar de grondslagen voor de financiële verslaggeving van de geconsolideerde jaarrekening.

Aanpassing vergelijkende cijfers

Als gevolg van retrospectieve toepassing van de gewijzigde IFRS standaard IAS 19R, zijn de vergelijkende cijfers van groepsmaatschappijen aangepast. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de grondslagen bij de geconsolideerde jaarrekening. De impact op de vennootschappelijke jaarrekening is als volgt:

1 januari 2012

bedragen in miljoenen euro's	1 januari 2012 – voor stelselwijziging	1 januari 2012 – na stelselwijziging
Vennootschappelijke balans		
Deelnemingen	3.107,8	3.114,0
Vorderingen	99,4	101,4
Algemene reserve	319,8	325,9
Resultaat lopend boekjaar	-	-
Subtotaal componenten eigen vermogen	319,8	325,9
Latente belastingen	114,9	116,9

bedragen in miljoenen euro's	31 december 2012 – voor stelselwijziging	31 december 2012 – na stelselwijziging
Winst-en-verliesrekening		
Resultaat deelnemingen	-	-

31 december 2012

bedragen in miljoenen euro's	31 december 2012 – voor stelselwijziging	31 december 2012 – na stelselwijziging
Vennootschappelijke balans		
Deelnemingen	3.237,8	3.238,6
Vorderingen	104,2	104,4
Algemene reserve	434,5	440,7
Resultaat lopend boekjaar	229,1	223,7
Subtotaal componenten eigen vermogen	663,6	664,4
Latente belastingen	172,4	172,6

bedragen in miljoenen euro's	31 december 2012 – voor stelselwijziging	31 december 2012 – na stelselwijziging
Winst-en-verliesrekening		
Resultaat deelnemingen	231,5	226,1

NOTEN BIJ DE VENNOOTSCHAPPELIJKE JAARREKENING

33. Resultaat deelnemingen groepsmaatschappijen

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Enexis B.V.	221,0	224,0
Fudura B.V.	18,9	1,9
Enexis Vastgoed B.V.	-2,3	0,2
Totaal	237,6	226,1

34. Financiële baten en lasten

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Rentebaten	102,8	84,5
Totaal financiële baten	102,8	84,5
Overige rentelasten	104,5	87,7
Totaal financiële lasten	104,5	87,7
Totaal per saldo lasten	-1,7	-3,2

De overige rentelasten betreffen de rentekosten over de door de aandeelhouders verstrekte en nog niet afgeloste leningen, alsmede de rentekosten over de beide in 2012 uitgegeven obligatieleningen. Hierbij zijn tevens opgenomen de betaalde boeterente (EUR 12,4 miljoen) als gevolg van de vervroegde aflossing van de aandeelhouderslening tranche B, alsmede de geamortiseerde swapkosten en de geamortiseerde kosten voor de obligatieleningen.

De aandeelhoudersleningen worden volledig en tegen dezelfde condities doorgeleend aan Enexis B.V. Dit geldt ook voor de in januari 2012 uitgegeven obligatielening van EUR 300 miljoen. De rentebaten betreffen de ontvangen vergoedingen over deze aan Enexis B.V. verstrekte leningen.

In het derde kwartaal van 2013 is de in 2012 uitgegeven obligatielening van EUR 500 miljoen eveneens volledig en tegen dezelfde condities doorgeleend aan Enexis B.V., waardoor in 2013 een financieel resultaat is ontstaan binnen Enexis Holding N.V.

35. Winstbelasting

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Winstbelasting	-3,3	-0,8
Totaal winstbelasting	-3,3	-0,8

Enexis Holding N.V. is hoofd van de fiscale eenheid en in die hoedanigheid hoofdelijk aansprakelijk voor de verplichtingen van de in de fiscale eenheid opgenomen entiteiten.

De bedrijfsactiviteiten van Enexis Holding N.V. zijn onderworpen aan winstbelasting. De te betalen vennootschapsbelasting wordt berekend en vereffend met de onderliggende entiteiten op basis van commerciële resultaten, rekening houdende met de geldende vrijstellingen. De aansluiting tussen het wettelijke winstbelastingtarief uitgedrukt in een percentage van het resultaat voor belasting en de effectieve belastingdruk is als volgt:

in procenten	2013	2012
Nominaal wettelijk winstbelastingtarief in Nederland	25,00	25,00
Vrijgestelde winsten van deelnemingen	25,00	25,42
Effectieve belastingdruk huidig jaar	-	-0,42

36. Deelnemingen in groepsmaatschappijen

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Enexis B.V.	3.291,3	3.185,0
Fudura B.V.	53,4	34,4
Enexis Vastgoed B.V.	17,0	19,2
Saldo per 31 december	3.361,7	3.238,6

Het verloop van de deelnemingen in groepsmaatschappijen is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Stand per 1 januari	3.238,6	3.114,0
Resultaten over het jaar	237,6	226,1
Uitgekeerde dividenden	-114,5	-101,5
Saldo per 31 december	3.361,7	3.238,6

De ontwikkeling van de waarde van de deelneming Fudura B.V. is het resultaat van enerzijds uitgekeerde dividenden aan Enexis Holding N.V. en anderzijds het resultaat van Fudura B.V. over 2013.

37. Overige financiële vaste activa

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Leningen aan groepsmaatschappijen	1.717,3	1.150,1
Totaal	1.717,3	1.150,1

De voorwaarden zoals gesteld in de huidige financiering vereisen dat er geen contractuele noch structurele achterstelling van bestaande leningen ten opzichte van nieuwe externe financiering ontstaat. Om 'structural subordination' te voorkomen wordt externe financiering aangegaan door Enexis Holding N.V. Vanuit deze vennootschap worden de voor de bedrijfsvoering of investeringen in de energienetten van Enexis benodigde middelen doorgeleend aan Enexis B.V. in een back to back-lening onder gelijke condities. Enkele externe leningen met een beperkte omvang, oorspronkelijk overgenomen van Essent, hebben van oudsher Enexis B.V. als contractpartij en zijn in de financieringsdocumentatie als uitzondering geaccepteerd.

De in 2012 opgenomen obligatielening ad EUR 500 miljoen is in het 3e kwartaal 2013 middels een back to back-lening doorgeleend aan Enexis B.V.

38. Vorderingen

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Vorderingen op groepsmaatschappijen	79,0	77,4
Te vorderen rente op groepsmaatschappijen	23,3	27,0
Totaal	102,3	104,4

De vorderingen op groepsmaatschappijen betreffen o.a. vorderingen in verband met de afwikkeling van de af te dragen vennootschapsbelasting. Vereffening van belastingposities vindt via Enexis Holding N.V. plaats uit hoofde van haar positie als hoofd van de fiscale eenheid.

De post nog te ontvangen bedragen heeft betrekking op de van Enexis B.V. te ontvangen rentevergoeding.

39. Overige financiële activa (kortlopend)

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Verstrekke leningen met looptijd < 1 jaar	2,2	104,2
Verstrekke leningen aan groepsmaatschappijen	6,0	500,0
Kortlopende deposito's	-	400,0
Saldo 31 december	8,2	1.004,2

In 2013 zijn de kortlopende financiële activa aangewend voor de vervroegde aflossing van de back to back-lening aan Enexis B.V. De in 2013 verstrekke leningen hebben betrekking op leningen aan Fudura B.V. en EDSN B.V.

40. Liquide middelen

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Bank- en kassaldi	78,2	111,9
Saldo 31 december	78,2	111,9

41. Eigen vermogen

Omdat het cumulatief resultaat uit minderheidsdeelnemingen, voor zover niet uitgekeerd, als nihil kan worden beschouwd is hier geen wettelijke reserve voor opgenomen. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar noot 20. Eigen vermogen.

42. Rentedragende verplichtingen (langlopend)

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Aandehouderslening met conversierecht tot omzetting in eigen vermogen (tranche D)	350,0	350,0
Aandehouderslening (tranche C)	500,0	500,0
Beursgenoteerde obligatieleningen	792,7	791,5
Totaal	1.642,7	1.641,5

Ingevolge de Aanwijzing van de minister van Economische Zaken dient in het kader van de splitsing een gedeelte van de aandehoudersleningen ten bedrage van EUR 350 miljoen in geval van een structureel vermogenstekort converteerbaar te zijn in eigen vermogen. Voor deze lening geldt een rentepercentage van 7,2% en is de resterende looptijd 5,7 jaar. Voor de conversievoorwaarden van deze lening alsmede voor de voor de overige leningen van belang zijnde informatie wordt verwezen naar noot 28.

43. Latente belastingen

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Latente belastingen	197,8	172,6
Totaal	197,8	172,6

De aanwezige latenties hebben betrekking op verschillen tussen de commerciële en fiscale waardering van materiële vaste activa, personeelgerelateerde voorzieningen en derivaten bij de deelnemingen in groepsmaatschappijen. Omdat de deelnemingen op basis van het commerciële resultaat worden afgewikkeld wordt deze latentie op holdingniveau vastgesteld en als latente belastingen gepresenteerd.

44. Handelsschulden en overige te betalen posten

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Te betalen rentekosten	27,1	30,4
Schulden aan groepsmaatschappijen	5,7	-
Overige kortlopende verplichtingen	0,2	-
Totaal	33,0	30,4

De te betalen rentekosten betreffen de per ultimo jaar te betalen rentevergoedingen op enerzijds de door aandeelhouders verstrekte leningen en anderzijds de Euro Medium Term Notes.

45. Rentedragende verplichtingen (kortlopend)

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
In volgend boekjaar af te lossen aandeelhouderslening (tranche B)	-	500,0
Totaal	-	500,0

Enexis heeft op 30 september 2013 tranche B van de aandeelhoudersleningen (EUR 500 miljoen) vervroegd afgelost.

46. Winstbelasting

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012
Nog te betalen bedragen	24,1	19,8
Totaal	24,1	19,8

De mutatie gedurende het jaar wordt met name veroorzaakt door de boekingen inzake de belastinglatenties en de vennootschapsdruk op het fiscale resultaat.

47. Informatie verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen vinden plaats tegen marktconforme prijzen en voorwaarden. Vorderingen en schulden ultimo boekjaar zijn niet belegd en worden normaal gesproken afgewikkeld tegen contante betalingen. Er zijn geen garanties ontvangen dan wel afgegeven betreffende de vorderingen en schulden van verbonden partijen. De waardecorrectie in verband met oninbaarheid is nihil.

Door aandeelhouders verstrekte aandeelhoudersleningen bedroegen per ultimo 2013 EUR 850,0 miljoen (2012: EUR 1.349,9 miljoen). De over deze leningen betaalde rentevergoedingen bedroegen in 2013 EUR 81,4 miljoen (2012: EUR 76,5 miljoen). De aan aandeelhouders betaalde dividenduitkering bedroeg EUR 114,5 miljoen (2012: EUR 114,7 miljoen).

De aan groepsmaatschappijen verstrekte leningen bedroegen per ultimo 2013 EUR 1.713,3 miljoen (2012: EUR 1.150,1 miljoen). De aan participanten verstrekte leningen bedroegen per ultimo 2013 EUR 12,2 miljoen (2012: EUR 4,2 miljoen).

48. Beloning Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen**Beloning Raad van Bestuur**

Voor nadere toelichting wordt verwezen naar noot 31. Beloning en Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van de geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V.

Beloning Raad van Commissarissen

Voor nadere toelichting wordt verwezen naar noot 31. Beloning en Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van de geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V.

49. Deelnemingen

	Statutaire zetel	Aandeel Enexis Holding N.V.	Aandeel Enexis Holding N.V.	403-verklaring
		31-12-2013	31-12-2012	
Groepsmaatschappijen				
Enexis B.V.	Rosmalen	100%	100%	Enexis Holding N.V. ja
Fudura B.V.	Rosmalen	100%	100%	Enexis Holding N.V. ja
Enexis Vastgoed B.V.	Rosmalen	100%	100%	Enexis Holding N.V. ja
Aktivabedrijf Enexis Friesland B.V.	Rosmalen	100%	100%	Enexis B.V. ja
Aktivabedrijf Enexis Noord B.V. ¹⁾	Rosmalen	-	100%	Enexis B.V.
Aktivabedrijf Enexis Maastricht B.V. ¹⁾	Rosmalen	-	100%	Enexis B.V.
Aktivabedrijf Enexis Brabant B.V. ¹⁾	Rosmalen	-	100%	Enexis B.V.
Aktivabedrijf Enexis Limburg B.V. ¹⁾	Rosmalen	-	100%	Enexis B.V.
Aktivabedrijf Enexis Intergas B.V. ¹⁾	Rosmalen	-	100%	Enexis B.V.
Intergas Gasnetwerk B.V. ²⁾	Oosterhout	-	100%	Aktivabedrijf Enexis Intergas B.V. ja
Nutsbedrijven Maastricht Gasnetwerk B.V. ²⁾	Maastricht	-	100%	Aktivabedrijf Enexis Maastricht B.V. ja
Overige deelnemingen (geen overwegende zeggenschap)				
G.O.B. Euroservices B.V. ³⁾	Heerlen	-	40%	Enexis Holding N.V.
GGNI B.V.	Groningen	25%	25%	Enexis Holding N.V.
ZEBRA Gasnetwerk B.V. ⁴⁾	Bergen op Zoom	67%	67%	Enexis B.V.
Energie Data Services Nederland B.V.	Arnhem	16%	16%	Enexis B.V.
Ziut B.V.	Arnhem	47%	47%	Fudura B.V.
Entrade Pipe B.V. ⁴⁾	Tilburg	67%	67%	Zebra Gasnetwerk B.V.
ZEBRA Activa B.V. ⁴⁾	Middelburg	67%	67%	Zebra Gasnetwerk B.V.
ZEBRA Pijpleiding V.O.F. ⁴⁾	Middelburg	67%	67%	Entrade Pipe B.V.
Stichtingen				
Stichting Sociaal Fonds Enexis	Rosmalen			
Stichting GGNI	Groningen			
Stichting E-laad	Arnhem			
Stichting Kunstcollectie Essent-Enexis	's-Hertogenbosch			
Stichting Mijnaansluiting.nl	Arnhem			
Stichting NEXUS	's-Hertogenbosch			
Stichting sYnfra	's-Hertogenbosch			
Stichting beheer Maastricht CBL Fondsen	Amsterdam			
Stichting Senioren Enexis	Rosmalen			

1. Middels akte van fusie zijn op 16 december 2013 de bedrijven Aktivabedrijf Enexis Noord B.V., Aktivabedrijf Enexis Maastricht B.V., Aktivabedrijf Enexis Brabant B.V., Aktivabedrijf Enexis Limburg B.V. en Aktivabedrijf Enexis Intergas B.V. (de verdwijnende vennootschappen) en Enexis B.V. (de verkrijgende vennootschap) gefuseerd.
2. Bij besluit buiten vergadering tot opheffing opgeheven per 24 april 2013.
3. Met ingang van 1 augustus 2013 geliquideerd.
4. Deelnemingen worden niet in de consolidatie betrokken omdat er geen sprake is van beslissende zeggenschap (besluitvorming met meerderheid van 75%).

Winstbestemming

Statutaire bestemming van het resultaat

Overeenkomstig de statuten staat de winst, voor zover die niet wordt gereserveerd, ter vrije beschikking van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (artikel 36.2).

Over de boekjaren 2011 tot en met 2013 dient ten minste vijftig procent (50%) van de in het betreffende boekjaar behaalde winst (voor zover aanwezig) te worden gereserveerd (artikel 36.6). Grondslag voor het uit te keren dividend is de vastgestelde uitkeerbare winst na belastingen exclusief materiële non-cash boekwinsten.

Voorstel bestemming resultaat boekjaar 2013

De winst-en-verliesrekening sluit met een resultaat van EUR 239,1 miljoen.

De winstbestemming is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	2013	2012 ¹⁾
Resultaat	239,1	229,1
Reservering ten gunste van de algemene reserve	119,6	114,6
Voorgestelde dividenuitkering	119,5	114,5

1. Als gevolg van de retrospectieve toepassing van de gewijzigde IFRS-standaard IAS 19 is het resultaat over 2012 met EUR 5,4 miljoen benedenwaarts aangepast. De statutaire winstbestemming van het resultaat over 2012 is ongewijzigd gebleven. Voor een nadere uiteenzetting wordt verwezen naar het mutatieoverzicht eigen vermogen en hoofdstuk 2.2 van de jaarrekening.

De voor 2013 voorgestelde dividenuitkering bedraagt EUR 0,80 per aandeel (2012: EUR 0,77). Het voorstel voor winstbestemming is niet in de balans per 31 december 2013 verwerkt.

Gecombineerde controleverklaring en assurance-rapport van de onafhankelijke accountant

Aan: De Algemene Vergadering van Aandeelhouders en de Raad van Commissarissen van Enexis Holding N.V.

Verklaring betreffende de jaarrekening en assurance-rapport betreffende het jaarverslag

Opdracht

Wij hebben de in dit rapport opgenomen vennootschappelijke en geconsolideerde jaarrekening 2013 van Enexis Holding N.V. te 's-Hertogenbosch (hierna Enexis) gecontroleerd. Deze jaarrekeningen bestaan uit een winst-en-verliesrekening en het overzicht van het totaalresultaat over 2013, de balans per 31 december 2013 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving overige toelichtingen. De geconsolideerde jaarrekening bestaat verder uit het geconsolideerde kasstroomoverzicht en het geconsolideerde mutatieoverzicht eigen vermogen over 2013.

Tevens hebben wij de niet-financiële informatie zoals opgenomen in de paragrafen 'Strategie', 'Overheid en financiële wereld', 'Klant en markt', 'Energienetten', 'Mensen en organisatie', 'CO₂- footprint' en 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen' van het jaarverslag over de periode 1 januari 2013 tot en met 31 december 2013 van Enexis beoordeeld. Deze informatie omvat een weergave van het beleid van Enexis ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen, en de bedrijfsvoering, de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied gedurende 2013. In het jaarverslag is toekomstgerichte informatie opgenomen in de vorm van ambities, strategie, plannen, verwachtingen en ramingen. Inherent aan deze informatie is dat realisatie onzeker is. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van toekomstgerichte informatie in het verslag.

Verantwoordelijkheden van het bestuur

Het bestuur van Enexis is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie, met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW) en de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (semi)publieke sector (WNT).

Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor het opstellen van de niet-financiële informatie in overeenstemming met de Sustainability Reporting Guidelines G3 van Global Reporting Initiative (GRI), de handreiking voor maatschappelijke verslaggeving van de Raad voor de Jaarverslaggeving en het verslaggevingsbeleid van Enexis, inclusief het identificeren van stakeholders en het bepalen van materiële onderwerpen.

De door het bestuur gemaakte keuzes ten aanzien van de reikwijdte van het jaarverslag en het verslaggevingsbeleid zijn uiteengezet in het hoofdstuk 'MVO- verantwoording' en de GRI index van het jaarverslag.

Het bestuur is ten slotte verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en het jaarverslag mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening en het jaarverslag, alsmede het geven van een conclusie over de niet-financiële informatie zoals opgenomen in de paragrafen 'Strategie', 'Overheid en financiële wereld', 'Klant en markt', 'Energienetten', 'Mensen en organisatie', 'CO₂- footprint' en 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen' van het jaarverslag op basis van de verkregen assurance-informatie. Wij hebben ons onderzoek verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, de Nederlandse Standaard 3410N 'Assurance-opdrachten inzake maatschappelijke verslagen' en het controleprotocol WNT zoals opgenomen in de Beleidsregels toepassing WNT.

Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij ons onderzoek zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening en het jaarverslag geen afwijkingen van materieel belang bevatten en dat een beperkte mate van zekerheid wordt verkregen dat de niet-financiële informatie zoals opgenomen in de paragrafen 'Strategie', 'Overheid en financiële wereld', 'Klant en markt', 'Energienetten', 'Mensen en organisatie', 'CO₂- footprint' en 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen' van het jaarverslag geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen, toelichtingen en overige informatie in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan en voor

het opstellen van het jaarverslag, gericht op het opzetten van controle- en beoordelingswerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van Enexis gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

De werkzaamheden die worden verricht bij een beoordelingsopdracht zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en bestaan voornamelijk uit het inwinnen van inlichtingen, het uitvoeren van cijferanalyses en het afstemmen van informatie met documenten. Deze werkzaamheden zijn geringer in diepgang dan die bij een controleopdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel en onze conclusie te bieden.

Oordeel

Oordeel betreffende de geconsolideerde jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Enexis per 31 december 2013 en van het resultaat en de kasstromen over 2013 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie, met Titel 9 Boek 2 BW en de WNT.

Oordeel betreffende vennootschappelijke jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de vennootschappelijke jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Enexis per 31 december 2013 en van het resultaat over 2013 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Conclusie betreffende de niet-financiële informatie in het jaarverslag

Op grond van onze werkzaamheden is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de niet-financiële informatie zoals opgenomen in de paragrafen Strategie, 'Overheid en financiële wereld', 'Klant en markt', 'Energienetten', 'Mensen en organisatie', 'CO₂-footprint' en 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen' van het jaarverslag 2013 niet in alle van materieel belang zijnde opzichten, een juiste en toereikende weergave is van het beleid van Enexis ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen, en de bedrijfsvoering, de gebeurtenissen en prestaties op dat gebied gedurende 2013, in overeenstemming met de richtlijnen van Global Reporting Initiative, de handreiking voor maatschappelijke verslaggeving van de Raad voor Jaarverslaggeving en het beschreven verslaggevingsbeleid van Enexis zoals opgenomen op de pagina's 110 tot en met 116.

Benadrukking van aangelegenheden omtrent het gehanteerde normenkader WNT

Wij vestigen de aandacht op pagina 91 en 92 in de toelichting van de jaarrekening, waarin de onzekerheid is uiteengezet met betrekking tot het gehanteerde normenkader WNT, zijnde de Beleidsregels toepassing WNT, vanwege het feit dat de Aanpassingswet WNT als onderdeel van het gehanteerde normenkader nog door de Eerste Kamer dient te worden aangenomen.

Daarnaast vestigen wij de aandacht op de in dezelfde toelichting opgenomen behandeling van interim-functionarissen, die geen topfunctie vervullen zoals voorgeschreven in artikel 4.2 lid 2c van de WNT.

Bovenstaande situatie doet geen afbreuk aan ons oordeel.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Den Haag, 5 maart 2014

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. J. Niewold RA

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum te melden.

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO), en in bredere zin duurzaamheid, is bij Enexis direct en indirect onderdeel van de dagelijkse bedrijfsvoering en daarom nog maar moeilijk los te zien van de normale werkzaamheden. En net zoals de primaire werkzaamheden niet kunnen zonder vernieuwing en verbetering worden ook op het gebied van MVO jaar op jaar plannen ontwikkeld en uitgevoerd die moeten leiden tot een duurzamer bedrijfsvoering, intern en extern. Dat beslaat een breed gebied. Enexis' zorg voor een goed netwerk valt eronder, maar ook zijn rol in de energietransitie en de bevordering van energiebesparing. Daarover bericht Enexis in dit verslag vooral in de hoofdstukken Energienetten en Klant en Markt. Maar ook op het gebied van de eigen processen wil Enexis wat betreft duurzaamheid een voorbeeld zijn.

Hoe breed en gedetailleerd Enexis zijn positie op het gebied van MVO heeft vastgelegd is na te lezen in de MVO Principes en de MVO-verklaring van de Raad van Bestuur, beide te lezen op de website van Enexis.

Processen

Op het terrein van de duurzame processen zijn drie speerpunten leidend: minder emissies, minder grondstofgebruik en meer hergebruik. Op alle drie de punten boekt Enexis jaar op jaar voortgang. In het kader van de beperking van emissies gaat het onder meer om het verminderen van netverliezen en het compenseren daarvan via groene inkoop. In het netwerk is bovendien minder CO₂ uitgestoten door een beperking van de verwarming van de bovengrondse installaties. Omdat het gaat om zeer veel behuizingen, is het effect al bij een geringe temperatuurverlaging aanzienlijk.

Al in 2012 leidde een radicale verandering in de verwerking van afval tot een veel groter hergebruik. Het effect daarvan zette ook in 2013 door: ten opzichte van 2010 ruim 5.500 ton meer hergebruik en diensgevolge lagere emissies.

Gebouwen

In het huisvestingsbeleid van Enexis speelt duurzaamheid een belangrijke rol. Wat dat betreft was 2013 een jaar waarin belangrijke stappen werden gezet met de ingebruikname van drie bijzondere nieuwe gebouwen in Maastricht, Venlo en Zwolle. Dankzij isolatie, warmtepompen en zonnepanelen zijn ze volledig energieneutraal. Ze hebben alle drie het viersterren (excellent) BREEAM-Nederland nieuwbouwcertificaat gekregen voor optimale duurzaamheid. In de top 10 van de meest duurzame gebouwen van Nederland, samengesteld door de Dutch Green Building Council, nemen de drie een derde, zesde en achtste plaats in.

Enkele kantoren verhuisden naar locaties die beter pasten qua oppervlak en energiezuinigheid, terwijl er in andere bestaande kantoren klimaatmaatregelen werden genomen. In Den Bosch

opende Enexis naast het station een bijzonder ingedeeld en ingericht nieuw hoofdkantoor, dat volledig is berekend op X-werken, met flexibele werkplekken, vergader- en ontmoetingsruimten en voorzieningen. In het gebouw heeft niemand een eigen werkkamer, waardoor de ruimte optimaal benut kan worden. In Arnhem, een centrale ontmoetingsplaats voor medewerkers uit heel Nederland, is een nieuwe vergader- en werkfaciliteit, de 'X-hub', in gebruik genomen boven het station.

Door de gunstige ligging dichtbij stations worden medewerkers in Den Bosch en Arnhem gestimuleerd om openbaar vervoer te gebruiken voor woon-werk- en werk-werkverkeer.

Met de nieuwe kantoren en energiezuinige aanpassingen in de bestaande faciliteiten wordt een forse besparing in CO₂-emissies bereikt.

Vervoer

Het omvangrijke wagenpark van Enexis is onmisbaar voor een betrouwbare energievoorziening. De 1.100 personenauto's en evenveel bedrijfsauto's hebben overwegend conventionele motoren, hoewel het beleid gericht is op aanschaf van auto's met een gunstig energielabel.

In lijn met het algemene streven naar vermindering van emissies is Enexis al in een vroeg stadium begonnen met de aanschaf van elektrische auto's en auto's die op aardgas of groengas rijden. Verhoudingsgewijs is hun aandeel nog klein, maar inmiddels is er met de elektrische auto's veel ervaring opgedaan. Die is van belang bij uitbreiding van de elektrische vloot, maar wordt ook gebruikt als input bij diverse experimenten met elektrisch vervoer. Enexis behoort op dit moment in Nederland tot de bedrijven die het verst gevorderd zijn met eigen elektrisch vervoer. Niettemin is de uitstoot van CO₂ door eigen auto's van Enexis in 2013 toegenomen. Er zijn maatregelen in voorbereiding om het aantal werkgerelateerde autokilometers terug te dringen.

Duurzaam wagenpark

	2013	2012	2011	2010	2009
100% elektrische personenauto's	48	48	29	17	10
Personenauto's op biogas/aardgas	31	30	11	3	3
Personenauto's elektrisch met range-extender	5	-	-	-	-

Inkoop

Het toepassen van duurzaamheidscriteria bij de inkoop van materialen en componenten is een reguliere activiteit. Enexis vraagt standaard van zijn leveranciers de ondertekening van een Supplier Code of Conduct, die aangeeft wat er onder meer op het gebied van arbeidsomstandigheden, milieubelasting en mensenrechten van hen wordt verlangd. Bij alle contracten van enige omvang bezoeken vertegenwoordigers van Enexis de productiefaciliteiten en beoordelen deze aan de hand van een checklist op aspecten als kwaliteit, veiligheid, milieu en certificeringen. Leveranciers van leveranciers worden niet bezocht, maar wanneer leveranciers hun leveranciers auditen, speelt dat wel een rol in de beoordeling.

Wanneer potentiële leveranciers niet voldoen aan de gestelde eisen, worden zij geacht een verbeterplan op te stellen, waarna Enexis erop toeziet dat het wordt uitgevoerd.

Enexis' duurzaamheidsverslaggeving

Voor Enexis is maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) een integraal onderdeel van strategie en bedrijfsvoering. Zorgen voor een betrouwbare, betaalbare én duurzame energievoorziening is zijn hoofddoelstelling. De verantwoording over de duurzaamheidsprestaties is daarom ook geïntegreerd in het reguliere jaarverslag.

Bij het opzetten van de duurzaamheidsverslaggeving zijn de richtlijnen gehanteerd van het Global Reporting Initiative (GRI), de internationale organisatie die richtlijnen opstelt voor duurzaamheidsverslaggeving, de publieke verantwoording over economische, milieu- en sociale prestaties. De missie van het GRI is om de duurzaamheidsverslaggeving voor alle organisaties – ongeacht omvang, sector of locatie – net zo routinematig en vergelijkbaar te maken als de financiële verslaggeving. Zie www.globalreporting.org voor meer informatie.

Enexis rapporteert in dit jaarverslag volgens de GRI G3.1-richtlijn, toegepast in combinatie met het Electric Utilities Sector Supplement, uitgave april 2009. Er wordt gerapporteerd over 38 prestatie-indicatoren uit de GRI-richtlijn. Ook het niet-financiële deel van het jaarverslag is beoordeeld door de externe accountant. Daarmee voldoet het Enexis jaarverslag 2013 aan de GRI-B+-norm. Voor die norm is de minimumeis dat over ten minste 20 prestatie-indicatoren wordt gerapporteerd. In 2013 is een vernieuwde versie gepubliceerd van de GRI-richtlijnen, de GRI G4. Op basis van een analyse van de nieuwe richtlijnen heeft Enexis besloten in 2014 een zorgvuldige overgang naar deze richtlijn te laten plaatsvinden.

Een belangrijk onderdeel van de duurzaamheidsrapportage is de CO₂-footprint, die de uitstoot van broeikasgassen door Enexis weergeeft. In 2013 hebben de netbeheerders binnen brancheorganisatie Netbeheer Nederland een gezamenlijk model ontwikkeld voor berekening van de footprint. Dit leidt tot betere onderlinge

vergelijkbaarheid van de CO₂-cijfers van de verschillende netbeheerders. Dit hoofdstuk bevat een toelichting bij de berekening van de CO₂-footprint volgens het nieuwe model. De resultaten van de berekening van Enexis' CO₂-footprint kunt u lezen op pagina 41.

Dialoog met stakeholders

In 2013 is de dialoog met stakeholders versterkt. De strategie van Enexis kent een stakeholdermodel met vier stakeholders: Aandeelhouders, Klanten, Medewerkers en Maatschappij. In de reguliere cyclus wordt de dialoog met stakeholders op de volgende manieren gewaarborgd:

- ◆ Aandeelhouders: via de periodieke overleggen met de Aandeelhouderscommissie en de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
- ◆ Klanten: via klanttevredenheidsonderzoeken, klantreizen.
- ◆ Medewerkers: vertegenwoordigd in de Ondernemingsraad, en rechtstreeks via een tweejaarlijks medewerkertevredenheidsonderzoek.
- ◆ Maatschappij: via het Regionaal Stakeholdermanagement voert Enexis de dialoog met een brede afspiegeling van de maatschappij.
- ◆ Elke vier jaar wordt de ondernemingsstrategie tegen het licht gehouden, en waar nodig herijkt voor de volgende vier jaar. Op basis van het bovenstaande stakeholdermodel is medio 2013 een groep van 64 stakeholders geïdentificeerd die samen een goede afspiegeling vormden van het stakeholderveld van Enexis. Dat waren consumentenorganisaties, milieuorganisaties, universiteiten, energieproductiebedrijven, media, uitzendbureaus, banken, vakbonden, bouwbedrijven, brancheverenigingen, Kamerleden, andere netbeheerders, consultancy bureaus, grote bedrijven en partijen die bezig zijn met ontwikkeling van (decentrale) duurzame energie, provincies en gemeenten. Daarnaast is een tijdelijk Strategieteam in het leven geroepen bestaande uit tien collega's uit de volle breedte van de organisatie. Dit team heeft kwalitatieve interviews afgenomen met alle 64 stakeholders. In elk interview, waarbij steeds twee leden van het Strategieteam zijn betrokken, is de betreffende stakeholder gevraagd naar zijn of haar visie op trends en ontwikkelingen op het gebied van energie, economie, technologie, klantwens, politiek en maatschappij. Ook is de stakeholder gevraagd naar wat de invloed van deze trends en ontwikkelingen is op de rol en verantwoordelijkheden van netbeheerders in zijn algemeenheid, en welke elementen niet kunnen ontbreken in de toekomstige strategie van Enexis. Hierbij is ook gevraagd naar de sterktes en zwaktes van Enexis.

Uit deze interviews is naar voren gekomen dat stakeholders de maatschappelijke verantwoordelijkheid van Enexis met name zien in de kerntaak: het transporteren van energie naar de klanten op een

economisch efficiënte manier en met hoge betrouwbaarheid. Enexis moet daarvoor een solide bedrijf blijven. Daarnaast zien ze een rol in de verduurzaming van de energievoorziening, via zowel technologische ontwikkelingen als het verbinden van lokale initiatieven. Deze onderwerpen komen terug in de vier hoofdonderdelen van dit jaarverslag:

- ◆ In 'Overheid en financiële wereld' onder andere meer over solide financieel beleid en de inzet om lage tarieven te handhaven.
- ◆ In 'Klant en markt' meer over de dienstverlening richting klanten.
- ◆ In 'Energienetten' meer over de inspanningen en resultaten in het betrouwbaar houden van de energievoorziening en het verduurzamen ervan.
- ◆ In 'Mensen en organisatie' meer over de manier waarop Enexis zelf zijn verantwoordelijkheid neemt door invulling van bedrijfsvoering rondom 'People' en 'Planet'.

Een goed toegankelijke samenvatting van de uitkomsten van de stakeholderdialoog gericht op toekomstige ontwikkelingen is beschikbaar via deze link.

De inzichten uit de interviews zijn geanalyseerd door en besproken in het Strategieteam. Op basis van deze analyse is een vijftal mogelijke toekomstrichtingen ontwikkeld. Deze richtingen zijn in drie sessies besproken met de Raad van Bestuur en de directie van Enexis. Uiteindelijk is er één richting gekozen en doorontwikkeld naar een concreet strategievoorstel. Dit voorstel is besproken met de Raad van Commissarissen, en vervolgens met de Aandeelhouderscommissie. De vernieuwde strategie zal worden voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 10 april 2014.

Keuze van onderwerpen

Per onderwerp is een afweging gemaakt van de te rapporteren onderwerpen. Hierbij zijn de GRI-richtlijnen gehanteerd, de items waarop de Autoriteit Consument en Markt toezicht houdt en onderwerpen die door stakeholders zijn benoemd.

Kijkend naar de GRI-indicatoren is een afweging gemaakt tussen relevantie voor de bedrijfsvoering van Enexis, materialiteit en de benodigde investering voor het verkrijgen van de betreffende gegevens. Deze afweging met betrekking tot de toepassing van GRI is in 2010 gemaakt en geldt sindsdien. Er wordt gerapporteerd over een stabiele set van 38 prestatie-indicatoren, verdeeld over alle categorieën. Hierdoor is vergelijkbaarheid tussen rapportagejaren gewaarborgd. In 2014, met de introductie van de nieuwe GRI G4-richtlijnen, zal de afweging opnieuw gemaakt worden.

Informatieverzameling

Bij de informatieverzameling kan onderscheid gemaakt worden in kwantitatieve en kwalitatieve informatie. De kwantitatieve informatie is waar mogelijk ontleend aan systemen van Enexis waarop al interne controlemaatregelen van kracht zijn. De verzameling en onderbouwing van deze niet-financiële data is onder verantwoordelijkheid gebracht van de afdeling Planning & Reporting van Financiën, met sterke betrokkenheid van de business controllers.

Voor de kwalitatieve informatie is aangesloten bij de hoofdthema's van Enexis. De informatie over deze onderwerpen is aangeleverd en onderbouwd door de verantwoordelijken in de organisatie. De thema's die hier volgens de GRI-richtlijnen ten minste in moeten voorkomen, zijn benoemd in de paragraaf 'Managementbenadering MVO'.

Verificatie

In dit jaarverslag rapporteren wij over inspanningen en realisatie van doelstellingen in 2013. Op dit verslag wordt een accountantscontrole toegepast, leidend tot een verklaring met:

- ◆ een redelijke mate van zekerheid dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en samenstelling van het vermogen van Enexis per 31 december 2013 en van het resultaat over 2013.
- ◆ een beperkte mate van zekerheid dat het verslag in alle van materieel belang zijnde opzichten een juiste en toereikende weergave is van het gevoerde beleid, de bedrijfsvoering, de prestaties en de gebeurtenissen van Enexis gedurende 2013.

Daarnaast geven wij onze plannen en visie weer voor de toekomst. Deze zogenaamde toekomstgerichte informatie is te herkennen aan woorden als beogen, verwachten, willen, voorspellen, doelstelling, visie, ambitie en voornemen. Inherent aan toekomstverwachtingen is dat de uitkomsten onderhevig zijn aan risico's en realisatie niet zeker is. Daarom verstrekt de externe accountant over de realisatie van toekomstgerichte informatie geen zekerheid.

Managementbenadering maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)

Binnen Enexis is MVO onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering. Elk van de directieleden is verantwoordelijk voor een of meer deelgebieden, waarbij hij speciaal betrokken is. Dat zijn de zogenaamde speerpunten.

Het beleid steunt op drie pijlers:

- ◆ Duurzame netten (onder andere Smart Grid, biogas).
- ◆ Inzicht in energieverbruik (onder andere slimme meters, 'Energie in beeld').
- ◆ Enexis duurzaam (onder andere CO₂-footprint, afvalmanagement).

Voor elk van deze pijlers zijn in 2013 targets geformuleerd en opgenomen op de relevante scorecards.

De verantwoordelijken worden ondersteund door een MVO-coördinator, die deel uitmaakt van de afdeling Strategie. Tijdens een tweemaandelijks 'Duurzaamheidsboard' bespreken de Raad van Bestuur en de verschillende verantwoordelijken de voortgang, ambities en richting van de verschillende initiatieven. Daarnaast wordt via interne communicatie gewerkt aan het bevorderen van MVO-bewustzijn bij de medewerkers, onder andere door nieuwsbrieven, artikelen in het bedrijfsblad en presentaties. Voor de verschillende categorieën die GRI onderscheidt, is de managementbenadering als volgt.

Milieu

Compliance met milieuwetgeving is bij Enexis verankerd in de kernprocessen. Het lijnmanagement is hiervoor verantwoordelijk. Elke individuele medewerker is in de uitvoering verantwoordelijk voor opvolging. Monitoring van relevante wetgeving is belegd bij de afdeling Health, Safety & Environment. Op het gebied van CO₂-uitstoot is Enexis transparant door berekening en publicatie van de CO₂-footprint.

Arbeidsomstandigheden en volwaardig werk

Enexis is gecertificeerd volgens Pas 55-1/NTA 8120. Meer daarover is te vinden in het hoofdstuk 'Mensen en organisatie'. Gedelegeerd verantwoordelijke is de directeur Asset Management. Veiligheid is belegd bij het lijnmanagement, ondersteund door een stafafdeling Health, Safety & Environment. Er is een proces voor melden en analyseren van Ongewenste Gebeurtenissen (OGB's). De gewenste prestaties op het gebied van veiligheid staan in de bedrijfsbrede doelstellingen van Enexis en worden gemeten en extern gerapporteerd aan de hand van de DART-rate. Zie daarover de paragraaf 'Veilig werken' in het hoofdstuk 'Mensen en organisatie'. Van aannemers wordt een VCA-certificaat geëist.

Mensenrechten

Er is geen specifiek beleid op het gebied van (verbeteren van) mensenrechten. Binnen het werk van Enexis is het voldoen aan elementaire mensenrechten normaal. Monitoring van wetgeving en compliance op dit gebied zijn gedelegeerd aan de manager Juridische Zaken. Voor de eigen medewerkers is een gedragscode van toepassing. Zij krijgen geen speciale training op het gebied van mensenrechten. Leveranciers dienen de Supplier Code of Conduct te ondertekenen. Meer hierover leest u hier.

Maatschappij

Enexis legt grote nadruk op het maatschappelijk belang van zijn core business. Dit is vastgelegd in de strategie en valt onder verantwoordelijkheid van de Raad van Bestuur.

Productverantwoordelijkheid

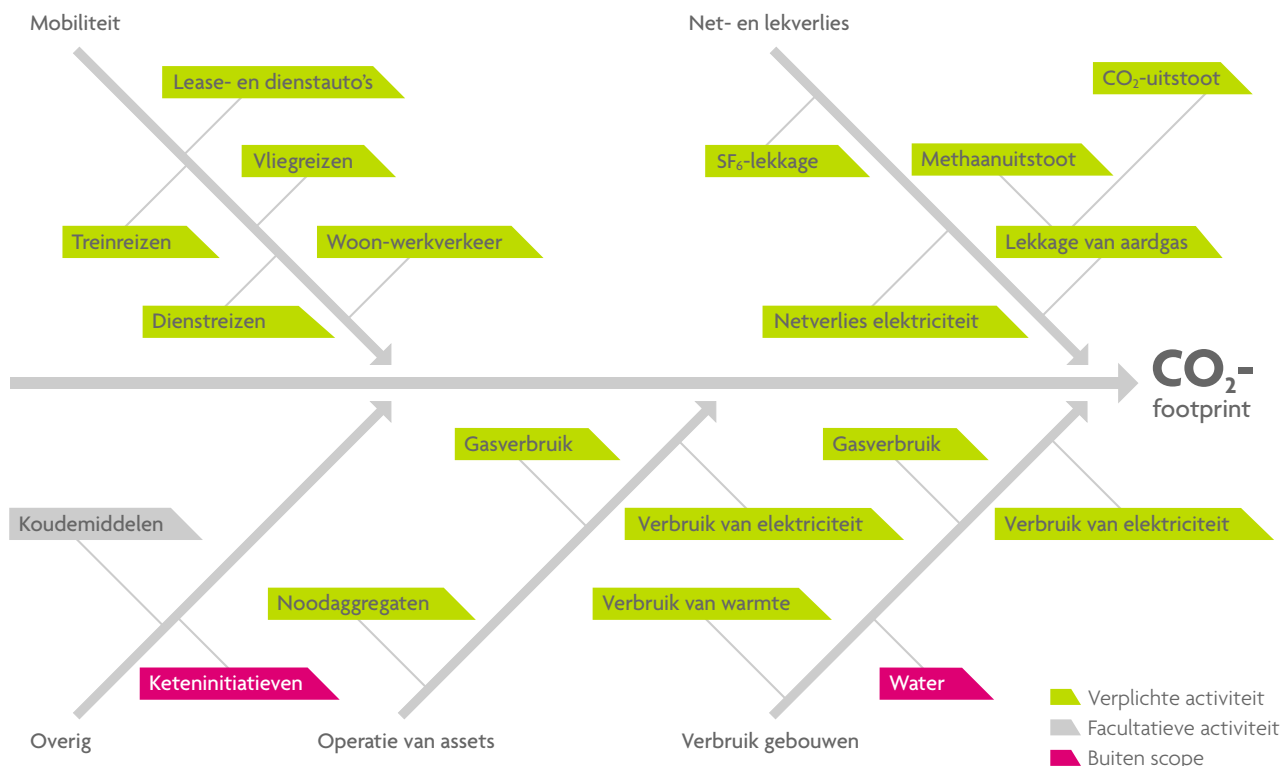
De kwaliteit van de producten wordt gewaarborgd via een gecertificeerd systeem volgens PAS 55-1/NTA 8120. Gedelegeerd verantwoordelijke is de directeur Asset Management. Het toetsingskader wordt gevormd door de regulering van netbeheerders, waarin voorwaarden voor prijzen en performance-indicatoren voor de basisdienstverlening zijn vastgesteld. Deze worden gecontroleerd door de Energiekamer van de NMa. Daarnaast heeft Enexis een tot de afdeling Regulering behorende Compliance Officer, die gevraagd en ongevraagd advies geeft aan directie en management.

Toelichting bij de berekening van de CO₂-footprint

In 2013 hebben de netbeheerders binnen Netbeheer Nederland gezamenlijk een stap vooruit gezet op het gebied van carbon management. Onder voorzitterschap van Enexis hebben zij een gezamenlijk model ontwikkeld voor berekening van de CO₂-footprint van netbeheerders. In dit jaarverslag rapporteert Enexis de footprint conform het nieuwe model. Het model is vastgelegd in het document Handleiding CO₂-voetafdruk netbeheerders, versie 1.2.

Als leidraad voor het berekenen van de CO₂-footprint gebruikt dit model de Greenhouse Gas Protocol Corporate Standard. Deze standaard hanteerde Enexis ook in voorgaande jaren. Het model leidt voor Enexis tot een andere ordening van de verschillende emissie categorieën. Het is als volgt opgebouwd:

Toelichting op de CO₂-footprint

Het model wijkt op enkele punten af van het in 2012 door Enexis gehanteerde model. De categorie dienstreizen en woon-werkverkeer met eigen voertuigen en openbaar vervoer 'verhuist' van de categorie ketenemissie naar de eigen emissie. Bij de emissie t.g.v. verbruik van elektriciteit wordt nu meer informatie weergegeven. De gerapporteerde waarde van de footprint van eerdere jaren is niet herberekend volgens het nieuwe model. De verschillen in netto-footprint vóór CO₂-compensatie wijken in een vergelijkende berekening over het jaar 2012 minder dan 0,5% af¹⁾.

De CO₂-footprint is onderdeel van het geconsolideerde jaarverslag van Enexis Holding N.V. De organisatorische scope van de voetafdruk omvat dan ook de jaarlijkse uitstoot als gevolg van activiteiten van de bedrijfsonderdelen die opgenomen zijn in dat verslag: Enexis B.V. en Fudura B.V. De invloed van activiteiten van niet-geconsolideerde deelnemingen wordt niet meegenomen. In overeenstemming met de sectorafpraak geeft dit verslag ook de uitstoot van alleen het gereguleerde deel van Enexis, in de tabel onder deze verantwoording.

Uitgangspunten

De footprint wordt berekend volgens de Operational Control-benadering van het GHG-protocol. De operationele scope van de voetafdruk omvat daarmee de activiteiten waarover Enexis een beslissende mate van controle heeft. Dit zijn activiteiten die samenhangen met het aanleggen en beheren van netten voor het transport van elektriciteit en gas. Hiervoor heeft Enexis zowel een buitendienst als een ondersteunende kantoororganisatie.

Alle broeikasgassen worden gerapporteerd in CO₂-equivalenten. Naast CO₂ worden methaan- en SF₆-emissies gerapporteerd. De omrekenfactoren naar CO₂-equivalenten zijn ontleend aan het IPCC Fourth Assessment Report bij een zichttermijn van 100 jaar. Conversiefactoren voor omrekening van energieverbruik naar CO₂-uitstoot zijn waar mogelijk gebaseerd op primaire data en anders overgenomen uit de '2013 Guidelines to Defra/DECC's GHG Conversion Factors for Company Reporting'.

Voor de emissie van elektriciteitsverbruik worden altijd drie waarden gerapporteerd:

1. De emissie indien 'gemiddelde stroom' gebruikt zou zijn. Maatgevend is de Nederlandse 'Handelsmix', jaarlijks vastgesteld door CE Delft.
2. De emissie op basis van de bij een energieleverancier gecontracteerde elektriciteitsmix.
3. De netto-emissie na verrekening van eventuele eigen inkoop van groencertificaten. Deze wordt gebruikt in de optelling van emissies.

In het model is gekozen voor zogenaamde Tank-to-Wheel emissiefactoren.

Er zijn geen sectormodellen voor berekening van de ketenemissies ten gevolge van de productie van bedrijfsmiddelen door toeleveranciers en van de verwerking van bedrijfsafval door de afvalverwerker. Enexis heeft hiervoor in 2012 zelf modellen ontwikkeld. Deze emissie wordt gerapporteerd als 'ketenemissie'.

De volgende onderdelen maken deel uit van de CO₂-footprintberekening:

Mobiliteit

- ◆ Reizen en vervoer wagenpark Enexis. Als input wordt de werkelijk getankte hoeveelheid brandstof gebruikt. De emissie van de E-auto's in het wagenpark wordt niet apart meegenomen. Als de E-auto's laden bij Enexis-gebouwen is het verbruik doorgaans onderdeel van het verbruik van het gebouw, elders wordt de geladen energie niet vastgelegd. Omdat de laadpalen van stichting e-laad, waar veel geladen wordt, groene stroom leveren, wordt de niet-opgenomen emissie verwaarloosbaar geacht.
- ◆ Reizen door medewerkers met eigen vervoer en openbaar vervoer.
- ◆ Woon-werkverkeer en dienstreizen. Gerekend wordt met de gedeclareerde kilometers. De berekening van de emissie gaat uit van de gemiddelde samenstelling van het Nederlandse wagenpark volgens CBS Statline en het gemiddelde brandstofverbruik daarvan.
 - ◆ Treinverkeer. Gerekend wordt met de opgave van de NS, zowel de totale hoeveelheid reizigerskilometers op Business Cards als de emissiefactor per reizigerskilometer.
 - ◆ Taxiriten. Basis is de opgave van de NS op Business Cards.
 - ◆ Vlieguren. Gerekend wordt met opgave van vluchten door het gecontracteerde reisbureau. Voor continentale en intercontinentale vluchten gelden verschillende emissiefactoren.

Energieverbruik in de gebouwen

- ◆ Elektriciteitsgebruik in de eigen gebouwen. Voor de gebouwen die volledig door Enexis gebruikt worden, is de basis het gemeten verbruik; voor gedeelde gebouwen het berekende verbruik op basis van een kengetal. In 2013 is het gehele jaar energie van Nederlandse windmolens afgenomen.
- ◆ Gasgebruik in de eigen gebouwen. Voor de gebouwen die volledig bij Enexis in gebruik zijn, is de basis het gemeten verbruik; voor gedeelde gebouwen het berekende verbruik op basis van een kengetal.

Operatie van assets en overig

In de categorie operatie van assets rapporteert Enexis geen emissie. Het energieverbruik in de assets wordt niet apart gemeten en is onderdeel van het netverlies.

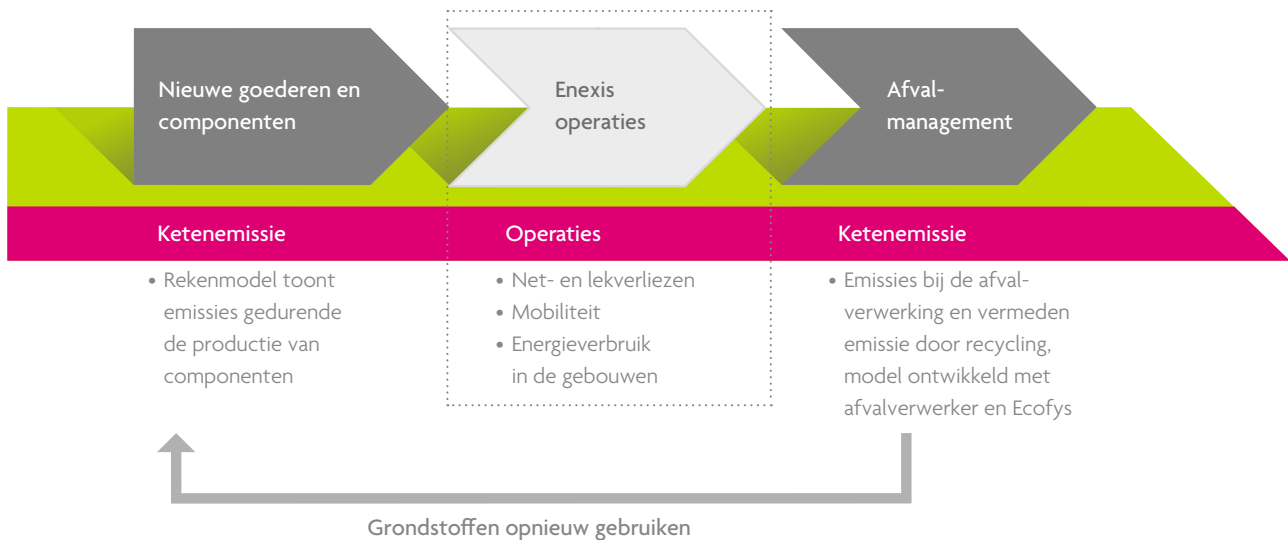
In de categorie overig is het verbruik van koelmiddelen opgenomen. In de assets van Enexis worden geen koelmiddelen verbruikt. Het gebruik van koelmiddelen in gebouwen wordt niet gemeten en wordt geacht verwaarloosbaar te zijn ten opzichte van de andere emissies.

Ketenemissies

- ◆ Productie van nieuwe assets. Voor de verschillende categorieën assets (o.a. kabels, gasleidingen, transformatoren) is op basis van primaire data en kengetallen de emissie bij productie bepaald. Deze waarden zijn vermenigvuldigd met de feitelijk in gebruik genomen assets in het jaar 2013. Er is voor gekozen om, rekening houdend met de beperkingen inzake volledigheid in de keten, de volledige emissie van de productie van assets te rapporteren in het jaar van ingebruikname.
- ◆ Verwerking van bedrijfsafval. Samen met afvalverwerker Sita en adviesbureau Ecofys is de keten van afvalverwerking in beeld gebracht. Voor elk van de hoofdstromen zijn alle stappen van verwijdering tot en met finale verwerking weergegeven (zie figuur). Voor elke stap is de emissie bij verwerking per gewichtseenheid bepaald, deels met primaire data en deels op basis van secundaire data uit de Eco-invent database. Hiermee is de emissie bij verwerking van de afvalstroom berekend.

Ketenoptimalisatie

De keten in beeld

De berekening van de ketenemissie uit de productie van assets en uit de verwerking van bedrijfsafval is gebaseerd op de werkelijke hoeveelheden in gebruik genomen assets, resp. aan de afvalverwerker aangeboden afval. De omrekening naar CO₂-uitstoot is gebaseerd op data afkomstig van derde partijen en op kengetallen afkomstig van betrouwbare en erkende brondocumenten zoals het Greenhouse Gas Protocol. Deze aanpak leidt op korte termijn tot voldoende inzicht om met ketenpartners te werken aan reductie van uitstoot.

Het kwantificeren van CO₂-uitstoot kent onzekerheden als gevolg van variabelen als (de keuze van) emissiefactoren die gebruikt worden om de emissies te berekenen, van het vaststellen van de volledigheid van de CO₂-uitstoot afkomstig van de keten en van de beperkte mogelijkheden om deze variabelen te bepalen onder alle omstandigheden. Als gedetailleerde primaire gegevens beschikbaar komen zal de berekening verbeterd worden. De validatie van de footprint is onderdeel van de accountantscontrole op het niet-financiële deel van het jaarverslag.

Footprint gereguleerd en niet-gereguleerd

	CO ₂ -uitstoot (in ton CO ₂ -equivalent)	
	Gereguleerd	Niet gereguleerd
Net- en lekverlies		
Lekkages gasnetwerk	106.825	-
Netverlies elektriciteitstransport ¹⁾	-	-
Lekkage SF ₆ uit schakelapparatuur	88	-
Mobiliteit		
Lease- en dienstauto's ⁴⁾	12.133	518
Lease elektrische auto's ^{2) 4)}	275	-
Woon-werkverkeer	2.652	95
Dienstreizen	1.468	61
Treinreizen ⁴⁾	64	3
Vliegreizen	71	-
Taxireizen (Taxi + treintaxi) ⁴⁾	15	1
Verbruik gebouwen		
Aardgasverbruik gebouwen	2.658	34
Groen elektriciteitsverbruik gebouwen ³⁾	-	-
Totaal eigen emissie Enexis	126.250	714
Compensatie met Gold Standard-certificaten	126.250	714
Netto eigen emissie Enexis	-	-

1. Enexis heeft het netverlies groen ingekocht via Garanties van Oorsprong van waterkrachtcentrales in Scandinavië. De vermeden emissie hierdoor was t.o.v. de gemiddelde handelsmix 713.286 ton CO₂. Ten opzichte van de specifiek ingekochte mix was de vermeden emissie 692.913 ton CO₂.
2. Voor elektrische auto's is uitgegaan van de landelijke handelsmix. In de praktijk is de emissie veel lager, omdat veelal groene stroom geladen wordt bij Enexisgebouwen of laadpalen van stichting e-laad.
3. In de gebouwen gebruikt Enexis sinds 2012 100% Nederlandse windenergie.
4. Data nov./dec. bepaald op basis van extrapolatie periode jan. t/m okt. 2013.

Conform het CO₂-model van de gezamenlijke netbeheerders, is Enexis transparant over het deel van de footprint dat het gevolg is van gereguleerde taken en het deel van de footprint dat het gevolg is van additionele activiteiten. Bovenstaande tabel geeft deze splitsing. Het niet-gereguleerde werk is uitgevoerd binnen Fudura.

Noot: Fudura B.V. is gecertificeerd volgens de CO₂-prestatieladder. Er zijn kleine afwijkingen mogelijk tussen de footprint die Fudura separaat publiceert en de hierboven getoonde waarde voor niet-gereguleerde activiteiten. Dit wordt veroorzaakt door kleine verschillen tussen het rekenmodel van de gezamenlijke netbeheerders en het model van Fudura zelf.

GRI-INDEX

Om de aansluiting bij de GRI-normen aan te geven, vindt u hierna de zogeheten, GRI-index, die ook kan dienen als leeswijzer. Deze wordt gevolgd door extra informatie over een aantal GRI-indicatoren die niet voorkomen in het jaarverslag, maar die wel licht werpen op (aspecten van) relevante GRI-indicatoren.

Organisatieprofiel

Indicator	Omschrijving	Verwijzing
2.1	Naam van de organisatie	4
2.2	Voornaamste merken, producten en/of diensten	15
2.3	Operationele structuur van de organisatie, met inbegrip van divisies, werkmaatschappijen, dochterondernemingen en samenwerkingsverbanden	105
2.4	Locatie van het hoofdkantoor van de organisatie	59
2.5	Het aantal landen waar de organisatie actief is	31
2.6	Eigendomsstructuur en rechtsvorm	49
2.7	Afzetmarkten (geografische verdeling, sectoren die worden bediend en soorten klanten)	21
2.8	Omvang van de verslaggevende organisatie, kerncijfers	12, 19, 105
2.9	Significante veranderingen tijdens de verslagperiode wat betreft omvang, structuur, of eigendom.	56
2.10	Onderscheidingen die tijdens de verslagperiode werden toegekend	39

Managementbenadering

Indicator	Omschrijving	Verwijzing
MB EU7	Demand-side managementprogramma's – Niet van toepassing	
MB EU8	Onderzoek en ontwikkeling gericht op betrouwbare elektriciteitsvoorziening en duurzame ontwikkeling	15
MB EU9	Voorzieningen voor het uit bedrijf nemen van nucleaire installaties – Niet van toepassing	

Maatschappelijke prestatie-indicatoren

Indicator	Omschrijving	Verwijzing
EU3	Aantal huishoudelijke en zakelijke aansluitingen	4
EU4	Lengte van transport- en distributielijnen	4
EU6	Betrouwbaarheid van elektriciteit	4
EU14	Beschikbaarheid van vakmensen	39
EU15	Percentage medewerkers dat in aanmerking komt voor pensioenregeling over 5 en 10 jaar naar functiegroep en regio	119
EU16	Beleid en voorwaarden met betrekking tot gezondheid en veiligheid van werknemers en (onder)aannemers	36
EU19	Stakeholderparticipatie in besluitvorming	111
EU20	Verplaatsingen – Niet van toepassing	
EU21	Noodplannen, trainingsprogramma's, en plannen voor herstel van schade	119
EU23	Afspraken over beschikbaarheid van elektriciteit – Niet van toepassing	
EU24	Veiligheid bij energieverbruik	26

Indicator	Omschrijving	Verwijzing
EU26	Percentage van de bevolking in het voorzieningsgebied dat niet wordt aangesloten	119
EU29	Gemiddelde uitvalduur	4
EC4	Significante financiële steun van een overheid	119
EC5	Verhouding standaard aanvangssalaris en lokaal minimumloon	119
EC7	Procedures voor lokale personeelswerving en aandeel van het topkader dat afkomstig is uit de lokale gemeenschap op belangrijke bedrijfslocaties	119
EN3	Direct energieverbruik door primaire energiebron	41
EN4	Indirect energieverbruik door primaire bron	41
EN6	Initiatieven ten behoeve van energie-efficiënte of op duurzame energie gebaseerde producten en diensten, evenals verlagingen van de energie-eisen als resultaat van deze initiatieven	20, 26, 28, 29
EN7	Initiatieven ter verlaging van het indirecte energieverbruik en reeds gerealiseerde verlaging	41
EN8	Totale wateronttrekking per bron	120
EN16	Totale directe en indirecte emissie van broeikasgassen naar gewicht	41
EN17	Andere relevante indirecte emissie van broeikasgassen naar gewicht	41
EN18	Initiatieven ter verlaging van de emissie van broeikasgassen en gerealiseerde verlagingen	41
EN19	Emissie van ozonafbrekende stoffen naar gewicht	120
EN22	Totaalgewicht afval naar type en verwijderingsmethode	4
EN23	Totaal aantal en volume van significante lozingen	120
EN28	Monetaire waarde van significante boetes en totaal aantal niet-monetaire sancties wegens niet naleven van milieuwet- en regelgeving	120
EN29	Significante milieugevolgen van het transport van producten en andere goederen en materialen die worden gebruikt voor de activiteiten van de organisatie en het vervoer van personeelsleden	41
LA1	Totale personeelsbestand naar type werk, arbeidsovereenkomst en regio	120
LA4	Percentage medewerkers dat onder een collectieve arbeidsovereenkomst valt	38
LA5	Minimale opzegtermijn(en) in verband met operationele veranderingen, inclusief of dit wordt gespecificeerd in collectieve overeenkomsten	120
LA6	Percentage van het totale personeelsbestand dat is vertegenwoordigd in formele gezamenlijke arbo-commissies van werkgevers en werknemers die bijdragen aan de controle op en advies over arbo-programma's	39
LA7	Letsel-, beroepsziekte-, uitvaldagen- en verzuimcijfers en het aantal werkgerelateerde sterfgevallen per regio	12, 36
LA10	Gemiddeld aantal uren dat een werknemer per jaar besteedt aan opleidingen, onderverdeeld naar werknemerscategorie	36, 39
LA14	Verhouding tussen basissalarissen van mannen en vrouwen per medewerkerscategorie	120
HR1	Percentage van en totaal aantal aanmerkelijke investeringsovereenkomsten waarin clausules over mensenrechten zijn opgenomen of waarvan de naleving van de mensenrechten is getoetst	111
HR3	Totaal aantal uren personeelstraining over beleid en procedures betreffende aspecten van mensenrechten die relevant zijn voor de activiteiten, met inbegrip van het percentage van het personeel dat de trainingen gevolgd heeft	121
SO1	Aard, reikwijdte en effectiviteit van alle programma's en methoden die de effecten van de activiteiten op gemeenschappen bepalen en beheren, waaronder vestiging, activiteiten en vertrek	6
SO7	Totaal aantal rechtszaken in verband met markttoegang en de uitkomst daarvan	121
SO8	(Geldwaarde van de) boetes en sancties vanwege niet-naleving van wet- en regelgeving	121

Indicator	Omschrijving	Verwijzing
PR3	Type informatie over producten en diensten dat verplicht wordt gesteld door procedures en het percentage van belangrijke producten en diensten die onderhevig zijn aan dergelijke informatie-eisen	121
PR5	Beleid ten aanzien van klanttevredenheid, met inbegrip van resultaten van onderzoeken naar de klanttevredenheid	21, 22

Extra informatie t.b.v. de onderbouwing van enkele GRI-prestatie-indicatoren

EU15 Percentage medewerkers met pensioen

Bij de bepaling is uitgegaan van een gemiddelde pensioenleeftijd van 65 jaar. Onderstaande tabel geeft aan welk percentage van de medewerkers die leeftijd bereikt over vijf jaar en over tien jaar. De effecten van het aanpassen (verhogen) van de pensioenleeftijd zijn niet meegenomen omdat onzeker is wat de feitelijke leeftijd van pensioering zal zijn.

Percentage medewerkers met pensioen 2013	Aantal	Na vijf jaar > 65	Na tien jaar > 65	Na vijf jaar > 65	Na tien jaar > 65
Totaal Nederland	4.241	582	1.368	13,72%	32,26%
Eindtotaal	4.295	587	1.385	13,67%	32,25%

EU21 Noodplannen, trainingsprogramma's en plannen voor herstel van schade

Voor alle voorzienbare noodsituaties liggen crisisplannen gereed; de betrokken medewerkers zijn getraind. In het algemeen worden deze zaken geborgd in het kader van de certificering van Enexis volgens NTA 8120 en Pas 55-1.

er een aansluitplicht. Er bestaat voor kleinverbruikers een uitzondering voor zogenaamde onrendabele gebieden en gebieden met een warmtenet.

EU26 Percentage van de bevolking in het voorzieningsgebied dat niet wordt aangesloten

Voor de distributie van elektriciteit heeft Enexis een aansluitplicht; iedereen wordt op het elektriciteitsnet aangesloten. Ook voor gas is

EC4 Significante financiële steun van een overheid

Enexis is niet afhankelijk van overheidsbijdragen voor haar kernactiviteiten. In 2013 heeft Enexis wel een aantal subsidies ontvangen, met name voor innovatieve projecten rondom de energietransitie. Hieronder een overzicht, met daarbij de in 2013 ontvangen bedragen.

Bedragen in euro's	2013
TKI	44.000
Ipin-regelingen	371.000
O&O-fonds	138.000
DAME (correctie voorgaande jaren)	-92.000
EOS demo (correctie voorgaande jaren)	-80.000
EDGAR	150.000
WBSO	26.000
GBKN-bijdragen	1.257.000
Totaal	1.814.000

EC5 Verhouding standaard aanvangssalaris en lokaal minimumloon

De salaristabellen van Enexis kennen geen vast minimumaanvangssalaris. Het beleid is gericht op beloning ten opzichte van het Nederlandse marktgemiddelde op mediaanniveau + 5%. Dat is meer

dan hetgeen circa 65 tot 70% van de bedrijven in de markt biedt en ligt boven minimumloonniveau. Voor de benchmark wordt de database van de Hay Group gebruikt. Dit beleidsuitgangspunt is verankerd in de bedrijfs-cao Enexis.

EC7 Procedures voor lokale personeelswerving en aandeel van het topkader dat afkomstig is uit de lokale gemeenschap op belangrijke bedrijfslocaties

Enexis is alleen actief in Nederland. Voor topkader is daarom geen specifiek beleid om te werven uit 'de lokale gemeenschap'. Monteurs met storingswachtendienst worden uiteraard geworven in de regio's waar zij werken om een vlotte afhandeling van storingen te waarborgen.

EN8 Totale wateronttrekking per bron

Enexis gebruikt alleen water in haar gebouwen, niet in de processen. De tabel geeft het waterverbruik in kubieke meters per jaar. Dit is afgevoerd via het riool.

	2013	2012	2011
waterverbruik (m ³)	21.504	21.301	24.028

EN19 Emissie van ozonafbrekende stoffen naar gewicht

In de kernprocessen wordt niet gewerkt met ozonafbrekende stoffen.

EN23 Totaal aantal en volume van significante lozingen en EN28 Monetaire waarde van significante boetes en totaal aantal niet-monetaire sancties wegens niet naleven van milieuwet- en regelgeving

Er zijn geen Ongewenste Gebeurtenissen (OGB's) bekend waarbij boetes zijn opgelegd dan wel processen- verbaal zijn opgesteld met betrekking tot het milieu.

LA1 Totale personeelsbestand naar type werk, arbeidsovereenkomst en regio

Aanvullend op de tabellen in het hoofdstuk personeelsontwikkeling, geeft onderstaande tabel aan in welke provincies de medewerkers van Enexis wonen, opgesplitst naar contracttype.

Land		Bepaalde tijd	Onbepaalde tijd	Totaal
België	België		33	33
Duitsland	Duitsland		22	22
Totaal Buitenland		-	55	55
Nederland	Drenthe	13	335	348
	Flevoland	1	20	21
	Friesland	11	221	232
	Gelderland	7	107	114
	Groningen	24	466	490
	Limburg	27	984	1.011
	Noord-Brabant	65	1.286	1.351
	Noord-Holland	5	6	11
	Overijssel	25	572	597
	Utrecht	6	31	37
	Zeeland	1	6	7
	Zuid-Holland	3	17	20
Totaal Nederland		188	4.051	4.239
Totaal		188	4.106	4.294

LA5 Minimale opzegtermijn(en) in verband met operationele veranderingen, inclusief of dit wordt gespecificeerd in collectieve overeenkomsten

Enexis hanteert de opzegtermijnen krachtens het Burgerlijk Wetboek.

LA14 Verhouding tussen basissalarissen van mannen en vrouwen per medewerkerscategorie

Bedragen in euro's	2013	2012	2011
Gemiddelde salaris van vrouwelijke werknemers:	3.499	3.422	3.120
Gemiddelde salaris van mannelijke werknemers:	3.706	3.666	3.577

Het verschil is deels te verklaren uit de lagere gemiddelde leeftijd van de vrouwen die in dienst zijn en deels uit een iets lagere inschaling van het type functie dat zij bekleden.

HR3 Totaal aantal uren personeelstraining over beleid en procedures betreffende aspecten van mensenrechten die relevant zijn voor de activiteiten, met inbegrip van het percentage van het personeel dat de trainingen gevolgd heeft

Binnen de kernactiviteit is een zeer beperkt risico op incidenten op dit gebied. Er zijn dan ook geen gerichte trainingen gegeven. Er is wel een gedragswijzer voor medewerkers, die in 2011 is ingevoerd.

S07 Totaal aantal rechtszaken in verband met markttoegang en de uitkomst daarvan

Er zijn in 2013 geen rechtszaken tegen Enexis gevoerd die verband houden met markttoegang.

S08 (Geldwaarde van de) boetes en sancties vanwege niet-naleving van wet- en regelgeving

Er zijn in 2013 geen significante boetes of sancties aan Enexis opgelegd. Wel heeft Enexis schadeclaims ontvangen volgend op de onderbreking van de toevoer van elektriciteit en gas. Deze zijn afgehandeld conform de daarvoor geldende procedures.

PR3 Type informatie over producten en diensten dat verplicht wordt gesteld door procedures en het percentage van belangrijke producten en diensten die onderhevig zijn aan dergelijke informatie-eisen

Voor het grootverbruik wordt elke offerte vergezeld van een exemplaar van de Algemene Voorwaarden. Klanten in het kleinverbruik worden gewezen op de Algemene Voorwaarden en geattendeerd op de informatie die is opgenomen op de website van Enexis en op sites die informatie geven over verantwoord omgaan met energie, zoals www.energieveilig.nl.

RAAD VAN BESTUUR

Han Fennema

Voorzitter Raad van Bestuur

Han Fennema (12 september 1964) was van 1 september 2010 tot en met 31 december 2013 voorzitter van de Raad van Bestuur van Enexis Holding N.V. De heer Fennema bekleedde diverse functies in de energiewereld. Bij Exxon Mobil had hij diverse functies op het gebied van ICT, finance, logistiek en joint venture management. Daarna was hij directeur strategie bij Eneco Holding, statutair directeur van Eneco Netbeheer en lid van de Raad van Bestuur en COO van Eneco Energie. Per 1 januari 2014 is de heer Fennema lid van de Executive Board van Gasunie, en per 1 maart 2014 CEO van Gasunie.

Maarten Blacquièrè

Waarnemend voorzitter Raad van Bestuur/CFO

Maarten Blacquièrè (28 januari 1967) is sinds 1 december 2012 CFO en sinds 1 januari 2013 lid van de Raad van Bestuur/CFO van Enexis Holding N.V. Door het vertrek van de heer Fennema is hij per 1 januari 2014 waarnemend voorzitter van de Raad van Bestuur van Enexis totdat een nieuwe voorzitter van de Raad van Bestuur zal worden aangesteld. De heer Blacquièrè bekleedde verschillende financiële functies. Van januari 2006 tot november 2012 had hij de functie van CFO bij GasTerra B.V. Daarvoor heeft de heer Blacquièrè bij Esso Nederland B.V. gewerkt als o.a. European Financial Accounting & Reporting Migration Manager en Benelux Financial Reporting Manager. De heer Blacquièrè is sinds 2011 tevens lid van het bestuur van Stichting Pensioenfondsen Gasunie en lid van de Raad van Toezicht en Auditcommissie van Stichting Zorggroep Leveste Middelveld.

RAAD VAN COMMISSARISSEN

De heer D.D.P. Bosscher

De heer Bosscher (30 januari 1945) is vanaf 2008 voorzitter van de Raad van Commissarissen, herbenoemd in 2012 en aftredend in 2016. De heer Bosscher is tevens voorzitter van de Remuneratie- en Selectiecommissie. Daarnaast is hij bestuurslid van de Stichting Imtech. De voormalig Director Technology & Development bij Sappi Fine Paper plc. heeft de Nederlandse nationaliteit.

De heer R. de Jong

De heer De Jong (24 september 1948) is benoemd als commissaris in 2008, herbenoemd in 2012 en aftredend in 2016. Hij is vice-voorzitter van de Raad van Commissarissen en voorzitter van de Auditcommissie. De heer De Jong, voormalig CFO Essent N.V., is voorzitter van de Raad van Commissarissen Bakeplus Holding B.V., commissaris USG People N.V., commissaris N.V. Nederlandse Gasunie, bestuurslid van de Stichting Aandelenbeheer BAM Groep, bestuurslid van de Stichting tot het houden van Preferente en Prioriteitsaandelen B Wereldhave en lid Raad van Toezicht van het Waarborgfonds voor de Zorgsector. Hij heeft de Nederlandse nationaliteit.

Mevrouw W.M. van Ingen

Mevrouw Van Ingen (1 maart 1958) is benoemd als commissaris in 2008, herbenoemd in 2012 en treedt op eigen verzoek vervroegd terug in 2014. Zij is lid van de Auditcommissie. Mevrouw Van Ingen is voorzitter Raad van Bestuur van Nysingh advocaten-notarissen N.V. Daarnaast is zij o.a. voorzitter van de Raad van Toezicht ROC Twente en commissaris bij Woonbeheer Borne. Zij is tevens voorzitter van de Fanny Blankers-Koen Games en vice-voorzitter van de Industriële Kring Twente. Zij heeft de Nederlandse nationaliteit.

De heer M.A.E. Calon

De heer Calon (18 januari 1959) is benoemd als commissaris in 2012 en aftredend in 2016. Hij is lid van de Auditcommissie. De heer Calon was gedeputeerde in de provincie Groningen. Hij is voorzitter van AEDES, de vereniging van woningcorporaties. Hij heeft de Nederlandse nationaliteit.

Mevrouw M.E.J.M. Caubo

Mevrouw Caubo (7 november 1961) is benoemd als commissaris in 2011 en aftredend in 2015. Zij is tevens lid van de Remuneratie- en Selectiecommissie. Mevrouw Caubo is directeur Responsible Care bij DSM. Daarnaast is zij voorzitter van de Raad van Toezicht van de Stichting Conrisq Groep. Zij heeft de Nederlandse nationaliteit.

SAMENSTELLING ONDERNEMINGSRAAD

- ◆ W. Camfferman (voorzitter)
- ◆ A.R. van den Bos (secretaris)
- ◆ E.H.J.M. Verhoeven (plv. voorzitter)
- ◆ P.J.M. Doreleijers (plv. secretaris)
- ◆ D.J. Brokken
- ◆ G.J. van Diggelen
- ◆ J.J.A.J. Haans
- ◆ A.M.L. Hamstra
- ◆ H.B. Hulzebosch
- ◆ A.C.M. ter Laare
- ◆ IJ. van Nielen
- ◆ H. Reinders
- ◆ F.E.M. Schonewille
- ◆ J.A.W. Sluyter
- ◆ A.G. Snijder
- ◆ A.J.M. Vollenbroek
- ◆ P.W. Weldam
- ◆ A. Woldinga
- ◆ J.F.N.M. Custers (ambtelijk secretaris)

BEGRIPPENLIJST

DART-rate:

Days **A**way from work, job **R**estrictions, and/or job **T**ransfers. Indicator voor veiligheid in de uitvoering van werkzaamheden uitgedrukt in het aantal verzuimde uren per 200.000 gewerkte uren.

Duurzaamheid: (Volgens de VAN:)

‘Duurzame ontwikkeling is de ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van de toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen’. Enexis interpreteert dit kortheidshalve, en gericht op de primaire taken, als ‘Het streven om verstandig met energiebronnen en het milieu om te gaan.’

Energieakkoord:

Het akkoord dat in september 2013 door veertig partijen, waaronder de Nederlandse overheid, is getekend met als doel de energievoorziening te verduurzamen.

Energietransitie:

Aanduiding voor de verandering van de energievoorziening van centrale opwekking vanuit fossiele energiebronnen naar decentrale opwekking vanuit duurzame energiebronnen.

Footprint:

Weergave van de omvang van de CO₂-emissie van Enexis in een kalenderjaar. Enexis maakt binnen de footprint onderscheid tussen eigen emissie en ketenemissie.

Green Deal:

Een overeenkomst tussen Rijksoverheid en bedrijven, waarin een gezamenlijke inspanning op het gebied van duurzaamheid is overeengekomen.

GRI:

Global Reporting Initiative. Een wereldwijde standaard voor jaarverslaglegging met betrekking tot duurzaamheid.

JUD:

Jaarlijkse uitvalduur als gevolg van onvoorziene onderbrekingen (storingen). Het aantal minuten (elektriciteit) of seconden (gas) dat de klant gemiddeld geen energietoevoer heeft in een kalenderjaar.

Keten:

De verzameling partijen die met elkaar een proces uitvoeren. Enexis is actief in de energieketen en in de grondstoffenketen.

Klanttevredenheid:

Aanduiding voor de beoordeling van de prestaties van Enexis door klanten.

Maatschappij:

De samenleving waarin Enexis opereert, inclusief organisaties, individuen en ontwikkelingen.

Marktmodel:

De afspraken en regels die de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de partijen in de energiesector bepalen.

MVO:

Maatschappelijk verantwoord ondernemen. Wijze van ondernemen die als doel heeft de negatieve invloed van de bedrijfsvoering op de omgeving te beperken en positieve invloed uit te oefenen op de maatschappij.

Netbeheerder:

Een onafhankelijk nutsbedrijf dat is aangewezen om in een vastgesteld gebied het transport van gas en elektriciteit tussen leverancier en klant te verzorgen en daartoe netten aan te leggen en te onderhouden. De taken van de netbeheerder zijn vastgelegd in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet 2000.

Productkwaliteit:

Verwijst bij Enexis naar de kwaliteit van de dienstverlening. De belangrijkste indicatoren zijn de jaarlijkse uitvalduur (JUD) en servicenormen.

Regulering:

De wetgeving en de daarop gebaseerde regels en voorschriften voor de activiteiten van de netbeheerder en het toezicht daarop.

Slimme meter:

een verbruiksmeter voor elektriciteit en/of gas die op afstand uit te lezen is door de netbeheerder en die de klant via een lokale toegangspoort verbruiksgegevens ter beschikking stelt voor verdere verwerking via eigen randapparatuur.

Smart grid of Slim net:

Een energienetwerk dat met behulp van ICT kan reageren op situaties waarin vraag en aanbod van energie sturing behoeven.

Stakeholder:

Partij die betrokken is bij of geraakt wordt door de activiteiten van Enexis. Enexis definieert in de strategie vier groepen stakeholders: maatschappij, klanten, aandeelhouders en medewerkers.

Teruglevering:

Energielevering door een klant aan het energienet als gevolg van eigen opwek van (doorgaans duurzame) energie.

VGWM:

Aanduiding voor activiteiten met betrekking tot veiligheid, gezondheid, welzijn en milieu.

VIG:

VeiligheidsIndicator Gas. Indicator voor de veiligheid van de gasnetten, uitgedrukt in een (dimensieloos) getal. Wordt jaarlijks vastgesteld aan de hand van incidenten in het voorgaande jaar.

Uitgave

Enexis Holding N.V.
Postbus 856
5201 AW 's-Hertogenbosch
Tel: 088 857 77 77

Het jaarverslag is online beschikbaar op onze website:
jaarverslag.enexis.nl

Investor Relations

Paul Emans
Investor.relations@enexis.nl

Redactie en productie

Afdeling Communicatie Enexis, Den Bosch
en Martin van den Akker

Concept & Vormgeving

DartGroup, Amsterdam

Fotografie

Beelden Enexis

Illustraties

DartGroup, Amsterdam

Engelse vertaling

DartGroup, Amsterdam

Een Engelse vertaling van dit jaarverslag is beschikbaar op
annualreport.enexis.nl

De Nederlandse versie is leidend.

ENEXIS HOLDING N.V.

Postbus 856

5201 AW 's-Hertogenbosch

088 857 77 77

www.enexis.nl

ENEXIS

ENERGIE IN GOEDE BANEN